

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra politologie

Zahraničněpolitický rozměr vzrůstajícího vlivu Číny v Latinské Americe

Diplomová práce

Autor:	Bc. Andrea Kaplanová
Studijní program:	N6701 Politologie
Studijní obor:	Politologie - latinskoamerická studia
Vedoucí práce:	Mgr. Stanislav Myšička Ph.D.

Hradec Králové, 2018

Zadání diplomové práce

Autor: Andrea Kaplanová

Studium: F16NP0051

Studijní program: N6701 Politologie

Studijní obor: Politologie - latinskoamerická studia

Název diplomové práce: **Zahraničněpolitický rozměr vzrůstajícího vlivu Číny v Latinské Americe**

Název diplomové práce AJ: Foreign Policy Dimension of Growing Chinese Influence in Latin America

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce se zabývá vlivem Číny a USA v regionu Latinské Ameriky. V období posledních let lze globálně sledovat vzrůstající vliv Číny a v Latinské Americe tomu není jinak. Zároveň můžeme sledovat, že vliv USA, které měly v tomto regionu historicky silnou pozici, klesá. Tato práce vychází z předpokladu teorie hegemonické stability, že s upadající pozicí světového hegemonu se vytváří prostor pro nástup nové velmoci. Zároveň tato teorie předpokládá, že vliv dané velmoci se prvotně projevuje v ekonomické sféře, nicméně může přerůst do sféry politické. Práce se zaměřuje právě na tuto část teorie a sleduje, zda zvyšující se ekonomický vliv Číny má také dopad na zahraniční politiku latinskoamerických států.

Denoon, David B. H. ed. 2017. China, The United States, and the Future of Latin America: U.S.-China Relations. 3. vyd. New York: New York University press. Locatelli, Niccolo. 2011. China in Latin America: Political and Economic Implications of Beijing's Involvement in the Region. Boca Raton: Dissertation.com. Paz, Gonzalo, Sebastián. 2012. "China, United States and Hegemonic Challenge in Latin America: An Overview and Some Lessons from Previous Instances of Hegemonic Challenge in the Region". The China Quarterly 209. 1834. Santiso, Javier. ed. 2007. Development Centre Studies The Visible Hand of China in Latin America. Paříž: OECD Publishing. Urdinez, Francisco et al. 2016. Economic Statecraft and U.S. Hegemony in Latin America: An Empirical Analysis, 20032014. Miami: University of Miami.

Garantující pracoviště: Katedra politologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Stanislav Myšička, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 27.9.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 17. 7. 2018

Anotace

Kaplanová, Andrea. 2018. Zahraničněpolitický rozměr vzrůstajícího vlivu Číny v Latinské Americe. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta, Katedra politologie, Diplomová práce, 104 str.

Cílem předkládané diplomové práce je objasnit vliv Číny v Latinské Americe v oblasti zahraniční politiky. Práce vychází z předpokladu, že odklonem zájmu USA o region se vytváří prostor pro Čínu. Tento předpoklad je podložen teorií přesunu moci. Hlavní hypotézou práce je, že růst ekonomické spolupráce vede ke spolupráci v zahraniční politice, jak předpokládá teorie konvergence ekonomické a politické moci. Čínský zájem o Latinskou Ameriku je způsoben primárně potřebou zajistit nerostné a zemědělské suroviny, které ČLR jako rychle rostoucí stát potřebuje. Zahraniční politiku vůči regionu ovlivňují primárně dva hlavní cíle, které jsou ústřední pro čínskou zahraniční politiku celkově – politika jedné Číny a prosazování multipolarismu. Čína ve vztazích s Latinskou Amerikou spolupracuje v rámci tradiční diplomacie, na úrovni vojenské spolupráce, ale důležitým prvkem čínské zahraniční politiky je i prosazování soft power. Práce předkládá šest případových studií (Brazílie, Argentina, Venezuela, Kolumbie, Panama, Honduras) v nichž rozebírá zahraničněpolitické vztahy s Čínou. Práce dochází k závěru, že s prohlubujícími se ekonomickými vztahy roste spolupráce v zahraniční politice, ale nelze tvrdit, že je to jedinou příčinou, jelikož rozvoj těchto vztahů je ovlivněn více faktory. Celkově se jedná o přirozený rozvoj bilaterálních vztahů a důsledek růstu Číny jako globálního aktéra.

Klíčová slova: Latinská Amerika, Čína, teorie přesunu moci, zahraniční politika

Abstract

Kaplanová Andrea. 2018. Foreign Policy Dimension of Growing Chinese Influence in Latin America. Hradec Králové: University of Hradec Králové, Philosophical Faculty, Department of Political science, Diploma thesis, 104 pp.

The goal of this master thesis is to explain the influence of China's foreign policy in Latin America. The work is based on the assumption that the withdrawal of US interests in the region creates space for China. This assumption is supported by the Power Transition Theory. The main hypothesis is that the growth of economic cooperation leads to cooperation in foreign policy as put forth by the theory of Convergence of Economic and Political Power. China's interest in Latin America is primarily focused on securing raw mineral and agricultural materials. China's attitude towards the region is based on two principles that are central to China's foreign policy as a whole – One-China policy and the promotion of multipolarism. China, in its dealings with Latin America, has been interacting in the framework of traditional diplomacy and of military cooperation. The other important element of China's foreign policy is a promotion of soft power. The thesis presents six case studies (Brazil, Argentina, Venezuela, Colombia, Panama, Honduras) in which it discusses foreign relations of those states with China. The thesis concludes that with the deepening of economic relations, cooperation in foreign policy is growing, but it can not be said that this is the only cause, since the development of these relations is influenced by several factors. Overall, this concerns the natural development of bilateral relations and the consequences of China's growth as a global actor.

Key words: Latin America, China, Power Transition Theory, foreign policy

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Stanislavu Myšíčkovi Ph.D. za cenné rady, vstřícnost a trpělivost při vedení mé diplomové práce.

Obsah

Úvod.....	7
1 Teoretický rámec.....	13
1.1 Teorie přesunu moci	14
1.2 Případ Číny a USA podle teorie přesunu moci	18
1.3 Teorie konvergence ekonomické a politické moci	19
2 Ekonomické vztahy Číny a Latinské Ameriky	21
2.1 Vývoj a hlavní trendy obchodní výměny	21
2.2 Přímé zahraniční investice.....	23
2.3 Bankovní půjčky.....	25
2.4 Rozložení obchodu v rámci regionu.....	26
2.5 Ekonomický odklon USA od Latinské Ameriky	29
3 Zahraničněpolitické vztahy Číny s Latinskou Amerikou.....	33
3.1 Historie vztahů Latinské Ameriky s Čínou	33
3.2 Vývoj čínské zahraniční politiky vůči regionu.....	35
3.3 Základní rysy čínské zahraniční politiky.....	37
3.4 Prostředky zahraniční politiky.....	40
3.4.1 Soft power	40
3.4.2 Vojenská spolupráce	46
3.4.3 Multilaterální spolupráce	51
4 Případové studie	53
4.1 Brazílie	53
4.2 Argentina	59
4.3 Venezuela	65
4.4 Kolumbie	71
4.5 Panama	75
4.6 Honduras	78
4.7 Shrnutí	80
Závěr	84
Zdroje	89
Literatura	89
Prameny.....	95

Úvod

Tato práce se zabývá vlivem Číny v regionu Latinské Ameriky. Čína, jako stát zažívající rapidní růst v ekonomické oblasti, se stala naprosto zásadním hráčem na poli mezinárodních vztahů. Čína je v současnosti druhou nejsilnější ekonomikou světa za USA a to s sebou přináší různé důsledky. Teorie, zabývající se postavením hegemonního státu – jako teorie hegemonické stability vychází z předpokladu, že pro stabilitu mezinárodního systému je zásadní přítomnost jednoho dominantního státu a v momentě, kdy pozice tohoto hegemonu začne upadat, vytvoří se mocenské vakuum a jiný stát se ho bude pokoušet naplnit. Situaci, při které mocensky rostoucí stát nahradí hegemonu stávajícího, mapuje teorie přesunu moci. Práce tedy obecně vychází z globálního trendu – postavení Číny jako potenciálního vyzyvatele pro USA, který vysvětluje vliv Číny v regionu Latinské Ameriky. Hlavním zájmem práce jsou zahraničně politické vztahy těchto zemí, přičemž jsou předpoklady podloženy teorií konvergence ekonomické a politické moci.

Vliv Číny globálně roste a v Latinské Americe tomu není jinak, stejně tak můžeme sledovat, že zájem USA začal od přelomu tisíciletí směřovat do jiných regionů. Pro Latinskou Ameriku je Čína významný trh a nový zdroj investičního kapitálu. Latinskoamerické země jsou pro Čínu atraktivní především díky nerostným surovinám a zemědělským produktům. Celková obchodní výměna roste a zájem latinskoamerických zemí na exportu do Číny lze sledovat i díky vzniku nových institucí a oborů na univerzitách v Latinské Americe s možností studia čínštiny, či vzniku proexportních institucí.

Čína výrazně rozšířila svůj vývoz do Latinské Ameriky v celé řadě odvětví. Tento aspekt může mít negativní vliv – například v otázce konkurenceschopnosti latinskoamerických výrobců vůči čínským produktům. Čínská poptávka po surovinách vyústila ve vývozní boom, který ovlivnil mnoho zemí regionu a bude mít dlouhodobé důsledky jak pro ekonomický rozvoj, tak pro politickou stabilitu. Čínské korporace, banky a státní podniky investují více a více kapitálu v Latinské Americe. Tyto investice směřují především do průmyslu, těžby nerostných surovin a infrastruktury, díky čemuž se usnadňuje další obchod mezi Latinskou Amerikou a Čínou.

Historicky má začátek prohlubujících se čínsko-latinskoamerických vztahů původ v 70. letech, kdy Deng Xiaoping¹ zahájil proces ekonomického otevírání země a navazování nových vztahů, které byly do té doby v případě Latinské Ameriky minimální, kvůli geografické vzdálenosti a kulturní odlišnosti. Ekonomický vývoj jde ruku v ruce s rozvojem diplomatických vztahů. Do roku 1970 byla Kuba jediná země Latinské Ameriky, která uznávala Čínskou lidovou republiku (ČLR). Ta navázala s Čínou diplomatické vztahy v roce 1960 po kubánské revoluci. V následujícím období (1960–65) vzrostla obchodní výměna z 31 milionu na 1,3 miliardy, nicméně v polovině 60. let 20. století dochází k prudkému ochlazení vzájemných vztahů díky studené válce, vojenským pučům v mnoha zemích regionu a příchodu kulturní revoluce v Číně. Většina jihoamerických zemí a Mexiko uznala ČLR mezi lety 1970 a 1980. Země Střední Ameriky, několik Karibských ostrovů a Paraguay udržují diplomatické vztahy s Taiwanem, nicméně u některých z nich došlo v nedávné době ke změně a přesunuly své diplomatické uznání k ČLR, jako například Kostarika, Panama, či Dominikánská Republika.

Výchozí myšlenkou pro tuto práci, která vychází z teorie konvergence moci, je, že Čína má potenciál dosáhnout mocenské parity s USA a následně se stát světovým hegemonem. Práce také předpokládá, že rostoucí obchodní výměna k tomuto vývoji přispívá. Latinská Amerika, jako region historicky propojený s USA, je pro demonstraci tohoto vývoje zásadní. Zároveň práce přispěje k objasnění současného fenoménu a přiblíží zásadního aktéra v rozvoji Latinské Ameriky. Vztahy s Čínou nejsou pro země Latinské Ameriky novinkou, nicméně jejich rapidní nárůst odstartoval na přelomu 20. a 21. století. I tato práce se soustředí na období po roce 2000 – do současnosti.

Cílem práce je tedy analyzovat zahraničně politický rozměr vztahů mezi Čínou a Latinskou Amerikou. K dosažení toho, práce nejprve objasní dva předpoklady: podle teorie přesunu moci má Čína potenciál stát se světovým hegemonem. Tento předpoklad je globálního charakteru. Pro region Latinské Ameriky byly USA historicky státem, který region ovlivňoval v mnoha ohledech. Vzhledem k odklonu zájmu právě USA se na úrovni regionu vytvořilo mocenské

¹ Práce přepisuje čínská jména a názvy pomocí mezinárodní transkripce pinyin.

vakuum, které může zaplnit Čína. Zásadním ukazatelem tohoto trendu jsou ekonomické vztahy, které zobrazí kapitola o ekonomické spolupráci a díky čemuž bude objasněn další předpoklad: v Latinské Americe roste ekonomický vliv Číny. Ekonomické vztahy budou představeny na několika ukazatelích: obchodní výměna, přímé zahraniční investice a bankovní půjčky. Tato část je obecnějšího charakteru, protože slouží jako výchozí pro stěžejní část práce. Hlavním cílem této části je demonstrovat rostoucí ekonomický vliv Číny v regionu, jeho vývoj, hlavní aspekty a ukázat rozložení obchodu v rámci regionu.

Jestliže dochází v případě regionu Latinské Ameriky k vyplnění mocenského vakua Čínou na úkor USA na ekonomické úrovni, vliv Číny se následně začne projevovat i na úrovni politické. V tomto ohledu vychází práce z předpokladů teorie konvergence ekonomické a politické moci vysvětlených v teoretickém rámci. Tato teorie říká, že státy, které spolu více obchodují, spolu budou více spolupracovat na úrovni zahraniční politiky. Především pak když je vztah nerovný – slabší stát se bude snažit více spolupracovat, protože ztráta obchodního partnera by pro něj měla negativní následky. Z výše popsaného vychází hypotéza této práce.

Hypotéza: S rostoucím obchodem mezi Čínou a státy Latinské Ameriky, roste spolupráce na úrovni zahraniční politiky.

Zároveň se práce pokusí zodpovědět čtyři výzkumné otázky. První směřuje k fungování teoretického předpokladu napříč státy.

Výzkumná otázka č. 1: Spolupracují s ČLR na úrovni zahraniční politiky více státy, které s Čínou více obchodují?

Vzhledem k ideologické vyhraněnosti Číny by bylo možné předpokládat, že ideologická spřízněnost vlády dané země bude znamenat větší spolupráci s Čínou na úrovni zahraniční politiky.

Výzkumná otázka č. 2: Má ideologická spřízněnost vlády vliv na vztahy s Čínou?

Výzkumná otázka č. 3: Soustředí se Čína více na země se slabým vlivem USA?

Výzkumná otázka č. 4: *Jaké jsou základní charakteristiky zahraničně politické spolupráce vybraných případů s Čínou a co determinuje zahraniční politiku Číny vůči těmto státům?*

Cílem práce je představit vztahy Číny s Latinskou Amerikou a objasnit, zda zahraničněpolitická spolupráce souvisí s mírou obchodu. K tomu bude sloužit nejprve analýza zahraničně politických vztahů ČLR s Latinskou Amerikou a následně případové studie. Tuto spolupráci bude práce sledovat na základních oblastech zahraniční politiky – diplomacie, soft power, vojenská spolupráce, a spolupráce na úrovni multilaterálních organizací. V rámci diplomatické spolupráce budou v případových studiích sledovány státní návštěvy, zakládání diplomatických institucí jako velvyslanectví, konzuláty či proexportní kanceláře a uzavírání dohod. V oblasti soft power bude práce sledovat propagaci čínské kultury a jazyka pomocí Konfucius institutů, pořádání kulturních akcí, studijní výměny a veřejné mínění o ČLR. V rámci vojenské spolupráce se práce soustředí na výměny armádních činitelů, společná cvičení, prodej zbraní a spolupráci při vývoji vojenských technologií. Na úrovni organizací bude sledována spolupráce v rámci těchto organizací a souhlasné hlasování dané země s Čínou.

K zodpovězení výzkumných otázek bude práce analyzovat šest případů. Konkrétně se bude jednat o Brazílii, Argentinu, Venezuelu, Kolumbii, Panamu a Honduras. Státy Střední Ameriky spolu s Karibikem jsou historicky a socioekonomicky odlišné od Jižní Ameriky. I ve vztahu k Číně jsou specifické, protože většina z nich udržuje diplomatické styky s Taiwanem. I přes to s těmito zeměmi Čína obchoduje. Výběr případů odráží logiku metody rozdílu – autorka se pokusila vybrat příklady, které vykazují maximální rozdíly mezi sebou. Státem s největší mírou obchodu s Čínou je Brazílie, dalším státem, který bude zastupovat státy s vysokou mírou obchodu je Argentina. U těchto států práce očekává nejvyšší míru zahraničněpolitické spolupráce. Venezuela se hlásí k socialismu 21. století a představují tak případ ideologicky spřízněných vlád. Kolumbie je případem, který zastupuje zemi s historicky silným vlivem USA a nízkou mírou obchodu s ČLR. Panama je případem státu, který přesunul diplomatické uznání od Taiwanu k ČLR a Honduras je případem státu s nízkou obchodní výměnou a zároveň stát, který diplomaticky uznává Taiwan – spolupráce na úrovni zahraniční politiky by tedy měla být velmi omezená.

Rozvržení práce kopíruje postup výzkumu. Práce je rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole práce rozebere teoretické přístupy zabývající se postavením hegemonního státu a aspekty potenciálního vzestupu hegemonu nového, na základě teorie přesunu moci. Pro podporu předpokladů zde budou také stručně představeny historické příklady přesunu moci a charakteristiky Číny jako potenciálního vyzyvatele pro současného hegemonu – tedy USA. Pro podložení hypotézy o zvyšující se spolupráci v zahraniční politice, teoretický rámec rozebere teorii konvergence ekonomické a politické spolupráce. Druhá kapitola objasnění ekonomické vztahy Latinské Ameriky s Čínou, jejich hlavní trendy a vývoj. Hlavním cílem této části je zobrazit míru obchodu v rámci regionu, ukázat v kterých zemích je obchod nejvíce koncentrován a objasnit tvrzení o růstu ekonomického vlivu Číny. Na konci kapitoly bude také objasněn odklon zájmu USA od regionu. Stěžejní část práce bude probíhat ve třetí a čtvrté kapitole. Třetí kapitola nastíní zahraniční politiku Číny a její hlavní aspekty. Čtvrtá kapitola bude sledovat zahraničně politické vztahy Číny s vybranými zeměmi na případových studiích. Na konci kapitoly budou shrnuty a porovnány výsledky případových studií a v závěru budou shrnuty dosažené poznatky a zodpovězeny výzkumné otázky.

V průběhu práce autorka pracuje s rozličnou literaturou. V teoretickém rámci práce vychází z primární i sekundární literatury zabývající se teorií přesunu moci, s ní související teorií hegemonické stability a teorií ekonomicko-politické konvergence. Rozšiřování obchodních vazeb mezi Čínou a Latinskou Amerikou přitahuje pozornost v žurnalistice i akademické literatuře. Cenným zdrojem informací jsou analýzy obchodních a finančních vazeb, vydávané jak akademiky, tak ekonomickými organizacemi jako například WTO, nebo Meziamerická rozvojová banka. Nelze opomenout ani studie, které se zabývají historickým vývojem čínsko-latinskoamerických vztahů. Analýzy dopadů čínského působení směřují svou pozornost do mnoha oblastí. Nejčastějším případem jsou případové studie bilaterálních vztahů Číny s jednotlivými zeměmi.

Hlavním zájmem této práce je oblast zahraniční politiky. Ta v literatuře reflektuje strategický rozměr čínského působení (Ellis 2013). Vzhledem ke globální pozici Číny se práce zabývají tématem, zda Čína představuje potenciální změnu mezinárodního prostředí či hrozbu pro USA (Hsiang 2016). Prací, která

vychází z teoretického předpokladu teorie hegemonické stability a přesunu moci je kvantitativní práce Urdineze a kolegů (Urdinez et. al. 2016) *Chinese Economic Statecraft and U.S. Hegemony in Latin America: An Empirical Analysis, 2003–2014*, která objasňuje vztah mezi vlivem USA a objemem ekonomických aktivit Číny v regionu, která sama vybízí k dalšímu rozpracování, především z hlediska případových studií a o to se snaží právě tato práce. Stejně tak studie *The Foreign Policy Consequences of Trade: China's Commercial Relations with Africa and Latin America, 1992–2006* (Flores-Macías a Kreps 2013), která se zabývá vztahem ekonomických a zahraničněpolitických vztahů. Celkově se jedná o téma velice populární a tato práce chce přispět k diskuzi tohoto fenoménu za použití méně častých teorií a doplnit stávající práce, které na problém nahlíží kvantitativně o případové studie.

1 Teoretický rámec

Koncept moci a její rozložení v rámci systému je zásadní otázkou mezinárodních vztahů a figuruje v mnoha teoriích. Práce vychází z předpokladů, které pracují s konceptem hegemonie USA a potenciálním vzestupem Číny na úroveň, kdy mocensky předčí USA. Diskusi o důsledcích vzestupu Číny lze rozdělit na dva teoretické tábory. Na jedné straně teorie hegemonické stability, teorie přesunu moci a ofenzivní realismus, které se shodují v názoru, že s růstem čínské ekonomiky poroste geopolitická soutěž mezi Čínou a USA a na druhé straně stojí představitelé teorie rovnováhy moci, teorie difuzionismu a obhájci defenzivního realismu. Ti obhajují představu, že stabilní bipolární nebo multipolární svět je možný, pokud se Čína rozhodne respektovat „pravidla hry“ (Urdinez et. al. 2016: 1).

Vzhledem k charakteru výzkumných záměrů, tato práce vychází z teorie přesunu moci. Pro tuto teorii je zásadní postavení hegemonního státu v mezinárodním prostředí a posléze jeho úpadek a vzestup hegemonu nového. Tato situace může vést k vypuknutí konfliktu². Teorie hegemonické stability vznikla ve druhé polovině 20. století pro vysvětlení mezinárodního systému a jeho stability, pro kterou je podle této teorie důležitá přítomnost dominantního státu. Vzhledem k tomu, že se teorie hegemonické stability váže na celkové fungování mezinárodního prostředí, tato práce vychází primárně z teorie přesunu moci, jelikož ta se zabývá přímo vzestupem nového hegemonu a může tak vysvětlit důsledky rostoucí pozice Číny v mezinárodním prostředí.

Jak bylo zmíněno výše, existuje vícero přístupů k nahlížení na postavení hegemonu v rámci systému. Je však důležité zmínit, že tyto teorie navazují na politickou ekonomii. Ekonom Charles Kindleberger (Kindleberger 1973), ve své knize *The World in Depression 1929–1939* vysvětloval charakter velké ekonomické krize a neschopnost států přijmout odpovědnost za její řešení a představil myšlenku zásadnosti existence státu, dostatečně silného, aby mohl zastat roli stabilizátora³ (Meardon 2013: 13–16). V politické ekonomii se tak

² Tento konflikt označuje Robert Gilpin termínem hegemonická válka (Gilpin 1981: 47).

³ Ten musí být schopen v případě nutnosti zajistit odbytiště pro přebytkové zboží, poskytnout své zdroje, udržovat tok kapitálu, stát se věřitelem, zachovat struktury směnných kurzů a koordinaci makroekonomických politik (Meardon 2013:13-16).

vytvořil fenomén hegemonie jednoho státu. Vznik, utváření a zachování mezinárodního režimu je spojeno s existencí hegemonu a oslabení režimu s jeho úpadkem. „*Hegemon je nejsilnější stát v mezinárodním systému, který musí mít přístup ke klíčovým surovinám, kontrolovat velké zdroje kapitálu, udržovat velký trh s dovozem a mít komparativní výhody v obchodu se zbožím s vysokou přidanou hodnotou, a přinášet relativně vysoké mzdy a zisky*“ (Keohane 2005: 33–34). Pokud chápeme hegemonu, jak jej definuje právě Keohane, jsou obavy o hegemonické postavení USA na místě (Urdinez et. al. 2016: 3).

1.1 Teorie přesunu moci

Termín přesun moci pochází z práce Kennetha Organskiho – *World Politics* (Organski 1958). Pro přesun moci jsou důležité dva aspekty v mezinárodním prostředí. Prvním faktorem je významný nárůst moci ve velkém státě (z hlediska územního a demografického) jako důsledek jeho rychlého hospodářského rozvoje. Druhým faktorem je dopad této rostoucí síly na mezinárodní systém – zejména na hegemonii dominantního státu (Lai 2011: 5, Hsiang 2016: 46).

Teorie analyzuje dynamické změny v rámci mezinárodního systému. Hlavním východiskem je situace, kdy jeden ze států mezinárodního systému není spokojený se současným systémem a zároveň tento stát získává více a více prostředků pro vynucení si změny statusu quo, tak jak jej nastavil dominantní stát. Hlavními teoretiky tohoto směru jsou kromě Kennetha Organskiho také Jacek Kugler, Douglas Lemke, či Ronald Tammen.

Moc je definována jako schopnost vnutit protivníkovi svoje požadavky (Tammen et al. 2000: 8). Moc je definována pomocí třech hlavních prvků – počet lidí, kteří jsou schopni pracovat, či bojovat (velikost populace), ekonomická produktivita státu (HDP) a schopnost vlády mobilizovat lidské a materiální zdroje. Velikost populace a charakter režimu schopný vymáhat své požadavky naznačuje potenciální budoucí paritu moci (Kugler a Tammen 2006: 37).

V mezinárodním systému je vždy nerovnoměrné rozložení moci. Některé státy jsou silnější než jiné – podle jejich velikosti a stupně vývoje. V průběhu historie velké státy vždy usilovaly o dominanci v mezinárodním systému. Jak objasňuje Organski: „*V každou danou chvíli je jeden nejsilnější národ na Zemi,*

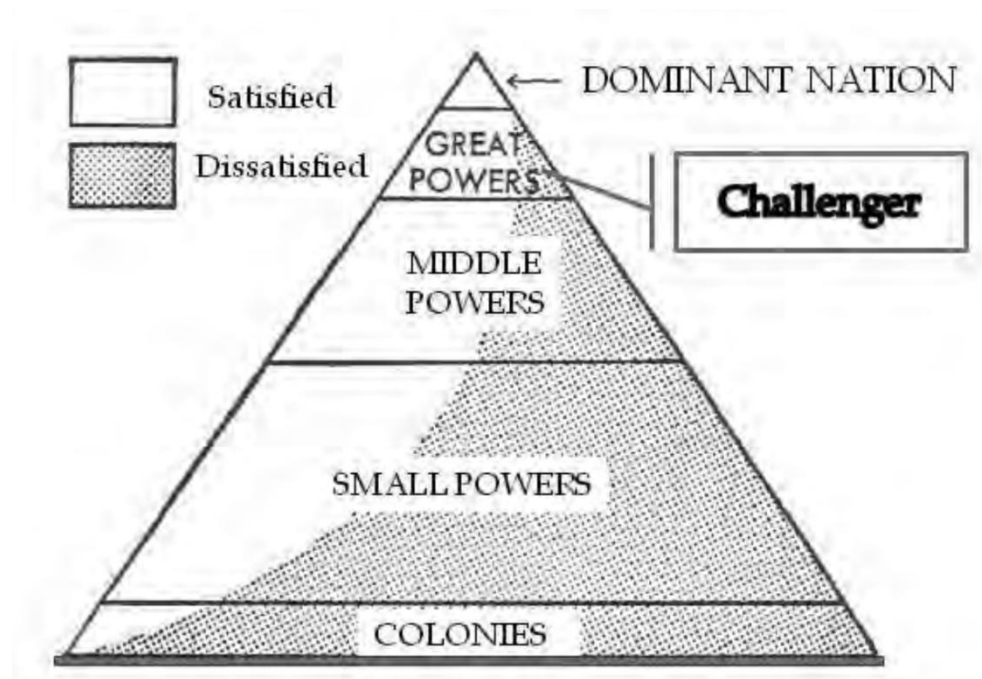
který vede mezinárodní systém, jenž zahrnuje další hlavní síly druhotného významu, menší státy, i závislé“ (Organski 1969: 354). Organski také vysvětluje, že toto nerovnoměrné rozložení moci je způsobeno nerovnoměrnou mírou industrializace, která probíhala v různých časových obdobích (Organski 1958: 344). Rozložení moci v mezinárodním systému tedy není rovnoměrné, což vede k hierarchii systému, na jejímž vrcholu stojí dominantní stát, který se snaží zachovat status quo, který sám vytvořil tak, aby sloužil jeho zájmům (Kugler a Tammen 2006: 41).

Mezinárodní systém je stabilní a je v něm mír dokud nad ním dominantní stát a jeho mocní spojenci udržují pevnou kontrolu. Mezinárodní systém je ale dynamický, a proto se mohou vztahy a postavení států měnit. Výzva pro systém a hegemonu přichází v momentě, kdy nějaký z velkých národů, které jsou také nespokojeny se stávajícím mezinárodním pořádkem, zaznamená významné zvýšení jeho národní moci (Lai 2011: 6).

Zásadní je pro tuto teorii míra spokojenosti⁴ s daným stavem. Spokojený stát dosahuje za daných podmínek stávajícího systému svých zájmů, nejspokojenější je pak dominantní stát. Státy, které jsou spokojené, se budou snažit tento systém udržet, nikoli ho změnit. Hrozbou pro dominantní stát jsou státy, které nejsou spokojené a zároveň mají dostatečnou moc učinit změnu (Kugler a Tammen 2006: 36). Vyšší pravděpodobnost je u státu, který byl v době, kdy dominantní stát vytvářel tento systém, mocensky slabý. Může se jednat o technologický pokrok, který u daného státu přišel později, nicméně později dosáhl takových rozměrů, že stát nyní disponuje mocenskou silou takovou, která mu v daném momentu umožňuje ucházet se o dominantní pozici. Tento stát je takzvaným vyzyvatelem, který se bude snažit o změnu systému (Organski 1958: 367, Lai 2011: 6).

⁴ Sám autor podotýká, že se jedná o relativní pojem (Organski 1958: 366).

Obrázek č. 1 Mezinárodní uspořádání podle teorie přesunu moci

Zdroj: Lai 2011: 6.

V momentu, kdy si je schopný dominantní stát udržet svou pozici v systému a obhájit ji před potenciálním vyzyvatelem, je válka nepravděpodobná. Za těchto okolností nemá dominantní stát potřebu cokoliv měnit a ostatní nemají na změnu potenciál. Obecně platí, že vyspělé státy mají stabilní a mírné tempo růstu. Nicméně potenciální vyzyvatel, který dospěl do stavu, kdy se rozvíjí, zažívá exponenciální růst ve své národní moci a to hlavně díky rychlému vývoji svojí ekonomiky. V relativním smyslu tedy současný hegemon ztrácí na síle. Při tomto vývoji může onen stát dosáhnout mocenské parity a v momentu, kdy tento stát není spokojen s nastaveným systémem, vzniká riziko konfliktu (Lai 2011: 8). Teoretici tohoto proudu neodmítají možnost mírového přesunu moci, ale jsou k němu skeptičtí. V takovém případě musí dominantní stát přesvědčit vyzyvatele, že může dosahovat svých zájmů i ve stávajícím systému. Sníží se úroveň potenciálních zisků, kterých by dosáhl svržením stávajícího systému, ale v porovnání s náklady a ztrátami, které by vyvstaly při konfliktu, bude výhodnější se konfliktu vyhnout (Tammen et al. 2000: 22).

V průběhu historie proběhlo několik změn v rovnováze moci a úsilí udržet, nebo změnit mezinárodní řád, vedly ke konfliktům a následné změně

v mezinárodním systému. Mezi první takové přesuny moci může spadat starověké soupeření mezi Spartou a Athénami. Příkladů můžeme najít v historii více, ale pro objasnění tohoto teoretického konceptu postačí nejdůležitější příklady z 19. a 20. století. V 19. století byla dominantním státem Velká Británie. S průmyslovou revolucí a neporazitelným loďstvem byla její dominance nepopiratelná. Její postavení se potvrdilo porážkou napoleonské Francie. S koncertem velmocí vznikl systém Pax Britannica a VB udržovala systém stabilní (Lai 2011: 10). K přesunu moci docházelo pouze na regionální úrovni, jako v případě Pruska, které se stalo vyzyvatelem pro Francii a došlo k prusko-francouzské válce, jejímž výsledkem byl vznik a vzestup Německého císařství. Moc USA v té době roste, ale zatím vyznávají politiku izolacionismu (Tammen et al. 2000: 50)

Ve 20. století je zásadním příkladem přesunu moci 1. a 2. světová válka. Německé císařství dosáhlo mocenskou paritu s Velkou Británií a vyjadřovalo nespokojenost s nastavením mezinárodního systému (Tammen et al. 2000: 52). V meziválečném období se politickoeconomický systém změnil. Německo bylo poraženo v první světové válce a Velká Británie nebyla dostatečně silná, aby se stala opět hegemonem. Období, od začátku 20. století až do konce druhé světové války, bylo obdobím s absencí hegemonu (Lai 2011: 12). Po druhé světové válce je charakteristická převaha USA, nicméně zanedlouho přichází vyzyvatel v podobě Sovětského svazu, který zažíval silný mocenský růst. I přes krize studenovélečného období, podle této teorie SSSR nikdy mocensky nedosáhl na úroveň USA (Kugler a Tammen 2006: 43).

Po konci studené války se staly hegemonním státem USA. Mezinárodní systém 21. století v čele s USA, je podporován politickými a ekonomickými organizacemi jako OSN, MMF, či WTO. Státy, které se do nich zapojují, ukazují souhlas se současným systémem. Do skupiny silných států současnosti patří Čína, EU jako celek, Rusko, Japonsko, Indie, Brazílie. Z této skupiny států by mohl vyvstat potenciální vyzyvatel pro USA. Z předchozího textu vyplývá, že se musí jednat o stát s rostoucí ekonomikou a vysokým populačním potenciálem. Podmínku populace nesplňuje Japonsko, s EU nelze v tomto případě pracovat, jelikož se jedná o instituci a navíc sdílí zájem na současném stavu. Byť je Rusko silným aktérem, v současnosti se hovoří o potenciálu Brazílie a především Indie, ale jejich ekonomiky nerostou tak rychle jako v případě Číny (Lai 2011:17–18).

1.2 Příklad Číny a USA podle teorie přesunu moci

Práce vychází z předpokladu, že Čína má potenciál stát se světovým hegemonem. Jak bylo popsáno výše, Kugler a Organski objasňují tři nejdůležitější faktory pro schopnost států konkurovat současnému hegemonovi – velikost populace, HDP a schopnost vlády mobilizovat lidské a materiální zdroje. Následující odstavce objasní tyto ukazatele v případě Číny.

Čína je dlouhodobě nejlidnatější zemí světa. K letošnímu roku (2018) má Čína 1,42 miliard obyvatel, což znamená 18.54 % světové populace. Naproti tomu USA mají v současnosti 326 milionu obyvatel, tedy 4.3 % světové populace. Čínská populace je tedy zhruba čtyřikrát vyšší než populace USA. Na vývoj populace Číny měla zásadní vliv politika jednoho dítěte a v případě USA je otázkou migrace. Nicméně podle odhadů, bude Čína nejlidnatější zemí světa do roku 2020. V období od roku 2025 do 2050 bude první Indie. USA budou třetí a v roce 2050 budou čtvrté (Worldometers 2018, Willige 2016).

Od 80. let 20. století čínská ekonomika rostla téměř o 10 % ročně a jako výsledek se příjem na obyvatele zvýšil sedmkrát. Zároveň se čínská ekonomika stala mnohem otevřenější. V letech 1995 až 2005 vzrostl čínský vývoz o 18 % ročně a dovoz o 17 % ročně. V sedmdesátých letech minulého století byl podíl HDP v Číně nižší než 10 % a do roku 2007 se zvýšil na více než 40 % (Jenkins a Peters 2009: 5). Před ekonomickou krizí Čína ekonomicky postupně rychle rostla a podle odhadů měla předčít USA do roku 2041. Nicméně s příchodem krize (mezi prosincem 2007 a třetí čtvrtinou roku 2010), hodnota americké ekonomiky klesla – nicméně Čína v této době pokračovala v růstu 28 %. To změnilo předpoklad vývoje – Čína podle odhadů ekonomicky předběhne USA již v roce 2027 (Flores-Macía a Kreps 2013: 1). Navzdory nedávnému zpomalení se čínské HDP stále zvyšuje – přibližně o 7 % v posledních letech, což je téměř o trojnásobek míry růstu USA (s méně než 2,5 %) (Willige 2016). Současné HDP (2017) Číny tvoří 12 milionu USD a USA 19,4 milionu USD (Scott, Sam 2018). V otázce HDP si tedy USA udržuje prvenství, což se ale v nadcházejícím desetiletí pravděpodobně změní.

Schopnost vlády mobilizovat lidské a materiální zdroje – Organski a Kugler tento faktor charakterizují jako schopnost vlády ovládat společnost

a extrahovat z ní zdroje. Konkrétně se jedná o lidské a materiální zdroje, které vláda musí být schopná získat pomocí zdanění, nebo jiných státních příjmů (např. příjmy z exportu surovin). Tyto příjmy následně může využívat na prosazování státních zájmů na všech úrovních, stejně tak jako v zahraniční politice. Dosahování těchto příjmů je snazší v případě dobře fungujících států a v případě nedemokratických režimů (Kugler a Organski 1980: 8).

Čína tedy vykazuje všechny charakteristiky vyzyvatele podle teorie přesunu moci. Podstatnou otázkou je míra spokojenosti. V době, kdy se utvářel současný mezinárodní systém, byla ČLR slabá a v současnosti prosazuje multipolární uspořádání jako alternativu k dnešnímu uspořádání. Nicméně se nejedná o nespokojenost, protože Čína získává od začátku 21. století stále větší podíl na moci (v rámci světového systému má obchodní úspěch, vstoupila do WTO a mnoha dalších organizací, v roce 2008 byl čínský ekonom Justin Yifu Lin jmenován viceprezidentem Světové banky a po roce 2011 se hlasovací síla Číny v MMF zvýšila na 6,068 % z 3,803 % od roku 2008) (Hsiang 2016: 48).

1.3 Teorie konvergence ekonomické a politické moci

Teorie konvergence moci, jejímž autorem je Albert Hirschman (Hirschman 1945), říká, že zvýšení vzájemného obchodu mezi státy a případná následující obchodní závislost vede ke sbližování na úrovni zahraniční politiky. Tento vztah odůvodňuje tím, že čím více spolu státy obchodují, tím více by pro ně bylo ztrátové přerušení tohoto obchodu. Obě strany proto mají důvod ke sbližování v záležitostech zahraniční politiky, protože se obávají, že spory v této oblasti by mohly narušit obchod a výhody z něj plynoucí. O tomto vztahu říká, že „celkový zisk z obchodu pro kteroukoli zemi není ve skutečnosti ničím jiným než jiným vyjádřením celkového ochuzení, které by jí způsobilo zastavení tohoto obchodu“ (Hirschman 1945: 18).

Zahraniční obchod má dva hlavní efekty na mocenské postavení země. První efekt – *supply effect* označuje základní funkci, v podobě výměny zboží v rámci zahraničního obchodu. To může potenciálně zvyšovat vojenskou sílu země a používat hrozbu války jako diplomatickou zbraň a být tak nepřímým nástrojem moci. Druhý efekt – *influence effect* znamená, že se obchod může stát prostředkem nátlaku a tím i alternativou k válce (Hirschman 1945: 14–15).

Jelikož obchodní vztah nemusí být rovnocenný, je také důležité, jaký význam má pro jeho strany. Strana, která může odstoupit, má lepší vyjednávací pozici, naopak strana závislá, by přerušением obchodu, utrpěla ztráty. Právě tyto rozdíly v obchodní závislosti Hirschman chápe jako „*efektivní zbraň v souboji o moc*“ (Hirschman 1945: 17). S cílem udržet obchodní vztah by stát, který je více závislý na tomto obchodu, měl být ochotnější dělat politické ústupky, než méně závislý stát, pro který by ukončení tohoto obchodního vztahu nemělo výraznější následky (Hirschman 1945: 17). Zvyšující se ekonomická vzájemná závislost v sedmdesátých letech obnovila diskuse o jejich důsledcích v oblasti zahraniční politiky. Keohane a Nye podporují Hirschmanovy předpoklady o obchodní závislosti tvrzením, že asymetrická vzájemná závislost je zdrojem moci (Flores-Macía a Kreps 2013: 359, Baldwin 2016: 160).

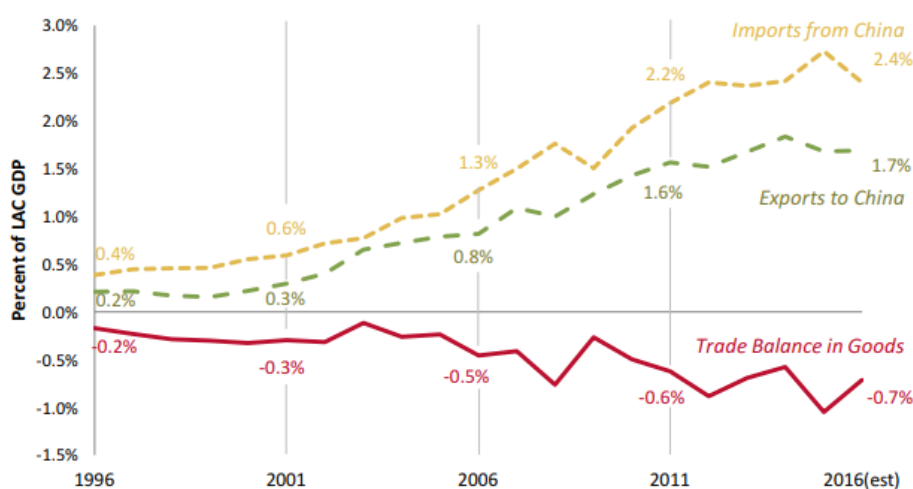
Kritika Hirschmanova argumentu spočívá v tom, že nesouměrná obchodní závislost není ani nezbytná, ani dostatečná podmínka k získání politického vlivu. Rozdíly v obchodu nemusí mít nutně vliv, protože státy, které jsou závislé na určitém obchodním vztahu se mohou přizpůsobit a kompenzovat vyjednávací nevýhodu. Další kritika spočívá v tom, že svou teorii podpořil příkladem nacistického Německa, které podle něj využilo ekonomickou závislost středoevropských států na obchodě s ním k prosazování svých zájmů. Německo bylo ale aktérem, který převažoval nejen ekonomicky, ale i vojensky, politicky a historicky. Nelze tedy oddělit ekonomické vazby od ostatních faktorů (Flores-Macía a Kreps 2013: 359, Farmer 1999: 12). Studium zahraničně politických důsledků obchodu na případech vztahů mezi Sovětským svazem a východní Evropou, nebo mezi USA a Latinskou Amerikou, jako příklady v literatuře o závislosti, trpí podobnými problémy. Zaměřují se totiž na vztahy, v nichž je jedna země historickým, nebo regionálním hegemone, což ztěžuje izolovat nezávislé účinky obchodu (Flores-Macía a Kreps 2013: 359). Vzhledem k tomu, jak Čína rozšiřuje svoje obchodní vztahy s jinými státy a míra, jak jsou tyto státy často závislé na Číně, se tyto teorie vrací ke zvážení. Konkrétněji se na ekonomické vztahy zaměřuje následující kapitola.

2 Ekonomické vztahy Číny a Latinské Ameriky

2.1 Vývoj a hlavní trendy obchodní výměny

Bilaterální obchod mezi ČLR a latinskoamerickými zeměmi se v období od roku 2000–2013 zvětšil více než dvacetinásobně – z 12 mld. USD na 275 mld. USD (Melguizo 2017, Van de Maele 2017: 40). Tento vzestup, který zobrazuje graf č. 1. je zapříčiněn celkovým růstem čínské ekonomiky a vstupem do WTO v roce 2001. Před začátkem 21. století byl obchod a celkové vztahy ČLR s Latinskou Amerikou minimální (bilaterální obchod představoval pouze 1 % vývozu Latinské Ameriky a méně než 1% jeho dovozu v 90. letech), což bylo zapříčiněno geografickou a kulturní vzdáleností (Van de Maele 2017: 38). V roce 2005 pro žádnou zemi regionu nebyla ČLR hlavní exportní partner a dnes je mezi 5 nejdůležitějšími pro 12 zemí. V roce 2005 nebyla hlavním importérem a nyní je mezi pěti nejlepšími pro dvacet zemí a osm z nich nyní importuje z Číny více než z USA (Naylor 2017).

Graf č. 1: Obchod ČLR a Latinské Ameriky jako podíl latinskoamerického HDP

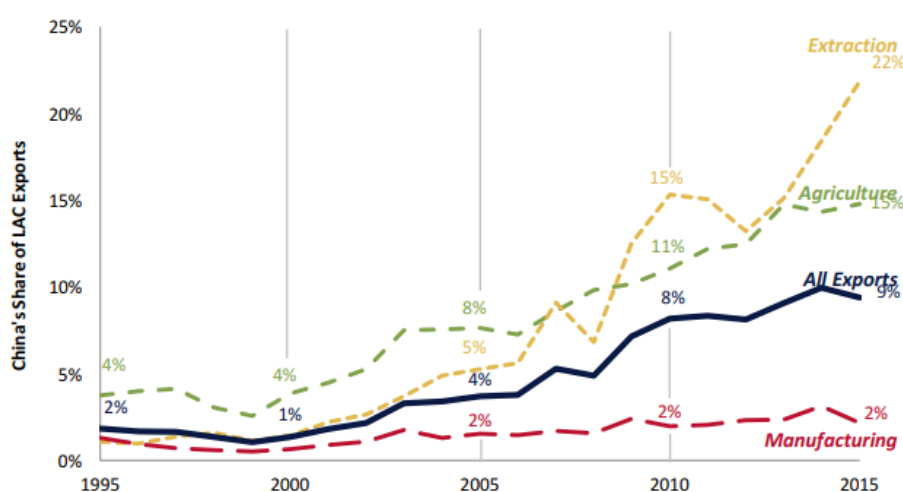

Zdroj: Ray a Gallagher 2017: 2.

Jak můžeme vidět na grafu č. 2, Čína se stala důležitou destinací pro latinskoamerický export. Jednotlivým složkám exportu do Číny dominují nerostné suroviny (ropa, železné rudy, měď). Za rok 2015 (nejnovější období, kdy jsou k dispozici data) tvořil těžební průmysl 22 % exportu – za poslední desetiletí se tento objem zčtyřnásobil (Ray a Gallagher 2017: 3). Druhou nejdůležitější složkou exportu do Číny jsou zemědělské produkty. Nejdůležitější komoditou

jsou v tomto případě sojové boby (Čína spotřebuje 40 % celkové světové produkce sójových bobů). Importuje jich přibližně 75 % právě z Brazílie a Argentiny. Dále ČLR dováží produkty jako olej, obilí, ovoce, zelenina, ryby, kůže, vlna nebo dřevo. V této oblasti jsou důležití exportéři Argentina, Uruguay, nebo Bolívie. Další export zemědělských produktů se odvíjí od specializace země jako káva, čaj, nebo cukr (Caballero, O'Connor a Amado 2011: 4). Poptávka ČLR po těchto komoditách je řízena potřebou zajistit dodávky nerostných surovin, potravin a pro rostoucí populaci (Van de Maele 2017: 38).

Graf č. 2: Složení exportu z Latinské Ameriky do ČLR

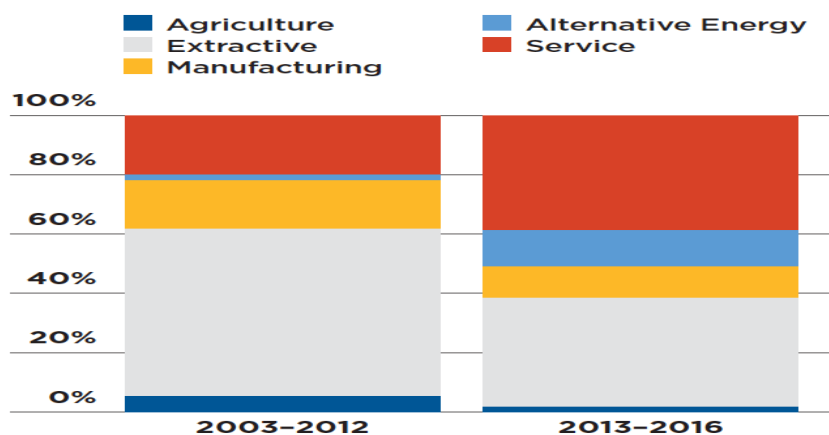
Zdroj: Ray a Gallagher 2017: 3.

Stejně tak, jako je Čína významným odbytištěm pro produkty latinskoamerických států, tak i Latinská Amerika je celkově velký trh pro Čínu. Import z Číny v roce 2016 zůstává přibližně na 103 miliardách dolarů, jako v letech 2015 a 2014. Hlavní složky importu pro většinu zemí tvoří elektronické zařízení, stroje, dopravní prostředky, železo, ocel, plasty atd. Jak lze vidět z předchozích grafů, hlavním zájmem ČLR jsou přírodní komodity. Tento aspekt vyvolává v mnoha studiích obavy, že tento vývoj vede k vytvoření závislosti a v tomto vztahu se Čína stává novým centrem a Latinská Amerika periferií, která poskytuje zdroje. Zvýšení zájmu o nerostné suroviny vede k tlaku na jejich cenu. Zároveň to může vést k situaci, kdy budou státy soustředit export příliš na nerostné a zemědělské suroviny, místo rozvoje dalších sektorů, což může mít z dlouhodobého hlediska negativní vliv na jejich ekonomiky (Perroti 2015: 49).

2.2 Přímé zahraniční investice

Primárním zdrojem čínských přímých zahraničních investic (PZI) v Latinské Americe jsou čínské státní společnosti, které investují především do těžebního průmyslu. Investice do těžebního průmyslu představovaly více než 60 % celkových čínských PZI v regionu od roku 2003 do 2012, ale v následujících čtyřech letech klesly na 37 %. V roce 2015 došlo k poklesu jejich cen a ostatní zahraniční firmy omezily své investice, ale čínské investice přetrvávají. V současnosti se zvýšily investice do odvětví služeb (z 21 % od roku 2003 do roku 2012 na více než 50 % v následujících čtyřech letech), což je v souladu s posunem čínské domácí ekonomiky, kde služby nyní tvoří více než 50 % HDP. Investice do služeb (vše od výroby elektřiny až po informační technologie a komunikaci, finance a dopravu) značí zároveň zájem o prodej těchto služeb střední třídě v Latinské Americe (Avendano, Melguizo a Miner 2017: 6–8). Nicméně, Evropa je nadále největším zdrojem PZI v regionu. Čínské investice tvořily ve čtyřech z posledních pěti let více než 10 miliard dolarů a v letech 2014 a 2015 činily investice v Latinské Americe v průměru 10 % celosvětových čínských investic, což je výrazný obrat oproti dřívější době.

Graf č. 3: PZI podle sektoru

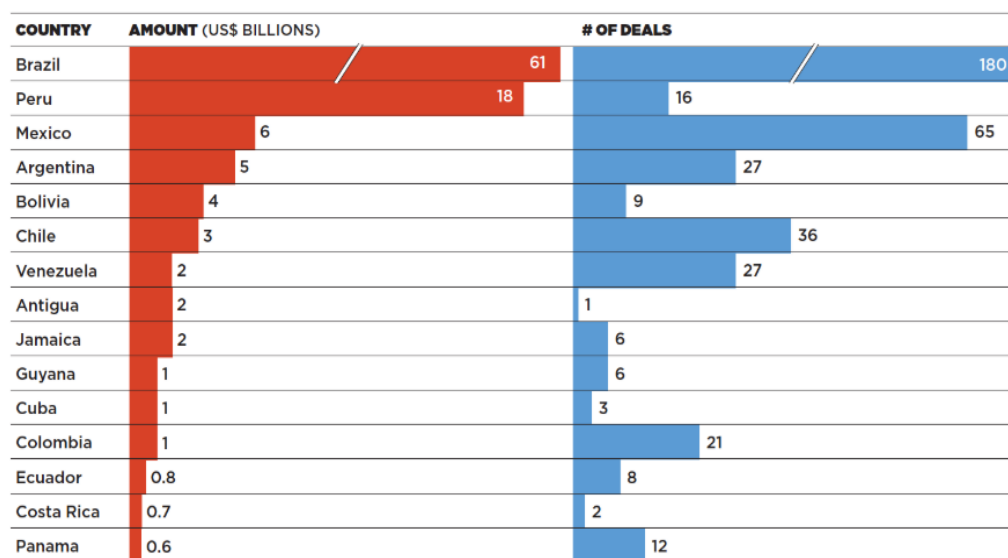

Zdroj: Avendano, Melguizo a Miner 2017: 6.

Nejvíce investic putuje do Brazílie. Zájem čínských investorů se ukázal v roce 2016, kdy se celkově investice do země rapidně snížily, protože se firmy obávaly nestability ekonomického prostředí, ale čínské firmy investice zdvojnásobily. Tato tendence je také odrazem velkých vládních půjček v roce

2016 (z Čínské rozvojové banky pocházelo téměř 15 mld. USD) a to především na financování energetických projektů. Dalším výrazným příjemcem je Mexiko, které obdrželo investice v hodnotě více než 4 miliardy USD v období tří let (2014–2016). Tyto investice se soustředí do automobilového a IT průmyslu. Dalšími největšími příjemci jsou Argentina (se zhruba 5 mld. USD) Bolívie obdržela 3,5 mld. USD, Peru více než 13 mld. USD – v obou případech investice směřovaly primárně do těžby (Avendano, Melguizo a Miner 2017: 6–8). Čínské investice budou i nadále pokračovat, protože prezident Xi Jinping přislíbil 250 mld. USD investic v následujících deseti letech (Coyer 2016).

Graf č. 4: Rozložení PZI v rámci regionu

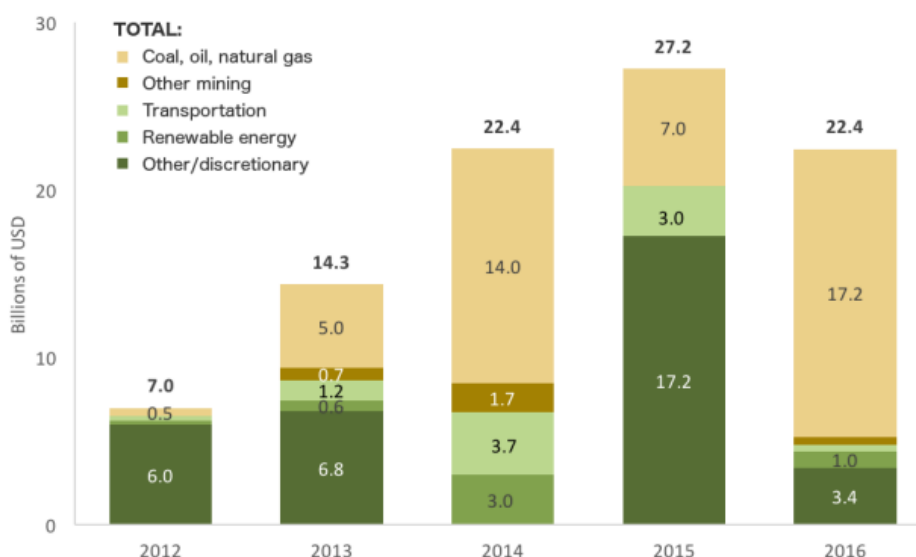

Zdroj: Avendano, Melguizo a Miner 2017: 6.

2.3 Bankovní půjčky

Čína je největším věřitelem a investorem v Latinské Americe. Od roku 2009 poskytla více než 70 úvěrů ve výši přibližně 140 miliard dolarů do celého regionu (Margolis 2017). Čínské veřejné půjčky vykazovaly rostoucí tendenci do roku 2016. V roce 2016 pak dochází k poklesu na 22,4 miliardy dolarů. Rapidní nárůst můžeme vidět v oblasti půjček na uhlí, ropu a zemní plyn – na hodnotu 17,2 miliardy dolarů. Nejvíce půjček putuje do Venezuely, Brazílie, Argentiny, Ekvádoru, Bolívie. Velkou část celkového objemu půjček tvoří jen několik velkých úvěrů – 15,0 miliard dolarů pro brazilskou státní ropnou společnost Petrobras a 2,2 miliardy dolarů pro venezuelskou státní ropnou společnost PDVSA, celkově je však největším příjemcem Venezuela, která se každým dnem hlouběji propadá do hospodářské a politické krize. Rostoucí obavy o udržitelnosti půjček vedou k diskusi mezi čínskými věřiteli a příjemci z Latinské Ameriky o udržitelnosti podmínek. Většina půjček putuje ze Státní průmyslové a obchodní banky Číny a Čínské rozvojové banky (Ray a Gallagher 2017: 7, The Dialogue, Ferchen 2018).

Graf č. 5: Čínské půjčky podle sektorů

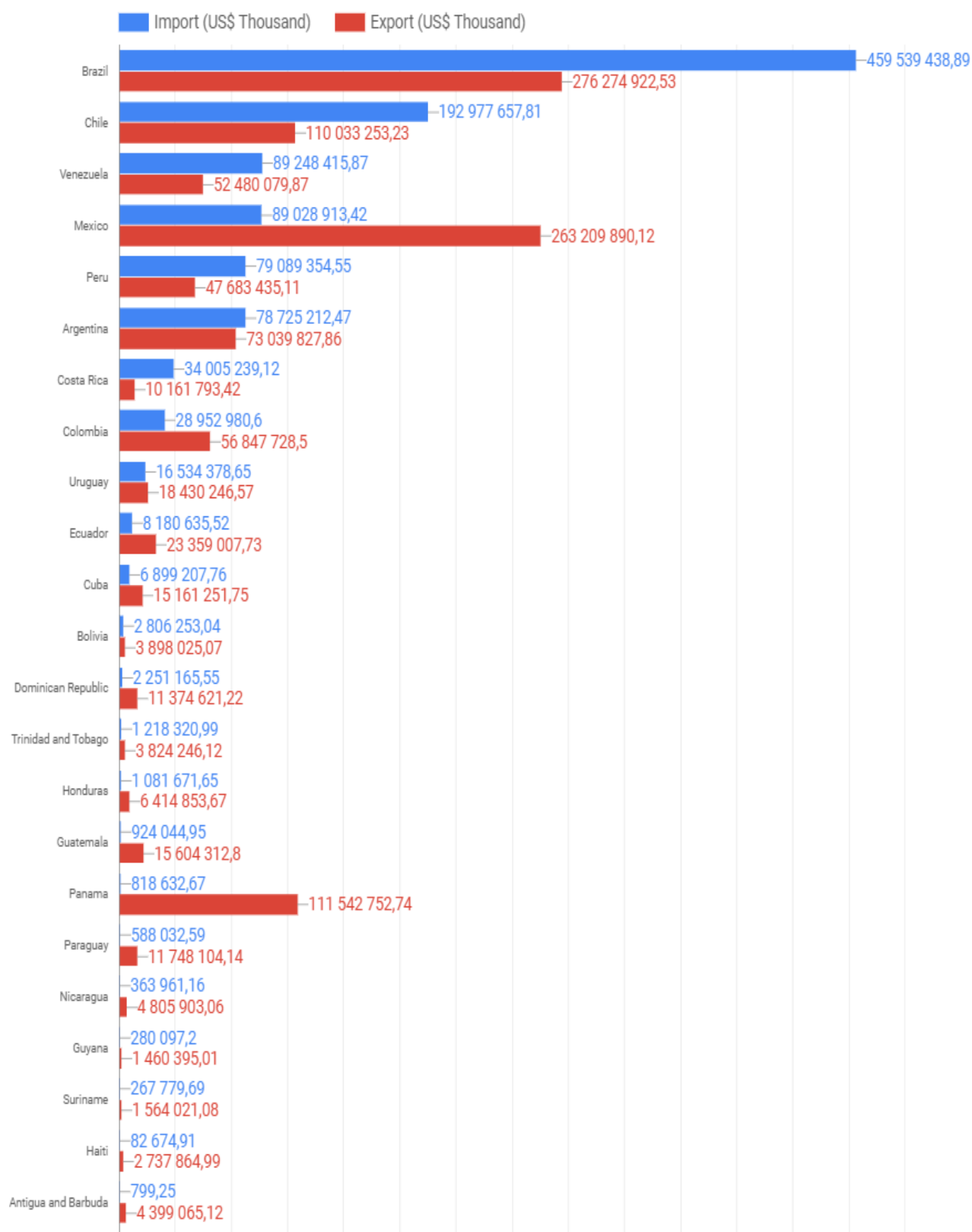
Zdroj: Ray a Gallagher 2017: 4.

2.4 Rozložení obchodu v rámci regionu

Z hlediska exportu ČLR překonala USA jako hlavní exportní destinace v sedmi zemích regionu a v pěti z nich (Brazílie, Chile, Kuba, Peru a Uruguay) se stala největším exportním trhem. Obchodní výměna není rovnoměrná v rámci regionu, je soustředěna do několika zemí – mezi země s největší obchodní výměnou patří Brazílie, Argentina, Peru, Chile a Venezuela (Naylor 2017). Na první pohled nejvýraznější rozdíl je mezi státy Střední a Jižní Ameriky. Jak lze vidět, nejsilnější obchodní partnerství se soustředí v Jižní Americe. Ale i Střední Amerika a Karibik s Čínou obchodují, i přes to, že se zde koncentrují státy, které udržuje diplomatické vztahy s Taiwanem. V porovnání se zeměmi Jižní Ameriky je ale obchod výrazně nižší. To má několik důvodů, jednak již zmiňované diplomatické vztahy s Taiwanem a jednak se jedná o menší obchodní trhy a tyto země nejsou tak bohaté na suroviny, o které má Čína největší zájem. Kostarika je společně s Dominikánskou republikou a Guatemalou největším středoamerickým obchodním partnerem. I v tomto případě se obchod soustředí na nerostné suroviny a zemědělské produkty. Dominikánská republika do ČLR exportuje různé druhy rud, Guatemala cukr, Kostarika vybočuje a kromě zemědělských produktů exportuje také elektronická zařízení (Casanova, Xia a Ferreira 2015: 5).

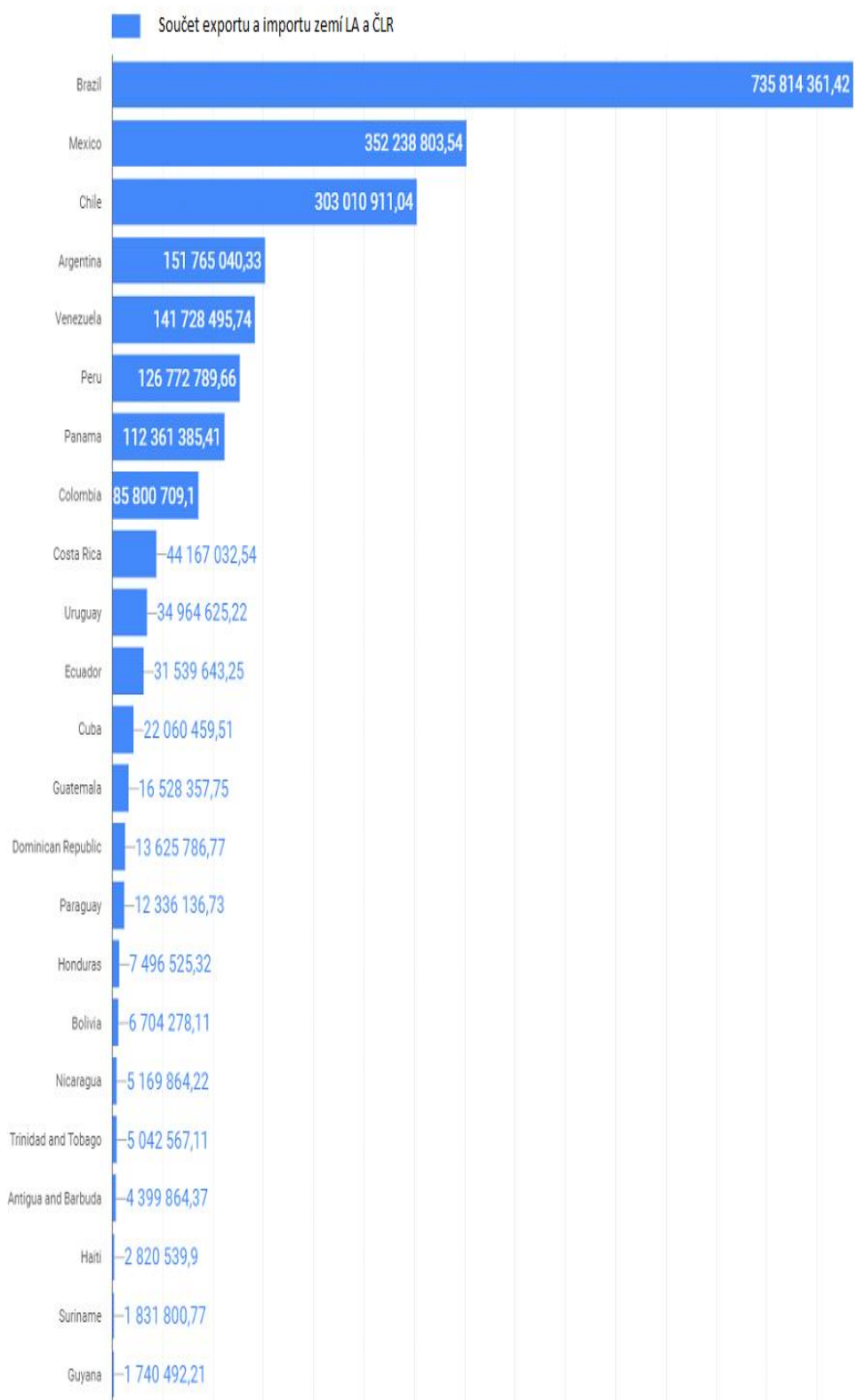
Jak můžeme vidět na grafech č. 6 a č. 7 rozložení obchodu vytváří několik skupin států s podobným objemem obchodní výměny. Extrémním případem je nepřekvapivě Brazílie. Brazílie jako jedna z rostoucích velmocí rozvojových zemí a člen BRICS, prošla výrazným rozvojem a její ekonomika a trh jsou největšími z regionu. Ve druhé skupině je Chile a Mexiko. Mexiko je sice jeden z největších obchodních partnerů, ale vždy bylo obchodně silně spjato s USA, kam vyváží většinu svého exportu a nemělo potřebu se přeorientovávat na Čínu. Další skupinu tvoří Argentina, Venezuela a Panama a Kolumbie. V případě Venezuely je nejdůležitější komoditou ropa. Ostatní státy, které lze považovat za ideologicky spřízněné, jsou kromě Venezuely a Kuby také Bolivie a Ekvádor, které se přihlásily k socialismu 21. století. Dalo by se očekávat, že v případě těchto států budou vztahy silnější, pokud se ale podíváme na míru obchodu, zjistíme, že ideologie režimu tedy nemá vliv na obchodní vztahy. Čína vykazuje tři hlavní záměry v rámci obchodu – zabezpečení nerostných a zemědělských surovin, orientace na velké trhy, které přináší možnost odbytiště pro čínské výrobky.

Graf č. 6: Export a import zemí Latinské Ameriky a ČLR

Zdroj: autorky vlastní výpočty s využitím dat z databáze WITS (WITS).

Graf č. 7: Celkový obchod zemí Latinské Ameriky s ČLR

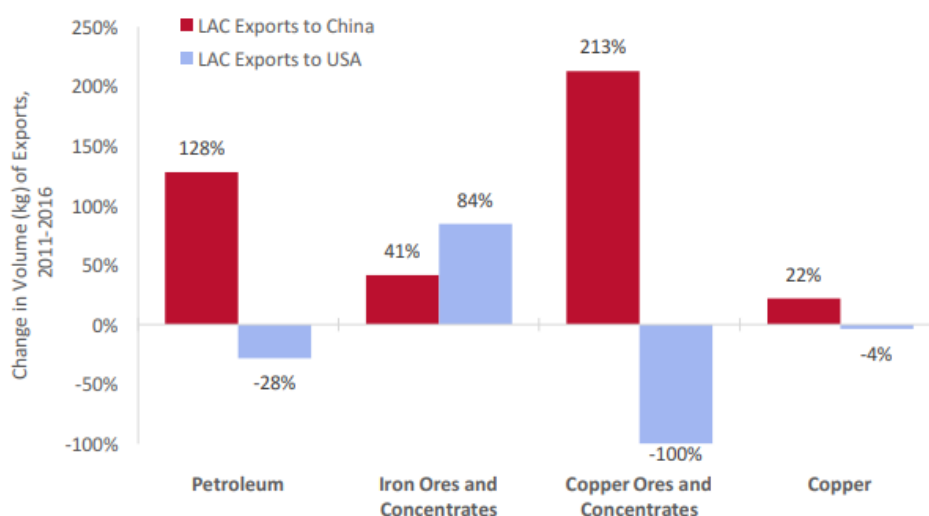

Zdroj: autorky vlastní výpočty s využitím dat z databáze WITS (WITS).

2.5 Ekonomický odklon USA od Latinské Ameriky

Vzhledem k tomu, že práce vychází z předpokladu, že čínský vliv v regionu roste na úkor upadajícího vlivu USA, je nutné zmínit obchodní bilanci USA a ČLR v regionu. Při pohledu na obchodní výměnu, v případě obchodu s nerostnými surovinami lze sledovat pokles exportu do USA za posledních pět let, kdy naopak export do Číny rostl (Ray a Gallagher 2017: 3–4).

Graf č. 8: Export nerostných surovin porovnání USA A ČLR

Zdroj: Ray a Gallagher 2017:

Pokud se zaměříme na to, jak ovlivňuje přítomnost USA snahu Číny o prohlubování vztahů s Latinskou Amerikou, bylo by logické předpokládat, že se ČLR bude soustředit více na země, ve kterých není vliv USA tak silný, protože na takový trh se snadněji proniká, země má větší zájem a ČLR se nestává přímou konkurencí pro USA. Pro ČLR je dobrý vztah s USA zásadní a tato konkurence by na něj mohla mít negativní vliv. Tento předpoklad se potvrdil v práci Francisca Urdineze a kolegů (Urdinez et. al. 2016), která vychází z předpokladů Teorie hegemonické stability a nahlíží na tento fenomén optikou kvantitativní studie. Pomocí analýzy přímých zahraničních investic, bankovních úvěrů a obchodu potvrzují předpokládaný vztah. Pro tento účel autoři zformulovali index hegemonického vlivu USA v Latinské Americe, který se ukázal nejvyšší v Kolumbii a Mexiku a naopak nejnižší na Kubě. Rozložení míry vlivu USA graficky zobrazuje nadcházející obrázek č. 2.

Obrázek č. 2 Rozložení vlivu USA v rámci Latinské Ameriky

Zdroj: Urdinez et al. 2016: 11.

Výsledkem jejich pozorování bylo, že čínské subjekty (spojené s vládou) se zaměřily na země s nízkým vlivem USA a naopak se vyhýbaly zemím, které udržují diplomatické vztahy s Taiwanem (což poukazuje na politicky řízené rozhodování Číny) a vysokým vlivem USA. Možným vysvětlením je, že se Čína snaží strategicky vyplňovat prostor vzniklý nezájmem USA. Druhým vysvětlením je snažší přístup k zemím, kde není silný vliv USA (Urdinez et. al. 2016: 22).

V roce 2000 činil čínský podíl na obchodu v Latinské Americe pouze 2 %, zatímco americký podíl tvořil 53 %. Od roku 2010 se čínský podíl zvýšil na 11 %, zatímco podíl Spojených států klesl na 39 %. Čína v uplynulých letech předčila USA jako největší obchodní partner několika států, včetně Brazílie, Chile, Peru a Venezuely a slíbila, že v příštím desetiletí poskytne investice v hodnotě 250 milionů dolarů. Celkově může mít angažovanost Číny strategické implikace, a jak uvedl Eric Farnsworth: „*Ve světě po skončení studené války, kde je celosvětová konkurence ekonomická stejně důležitá jako vojenská, má neschopnost nebo neochota bojovat za zahraniční trhy strategické důsledky*“ (Coyer 2016).

Vztah USA k regionu Latinské Ameriky se od začátku 21. století obecně ochlazoval. Po 11. září se pozornost přesunula primárně na blízký východ a hlavní agendou zahraniční politiky byl boj proti terorismu. Následně začaly USA prosazovat svůj vliv také v Asii. Důležitým momentem ve vztazích USA s regionem byl posun ve vztahu ke Kubě. V prosinci 2014 USA oznámily plány na normalizaci diplomatických vztahů s Kubou, což přineslo pozitivní ohlas napříč regionem (Hsiang 2016: 56–57). S nástupem k moci prezidenta Trumpa se však USA vůči regionu ještě více vzdálily. Celkově začal prezident prosazovat vystoupení USA z několika mezinárodních organizací a mezinárodních fór. Dne 12. října vláda USA oznámila, že opustí Organizaci spojených národů pro výchovu, kulturu a vědu (UNESCO). Navíc Trumpova administrativa hrozí, že vystoupí z WTO, což by vyvolalo obrovské změny ve světové ekonomice (Hsiang 2018). Prezident dále rozhodl o vystoupení USA z Transpacifického partnerství, což je další možností pro ČLR jak rozšířit svůj vliv na úkor USA. Rozhodl také o odstoupení USA od Pařížské úmluvy o klimatických změnách, která má širokou podporu v Latinské Americe (Naylor 2017). Mimo to, prezident prosazuje zpětně zmrazit vztahy s Kubou (Torres a Woods 2018).

Konkrétní kroky amerického prezidenta vůči regionu zahrnují kontroverzní řešení migrace s požadavkem, aby Mexiko zaplatilo stavbu hraniční zdi, deportaci imigrantů a navrhuje, aby byla v regionu snížena americká pomoc. Naproti tomu 22. ledna 2018, čínský ministr zahraničí Wang Yi na konferenci v Chile zdůraznil, že ČLR a Latinská Amerika by měly spolupracovat na podpoře volného obchodu, oponovat protekcionismu a pracovat na otevřeném světovém hospodářství⁵. Tuto situaci výstižně popisuje Kevin Gallagher, který podotýká, že „*Trumpova administrativa obrazně i doslovně staví zdi proti Latinské Americe, kdežto Čína navrhuje stavět mosty*“ (Gillespie 2018). V ekonomické části této práce byl zmíněn příklad Mexika, jako země, která byla pod vlivem USA historicky asi nejvíce. Z hlediska obchodu k tomu zásadně přispívala Severoamerická dohoda o volném obchodu (NAFTA), díky které měly země bezcelní režim (v roce 2016 mexický export do USA činil 303 mld. USD a do ČLR pouze 5,4 mld. USD). Prezident Trump chce z NAFTA vystoupit. Mexiko

⁵Ten den prezident Trump oznámil zavedení tarifů na pračky a solární panely, což bude mít negativní dopad na Mexiko, Čínu a v menší míře i Brazílii (Gillespie 2018).

již začalo pracovat na získání nových obchodních partnerů. To nemusí nutně znamenat přesun k ČLR, protože Mexiko produkuje primárně automobily a elektroniku, které vyrábí i Čína. Přesto by výsledek znamenal další uvolnění prostoru v regionu ze strany USA, které může ČLR využít, což je důležité, protože jak vysvětluje Evan Ellis, silné vztahy Mexika a USA byly dlouhodobě překážkou pro postup Číny v regionu (Torres a Woods 2018).

Konkrétní návrh omezení pomoci požaduje snížení o 35 % rozpočtu na rok 2018, což by znamenalo nejnižší hodnotu od roku 2001. Tyto návrhy byly ve většině případů odmítnuty Senátem. Celkově je však pravděpodobné, že budou omezeny finance pro programy na vzdělávání, prevenci nemocí, boji proti obchodování s drogami a jejich produkci. Vláda Donalda Trumpa v dubnu rozhodla, že nebude obnovovat svůj příspěvek do fondu určeného pro rozvojové projekty v Interamerické rozvojové bance, která půjčuje peníze latinskoamerickým zemím. Konkrétní hrozby o zmražení pomoci směřoval prezident Trump na země Střední Ameriky (Mexiko, Salvador, Guatemala a Honduras) se slovy „*Tyto země nejsou naši přátelé, víte.*“ (Gillespie 2018). Tento přístup může jedině zvýšit zájem latinskoamerických zemí o spolupráci s Čínou (Gillespie 2018).

USA mají nadále bližší kulturní a politické vazby s Latinskou Amerikou, než Čína, vliv a názor na osobu Donalda Trumpa je ale spíše negativní. Podle průzkumu Pew Research podíl obyvatel z regionu, kteří věří, že prezident USA učiní správnou věc týkající se světových záležitostí, klesl od doby, kdy nastoupil do úřadu. Čína se poprvé zúčastnila jako pozorovatel na summitu Amerik, který se konal 14. až 15. dubna letošního roku v Limě – setkání, kterého se zároveň poprvé nezúčastnil prezident USA. To je zvláště významné v době, kdy obchod Číny s regionem dosáhl historických výšek – v roce 2017 činil 266 miliard dolarů. Zároveň dochází k obchodním problémům mezi USA a Čínou, které dosáhly podoby obchodní války. Americký prezident začal také posilovat vazby s Taiwanem tím, že podepsal zákon, podporující návštěvy mezi úředníky na všech úrovních, který tak mění omezení z roku 1979. Zároveň USA zvyšují vojenské prodeje a vojenskou přítomnost na Taiwanu, na což Peking reagoval snahou o ještě větší diplomatickou izolaci ostrovu (Heine a Beal 2018).

3 Zahraněněpolitické vztahy Číny s Latinskou Amerikou

3.1 Historie vztahů Latinské Ameriky s Čínou

Začátek historických vztahů Číny s regionem Latinské Ameriky se datuje do 16. století – konkrétně do roku 1565, kdy začaly obchodní plavby⁶, které dovážely čínské zboží (především čínské hedvábí, slonovinu nebo porcelán) výměnou za stříbro⁷ ze španělské kolonie Nueva España. Jednalo se o významné obchodní trasy a obchod přetrvával až do 18. století. Následně ho narušily války o nezávislost (Herrera-Sobek 2012: 59, Slack 2010: 23).

Další etapou historie čínsko-latinskoamerických vztahů je příchod čínských migrantů v polovině 19. století. Příčinou byl především hladomor a válka, se kterými se v této době Čína potýkala. Díky tomu velké množství⁸ čínských obyvatel emigrovalo do různých oblastí světa – především Jihovýchodní Asie, Austrálie či USA, ale také velká část (až půl milionu obyvatel) do Latinské Ameriky (především Kuba, Peru a Mexiko). Další příchod čínských migrantů pak proběhl ve 20. století a směřoval především do Brazílie, Argentiny, Chile, a Peru. Ve Střední Americe pak byla hlavní destinací Panama (kde se čínští dělníci podíleli na výstavbě Panamského průplavu) a Nikaragua. Čínští imigranti zpočátku pracovali jako dělníci na stavbách budov, v infrastruktuře, či jako sluhové, následně si začali zakládat obchody. Někteří pracovali také na plantážích cukrové třtiny na Kubě spolu s černošskými otroky a pracovní podmínky způsobily úmrtí řady z nich. K prvním diplomatickým stykům mezi Čínou a Latinskou Amerikou došlo právě v reakci na zhoršení situace čínských přistěhovalců v regionu, kdy se čínská vláda snažila posílit jejich práva (Lai 1998: 1–6, Montt 2010: 53).

Nově vzniklá Čínská lidová republika začala s cílem navazování diplomatických styků rozvíjet spolupráci s regionem v druhé polovině 20. století. V roce 1960 bylo založeno Přátelské sdružení mezi Čínou a Latinskou Amerikou⁹, jehož cílem bylo právě navázání a následné prohlubování diplomatických vztahů mezi Čínou a latinskoamerickými zeměmi. Tato spolupráce, zaměřená na kulturní

⁶ Tzv. plavba Manilla Galleon (také Nao de China) (Montt 2010: 53).

⁷ Kromě stříbra také španělské víno, olivový olej a další výrobky.

⁸ Hovoří se cca o jednom milionu lidí (Lai 1998: 1-6).

⁹ AACAL – La Asociación de Amistad entre la China y América Latina (Shixue, 2006).

výměnu byla zaměřena i na země, udržující vztahy s Taiwanem. Ne překvapivě byla Kuba první zemí, která navázala diplomatické styky s ČLR v roce 1960. O deset let později následovalo Chile. Do této doby ještě ostatní země udržovaly vztahy s Taiwanem. Až když v roce 1972 americký prezident Richard Nixon navštívil Čínu a USA s ní navázaly diplomatické styky, začaly země Jižní Ameriky následovat americký příklad. Ještě tentýž rok následovala Argentina a Mexiko a o dva roky později Brazílie a Bolívie (Shixue, 2006).

Ochlazování vztahů mezi Čínou a Sovětským svazem negativně ovlivnilo i čínsko-kubánské vztahy, protože Kuba byla důležitým spojencem Sovětského svazu. Tento první krok v novodobých vztazích Číny s Latinskou Amerikou byl řízen ideologickou blízkostí režimů. Následující vývoj ale ukázal pragmatický přístup Číny, řízený ekonomickými zájmy a snahou navazovat nové vztahy. V rámci této politiky začíná Čína navazovat vztahy s pravicovými antikomunistickými diktaturami, což ukazuje, že nevyhledávala pouze ideologicky spřízněné režimy. Jak bylo zmíněno výše, druhý státem, který navázal vztahy s Čínou, bylo Chile v čele s prezidentem Salvadorem Allende, představitelem socialisticko-komunistické koalice. Chile se tak stalo prvním jihoamerickým státem, který s ČLR zahájil oficiální diplomatické styky, v rámci regionu druhým po Kubě. Vztahy s Chile poznamenal vojenský převrat v roce 1973, ale nadcházející Pinochetův režim se později dostane do mezinárodní izolace, které se Čína neúčastní, což vede zpětně k prohlubování vzájemných vztahů (Domínguez 2006: 3–5, Xu 2016: 31).

Třetí zemí, která naváže diplomatické styky s Čínou, je Brazílie v roce 1974, přesto, že v této době vládne zemi antikomunistický vojenský režim. Vztahy s Argentinou se také nesly v duchu prohlubování spolupráce i přes odlišné ideologie. Na kladné vztahy mezi zeměmi poukazuje skutečnost, že v roce 1990 byl tehdejší argentinský prezident Carlos Menem prvním prezidentem demokratického světa, který navštívil Čínu po událostech na Náměstí Nebeského klidu (Domínguez 2006: 5). Díky ekonomickým reformám, které zavedla čínská vláda v roce 1978 a přeorientovala tak centrální plánovanou ekonomiku na tržní, zažila Čína obrovský ekonomický růst, který se projevil v obchodu s regionem i na celkovém obchodování Číny.

Historický vývoj vztahů tedy poukazuje na to, že ideologie nehrála v zahraniční politice Číny roli. Hlavním cílem bylo získávání nových partnerů a ekonomický rozvoj. Nicméně spolupráce v 2. polovině 20. století byla celkově na poměrně nízké úrovni vzhledem ke geografické vzdálenosti a charakteru období studené války v Latinské Americe. K rozšíření spolupráce pak dochází po jejím skončení (Domínguez 2006: 6). Vztahy mezi Čínou a regionem se vyznačovaly rostoucí ekonomickou spoluprací, která zaznamená rapidní nárůst na začátku 21. století. Shrnutí novodobé čínské strategie pro latinskou Ameriku lze nalézt v dokumentu *China's Policy Paper on Latin America and the Caribbean*, vydaném v roce 2008. Základní poselství dokumentu, je vyslovení zájmu na budování oboustranně výhodné spolupráce a možnost budování této spolupráce je otevřena všem latinskoamerickým zemím, které uznají politiku jedné Číny. V roce 2016 byla vydána nová varianta tohoto dokumentu, která se ještě více zasazuje o vzájemnou spolupráci s důrazem na důležitost Latinské Ameriky pro ČLR (Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China 2016). Celkově se tedy vztahy po roce 2000 rapidně rozšiřují a spolupráce se prohlubuje. Její konkrétní aspekty práce rozvede podrobněji dále.

3.2 Vývoj čínské zahraniční politiky vůči regionu

Zahraniční politika Číny prošla na konci 20. století zásadním vývojem. Po kulturní revoluci byla Čína izolovaná a její vztah se Sovětským svazem se zhoršil a Čína musela přehodnotit svou strategii¹⁰ (Montt 2010: 53). Mao Zedong začal navazovat vztahy s USA a po návštěvě Richarda Nixona v roce 1971 byla ČLR uznána jako jediný legitimní reprezentant Číny ze strany OSN. Po smrti Mao Zedonga byla Čína ekonomicky zaostalá a v chaosu, nicméně v roce 1978 se k moci dostává Deng Xiao-ping, který přinesl řadu reforem, myšlenku mírového rozvoje a otevírání čínské politiky světu. Hlavním cílem jeho politiky bylo zlepšení vztahů s co nejvíce státy a navazování oficiálních diplomatických styků.

¹⁰ Čínská politika vůči zemím třetího světa v polovině 20. století (proklamovaná pak především na konferenci v Bandungu v roce 1955) vycházela z myšlenky na dělení států na velmoci, industrializované země a rozvojové země - Asie, Afriky a Latinské Ameriky. Čína se viděla jako součást třetího světa, která vedla revoluční hnutí proti útlaku velmocí. ČLR zdůrazňovala obdobnou situaci na úrovni chudoby a opozici vůči kapitalistickým zemím - a právě společnou historii s rozvojovými zeměmi pak využívá jako argument ještě dlouho poté (Montt 2010 61-62).

Tento posun odrážel změnu od revoluční zahraniční politiky k pragmatické politice Deng Xiaopinga. Ideologie tedy už v politice nehrála takovou roli, naopak se do popředí posunuly dva zásadní prvky – antihegemonismus (především proti Sovětskému Svazu) a mírový rozvoj. Čína se tedy v této době zaměřuje na modernizaci, průmysl, zemědělství, národní obranu, vědu a technologie. S koncem studené války byla nucena redefinovat svou pozici v systému mezinárodních vztahů – od počátku 90. let 20. století Čína začala prosazovat zahraniční politiku, jejímž základním konceptem je myšlenka multipolarity. V červnu 1989 došlo ke krvavému potlačení mírových protestů na náměstí Nebeského klidu, což se neobešlo bez kritiky západu a následnému opětovnému ochlazení dříve již rostoucích vztahů (Liu 2016: 5–7).

Po smrti Deng Xiaopinga do úřadu prezidenta postupně nastoupí Jiang Zemin, Hu Jintao a Xi Jinping, kteří pokračují v Xiaopingově myšlence mírového rozvoje (Liu 2016: 13–14). Nadále zásadní roli zahraniční politiky sehrávají geopolitické aspekty¹¹. Strategie *Go Out*¹², či *Go Global*, která přišla v polovině roku 2000, se stala ústředním tématem zahraniční agendy společně s novým bezpečnostním konceptem, což byla přímá reakce na expanzi NATO a pokusy Spojených států o posílení aliancí a bezpečnostní spolupráce ve světě (Weissman 2015: 160).

S přelomem tisíciletí a růstem ekonomiky bylo potřeba hledat nové trhy pro rozšíření možností obchodu a splnit podmínky pro vstup do WTO. Globální aktivity Číny se šířily s geopolitickou a hospodářskou strategií. S tím začaly Čínské společnosti podnikat v mnoha oblastech světa, jako je Afrika, Blízký východ, střední Asie a Latinská Amerika. Tato strategie byla odrazem čínské posedlosti po hospodářské a energetické bezpečnosti¹³ (Zhang 2010: 54). Rok 2008 byl dalším milníkem ve vývoji pozice Číny v mezinárodním prostředí. Ekonomická krize se vážně dotkla USA a Západu, zatímco ekonomika Číny nebyla výrazněji zasažena (Weissman 2015: 160).

¹¹ Taiwan a další oblasti, které mohou zasahovat do otázky svrchovanosti Číny (Tibet, Xinjiang a námořní teritoriální nároky v jihočínském a východočínském moři) (Weissman 2015: 160).

¹² Strategie vlády podpořit čínské společnosti, aby investovaly v zahraničí.

¹³ V oblasti energetiky jsou nejsilnějšími aktéry tři státní podniky - Čínská národní ropná korporace, Čínská národní petrochemická korporace a Čínská národní pobřežní ropná společnost - ty koupily akcie výzkumných a výrobních projektů po celém světě. Čína také vybudovala pro zajištění dodávek nové ropovody přes Sibiř a Střední Asii (Zhang 2010: 54).

Počet bilaterálních návštěv na vysoké úrovni naznačuje důležitost Latinské Ameriky v agendě zahraniční politiky Číny. V letech 2000 až 2015 čínští premiéři a prezidenti celkově navštívili region až třicetkrát, přičemž mezi nejčastěji navštěvované země patří Brazílie, Argentina, Chile a Kuba (Das 2016). Čínští prezidenti navštívili Latinskou Ameriku celkem osmkrát. Jiang Zemin navštívil region v letech 2001 a 2002. Hu Jintao v letech 2004, 2005, 2008 a 2010. Během těchto návštěv Peking založil a v některých případech rozšířil strategické partnerství jako s Brazílií, Venezuelou, Mexikem, Argentinou, Peru a Kostarikou (Hsiang 2016: 59). Prezident Xi Jinping navštívil v Latinskou Ameriku dvakrát – v červnu 2013 (návštěva Trinidadu a Tobaga, Kostariky a Mexika) a v červenci 2014 Brazílii, Argentinu, Venezuelu a Kubu (Tiezzi 2015).

3.3 Základní rysy čínské zahraniční politiky

„Čínská zahraniční politika se posledních 60 let opírá o tzv. pět principů mírového soužití. Jedná se o 1) vzájemné respektování územní celistvosti a svrchovanosti, 2) vzájemné neagrese, 3) vzájemné nezasahování do vnitřních záležitostí druhé strany, 4) rovnost a vzájemný prospěch a 5) mírové soužití“ (Weissman 2015: 154). Tyto principy definují vztahy s ostatními zeměmi, které mají bránit nestabilitě a prosazovat rozvoj dalších vztahů. Kromě těchto zásad Čína definuje své cíle zahraniční politiky třech základních bodech: *„1) domácí politická stabilita; 2) svrchovaná bezpečnost, územní celistvost a sjednocení státu; a 3) udržitelný hospodářský a sociální rozvoj Číny“* (Weissman 2015: 154).

Čínskou zahraniční politiku tedy obecně formují tyto principy a cíle. Čína se prezentuje jako „zodpovědná velmoc“ tím, že neohrožuje zájmy druhých a nezpochybňuje stávající globální uspořádání, zároveň však poskytuje alternativu ke stávajícímu mezinárodnímu uspořádání hegemonie a pax Americana, ale na rozdíl od Západu nevynucuje normativní agendu (Weissman 2015: 154). Takzvaný Pekingský konsenzus nabízí alternativu k tržní ekonomice a státním zásahům, které byly stanoveny Washingtonským konsenzem na počátku 90. let. Hlavní principy této myšlenky jsou respekt ke svrchovanosti a rovnosti národů, silný důraz na národní zájmy a priority, zájem omezit politický a vojenský vliv Spojených států a preference postupné ekonomické modernizace před politickými reformami (Erikson 2005: 417).

Čína charakterizuje své vztahy s ostatními zeměmi světa pomocí třech kritérií: 1) Význam země a její bilaterální vztah s Čínou, 2) Míra spolupráce, 3) Rozhodnutí Číny o udělení statusu. Výsledkem je, že Čína rozděluje ostatní země do třech kategorií: 1) Strategické partnerství, 2) Kooperativní partnerství, 3) Přátelské vztahy v oblasti spolupráce (Dominguez 2006: 23).

Jen skutečně důležité země jsou označeny za strategické partnery a pouze za předpokladu, že jsou také ochotné spolupráci prohlubovat. Brazílie obdržela označení strategický partner v roce 1994, Venezuela v květnu 2001 a Argentina a Mexiko v listopadu 2004. Nicméně tato označení poukazují na několik zajímavých situací – například Argentina byla klasifikována jako kooperativní partner, při návštěvě prezidenta Nestora Kirchnera v Pekingu v červnu 2004, ale již v listopadu téhož roku při návštěvě prezidenta Hu Jintao v Buenos Aires, byl status aktualizován na strategické partnerství, přesto, že ČLR více obchoduje s Chile, které je označeno jako kooperativní partner, což poukazuje na větší ochotu Argentiny pro politickou spolupráci. V roce 2001 prezident Jiang Zemin zařadil vztahy s Venezuelou do kategorie přátelských vztahů, ale po návštěvě prezidenta Cháveze o měsíc později, Čína posunula označení na strategického partnera, i když hodnota jejich obchodu nebyla tak výrazná. Vztahy s Kubou jsou, na rozdíl od očekávání, označeny pouze jako přátelské vztahy (Dominguez 2006: 23).

Každá země, která chce navázat diplomatické vztahy s Čínou, musí rozvázat oficiální vztahy s Taiwanem, což vede k jeho diplomatické izolaci (Das 2016). Otázka Taiwanu sahá do roku 1949 – do konce čínské občanské války. Poražení nacionalisté (Kuomintang) odešli na Taiwan, kde založili sídlo vlády, zatímco komunisté začali vládnout v pevninské Číně a vznikla tak Čínská lidová republika. Obě strany uvedly, že zastupují celou Čínu. Od té doby čínská vláda vyhrožovala použitím síly, pokud Taiwan formálně deklaruje nezávislost. V posledních letech ale sleduje spíše diplomatickou cestu izolace ostrova. Dnes Taiwan uznává 18 zemí z celého světa, z toho 9 ve Střední Americe a Karibiku¹⁴ (a Paraguay, jako jediná země z Jižní Ameriky). Obecně se jedná spíše o malé

¹⁴ Konkrétně se jedná o pět států ve střední Americe (Guatemalu, Belize, Nikaraguu, Salvador a Honduras), a čtyři státy v Karibiku (Haiti, Sv. Kryštofa a Nevis, Sv. Lucii a Sv. Vincenta a Grenadiny).

země a ostrovní státy. Čína a Taiwan si vzájemně konkurují v této otázce především prostřednictvím tzv. diplomacie šekových knížek. ČLR a Taiwan poskytují finanční pomoc zemím, které uznávají Taiwan. ČLR si může dovolit poskytnout větší finanční dary a daná země pak může usoudit, že je pro ni vztah s ČLR výhodnější (Malkin 2017).

ČLR takto slíbila například Hondurasu vybudovat tři přehrady a vodní elektrárny za cenu 500 milionů dolarů. Po nasazení čínských policistů na Haiti tam otevřela obchodní kancelář a začala pravidelně vysílat diplomaty. V Panamě v roce 1996 otevřela obchodní kancelář, i přesto, že Panama nadále uznávala Taiwan. Zároveň zemi poskytovala diplomatickou pozornost na vysoké úrovni, včetně návštěvy ministra zahraničních věcí Zhou Wenzhonga v roce 2004 (kdy již Čína vyvážela do Panamy více než Argentina, Chile nebo Venezuela). Taiwan pravidelně poskytuje technickou a lékařskou pomoc při přírodních katastrofách, nicméně například v roce 1997 Čína poskytla ještě větší finanční pomoc, po jejímž přijetí ostrovy Bahamy a Sv. Lucie¹⁵ přesunuly své uznání k ČLR, podobně jako v roce 2004 ostrov Dominika, potom, co obdržel pomoc ve výši 112 milionů dolarů na stavbu národního stadionu a finance na obnovu nemocnice a vybudování nové střední školy. V roce 2005 pak přesunula uznání k Pekingu Grenada¹⁶ (Dominguez 2006: 16).

Poslední výsledky této politiky ukázaly, že Taiwan nemůže finančně konkurovat Číně. V červnu 2017 přesunula své diplomatické uznání směrem k ČLR Panama a nejnověji Dominikánská Republika. Silný vliv měl pravděpodobně příklad Kostariky, která přesunula uznání k ČLR v roce 2007. Tím se opět dala do pohybu diplomacie šekových knížek a závod Číny a Taiwanu, kdo poskytne vyšší podporu. Guatemala požádala o 650 milionu USD na výstavbu dálnice a také Belize začalo přehodnocovat své vztahy s Taiwanem a ČLR¹⁷.

¹⁵ Sv. Lucie uznala ČLR v roce 1997 a následně přesunula své uznání zpět k Taiwanu (The New York Times 2007).

¹⁶ Taiwan i ČLR nabídli pomoc na rekonstrukci stadionu před mistrovstvím světa v kriketu v roce 2007. Taiwan nabídl 10 milionů USD pomoci po hurikánu Ivan. ČLR nabídla vybudovat 2000 domů a nové hospicové zázemí, podpořit zemědělský sektor a poskytnout stipendia v hodnotě jednoho milionu USD (Dominguez 2006: 16).

¹⁷ Navázání diplomatických vztahů mezi Dominikánskou republikou a Čínou byl již dříve v jednání, ale následně bylo odloženo, protože Dominikánská Republika měla příliš mnoho podmínek (Heine a Beal 2018).

O dva týdny později USA oznámily uzavření smlouvy s Taiwanem o prodeji zbraní v hodnotě 1,42 miliardy dolarů. O měsíc později Taiwan umožnil bezvízový styk pro Paraguay a ostatní spojenecké země. V současnosti se hovoří o možnosti přesunu uznání směrem k Pekingu v případě zemí jako Paraguay, či Svaté Lucie (Prasad 2017). Dalším diskutovaným státem v tomto ohledu je Nikaragua, vzhledem k plánu na výstavbu Nikaragujského kanálu, jako konkurence panamskému kanálu. Tento projekt je financovaný čínským kapitálem, ale nejedná se o čínskou vládní společnost, ale soukromou společnost z Hong Kongu (Hong Kong Free Press. 2017).

Pro porovnání historického vývoje diplomatické snahy prosadit politiku jedné Číny lze uvést následující údaje. Na počátku roku 2006 udržoval Taiwan oficiální diplomatické vztahy s 26 zeměmi na celém světě a 12 na západní polokouli (Dominguez 2006: 16). Celkově tedy Taiwan za posledních 12 let ztratil podporu osmi zemí. Nejlidnatější země světa, které uznávají Taiwan, jsou Guatemala a Paraguay, zatímco nejdůležitější vzhledem ke strategické poloze byla do roku 2017 Panama.

3.4 Prostředky zahraniční politiky

3.4.1 Soft power

Koncept Soft Power byl představen v roce 1990 profesorem Josephem Nyeem, který jej definoval jako „*dynamiku vytvořenou národem, jehož se jiné národy snaží napodobit, přiblížit se k tomuto národu a odpovídajícím způsobem sjednotit své zájmy.*“ (Ellis 2013: 33). Právě soft power je důležitým trendem posledních let v zahraniční politice Číny, protože s rostoucí pozicí roste i zájem být vidět ostatními jako stát, který má globální vliv. Soft power umožňuje prosazovat svůj vliv nepřímými a nevojenskými způsoby. V reálné politice to pak znamená kulturní, ideologické a finanční způsoby, kterými lze prosazovat regionální a globální vliv¹⁸ (Zhang 2010: 57). V porovnání s USA je čínská soft power výrazně slabší vzhledem k světově rozšířenému zájmu lidí o americkou kulturu, média, životní styl, či rozšířené používání anglického jazyka v podnikání a technologiích. Její vliv se projevuje na vnímání lidí a vlád, což ovlivňuje situace

¹⁸ Soft power tedy vychází ze třech hlavních zdrojů: kultura - atraktivní pro ostatní země, politické hodnoty (prosazované doma i v zahraničí) a zahraniční politika země (chápána jako legitimní a morální autorita) (Montt 2010: 60).

dané země – například Venezuela a další státy s antiimperialistickou, antiamerickou ideologií vnímají Čínu jako spojence proti imperialismu, zatímco země jako Peru, Chile a Kolumbie vnímají ČLR primárně jako důležitého investora a obchodního partnera (Ellis 2013: 33).

Jak podotýká Ellis (Ellis 2013), čínská soft power vychází z několika hlavních aspektů vztahu s Latinskou Amerikou: 1) vzhledem k potenciálu obchodu s Čínou je jeden z hlavních zájmů latinskoamerických zemí zajistit přístup na čínský trh. Proto jsou podnikatelé a vlády ochotni investovat peníze, čas a práci do rozvoje těchto vztahů, protože je považují za budoucnost jejich podnikání. Vlády investovaly do rozvoje proexportních kanceláří jako APEX (Brazílie), ProChile, ProComer (Kostarika), Fundación Exportar (Argentina), či CORPEI (Ekvádor), 2) příklady Venezuely, ale i Ekvádoru, Brazílie a Argentiny, kam Čína investovala miliardy USD, ukazují ostatním zemím, že ČLR může investovat velké množství peněz, 3) kromě těžby investuje ČLR také do telekomunikací a infrastruktury, což vidí mnoho zemí jako potenciál pro spolupráci 4) naděje na již zmíněné vyvážení vlivu USA a západních institucí, 5) vnímání Číny jako modelu rozvoje, díky trvalému hospodářskému růstu ČLR od roku 1978, 6) zájem o čínskou kulturu – přestože ji ČLR aktivně propaguje, je slabinou čínské soft power. Vnímání čínské kultury v Latinské Americe je obecně velmi omezené, často založené na mediálních zprávách, či zkušenosti s Číňany žijícími v těchto zemích. Výsledek je smíšené vnímání, včetně respektu k čínské pracovní etice, pocit nedůvěry vyplývající z velkých rozdílů a konkurenci čínských výrobků, 7) vnímání Číny jako budoucnosti je naopak asi nejsilnější aspekt čínské soft power, protože její vzestup se stal jakýmsi fenoménem a potenciál obchodu vede k zájmu se o ČLR více informovat, či investovat roky do studia čínštiny (Ellis 2013: 33–34).

Soft power je z pohledu Číny chápána jako přitažlivost ideologie, politického systému a kultury jejich země. Její definice se samozřejmě různí, někteří autoři zahrnují také schopnost země formovat mezinárodní normy a pravidla. Poslední roky Čína využívá všechny strategie prosazování soft power a aktivně propaguje čínskou kulturu do ostatních zemí. Celkově založila 525 Konfucius institutů po celém světě, v Latinské Americe pak 39 takovýchto institutů v 17 zemích. Instituty jsou vždy v rámci univerzit a mají partnery

v některé čínské univerzitě. Obecně jsou financovány vládou a jejich hlavním úkolem je výuka čínského jazyka a přibližování čínské kultury daným zemím. Globální průzkumy veřejného mínění naznačuje rostoucí vnímání Číny jako globální síly (Confucius Institute, Zhang 2010: 58). V roce 2014 začala pracovat na prohlubování bilaterálních vztahů a v rámci této strategie plánuje Čína nabízet studentům z Latinské Ameriky 6 000 stipendií, na studium v ČLR v období let 2015–2019. Dále nabídnou dalších 6 000 míst na odborných kurzech a 400 míst pro postgraduální studium. Dalším projektem Číny v této oblasti je program s názvem Most směrem k budoucnosti, který je určen pro školení asi 1000 mladých čínských a latinskoamerických studentů (The State Council The People's Republic of China 2015).

Největší kulturní výměnný program se uskutečnil v roce 2016, který byl označen jako Rok kulturní výměny. V rámci CELAC-China Forum země vzájemně hostily program v rámci široké škály kulturních aktivit k vzájemnému poznání, přiblížení kultur, s cílem rozvinout bilaterální spolupráci v rámci strategie Going Out. Událost zahrnuje téměř všechny země Latinské Ameriky a Karibiku a na podporu vzájemného porozumění a přátelství se uskuteční stovky aktivit, jako jsou představení, výstavy, promítání filmů, propagace turistického ruchu a další události (China Culture 2016).

V souvislosti s čínskou soft power se těší velké pozornosti iniciativa Belt and Road Initiative (BRI), jejímž cílem je spojit svět s Pekingem prostřednictvím nové infrastruktury v hodnotě 1 bilionu dolarů, obchodních dohod a nesčetných politických dohod (Hillman 2018). Belt and Road Initiative pokrývá více než 65 zemí, spojuje 62 % světové populace, 31 % HDP a 40 % celosvětového prostoru. Jako návrh byla předložena prezidentem Xi Jinpingem v roce 2013, jako projekt přesahující Asii, Evropu a Afriku, pomocí dvou koridorů – námořní a pozemní trasy, která má spojit Čínu a Evropu, se zahrnutím Latinské Ameriky však spojuje celý svět. Chápat BRI pouze jako infrastrukturní projekt zaměřený na výstavbu železnic, dálnic, nebo přístavů by bylo zjednodušující. BRI není jen cesta, ale strategie (zahrnující kulturní a ekonomické aspekty), která má přiblížit celý svět k Pekingu. V kombinaci s obchodním vlivem, diplomacií a podporou čínské kultury se v posledních letech BRI stala strategií čínského brandingu,

Zároveň BRI představuje Čínu jako globální a zodpovědnou moc, která chce pomoci hospodářskému rozvoji ostatních států (Brínzä 2018).

Výzkum společnosti Pew Research Center ukázal, že stále více lidí považuje Čínu za přední světovou ekonomickou velmoc. Mnozí věří, že v dlouhodobém horizontu Čína ekonomicky překoná USA. Mezi 39 zeměmi, které se zúčastnily průzkumu z roku 2013, 47 % respondentů uvádí, že Čína již USA jako velmoc nahradila, nebo se tak do budoucna stane a pouze jedna třetina se domnívá, že Čína USA nikdy nepředčí¹⁹. Průzkumy také ukazují, že technologické a vědecké pokroky Číny jsou respektovány ve velké části Latinské Ameriky a Afriky. USA mají ale v obou regionech výhodu soft power. Americká kultura a způsoby podnikání jsou mnohem populárnější než jejich čínské protějšky (Wike 2013). V průměru 42 % dotazovaných uvádí, že přední světovou ekonomikou jsou USA, Čínu tak vnímá 32 % dotazovaných. Ve všech zemích zkoumaných v Latinské Americe (stejně jako ve většině Asie a subsaharské Afriky), mají lidé tendenci věřit, že nejsilnější ekonomikou jsou USA. Naopak v sedmi z deseti zkoumaných zemí Evropské unie, je za přední ekonomickou velmoc považována Čína²⁰ (Wike et al. 2017).

Celkově jsou globální postoje vůči Americe pozitivní. Ve 28 z 38 zemí polovina, nebo více respondentů vyjadřuje kladný názor na USA, celkově se jedná o 68 % respondentů. USA mají vysoké hodnocení ve většině z Evropy, Latinské Ameriky, Asie / Tichomoří a Afriky. Negativní hodnocení USA je koncentrované v muslimských národech a v Číně vidí USA pozitivně pouze 40 % lidí. Čína je vnímána pozitivně v 19 z 38 zemí. Celkově ze všech dotazovaných zemí vidí Čínu pozitivně 50 % respondentů. Čína získává nejvyšší hodnocení v Africe, Latinské Americe a převážně muslimských asijských zemích (Pákistán, Malajsie

¹⁹ Změny ve vnímání USA od roku 2001 ukazují vliv bezpečnostních otázek. Válka v Iráku a válka proti terorismu vlády George W. Bushe vyvolala negativní pohled na USA ve velké části světa. V novém průzkumu polovina a více respondentů v 31 z 39 zemí neschvaluje americké útoky v zemích jako Pákistán, Jemen a Somálsko. Na druhou stranu, více než devět z deseti Japonců a Jihokorejců vnímá negativně rostoucí čínskou vojenskou moc - podobně jako Australané a Filipínci (Wike 2013).

²⁰ V posledních letech se vnímání ekonomické velmoci dvakrát proměnilo. Po nástupu finanční krize, před téměř deseti lety, Evropané a tradiční spojenci USA začali stále více jmenovat Čínu, jako přední světovou ekonomickou velmoc. V posledních letech se však zase začaly USA v tomto ohledu vracet do popředí, ale v roce 2017 se názor opět obrátil k Číně (Wike et al. 2017).

a Indonésie). Většina Evropy, Severní Ameriky a blízkého východu se však k Číně staví méně pozitivně (Pew Research Center 2013b).

Jak ukazuje tabulka č. 1, v regionu Latinské Ameriky a Afriky má USA výhodu soft power nad Čínou. Americké vědecké a technologické úspěchy, způsoby podnikání a populární kultura jsou bližší mnoha zemím (Pew Research Center 2013a). Domiguez analyzoval průzkumy z roku 2004 z Argentiny, Brazílie, Chile a Mexika, kdy všechny ukázaly pozitivní pohled na vliv Číny ve světě – nejvíce v případě Čilců a Brazilců, nejméně pak v případě Mexičanů. V roce 2005 52 % Mexičanů věřilo, že Čína představuje zdroj nespravedlivé hospodářské soutěže pro mexické obchodní firmy a pouze 27 % si myslí, že Čína může přispívat k růstu mexických firem. Ekonomický vliv hodnotili pozitivně Chile a Brazílie což bylo v souladu se vzestupnou tendencí obchodu. Třetina Brazilců, a část Argentinců mohla být ovlivněna konkurencí dovozu. Nicméně obecně vzato měli respondenti z Latinské Ameriky pozitivnější postoj, než respondenti z USA, nebo Japonska. Negativní pohled respondentů se projevil především v otázce čínské vojenské síly (více v Argentině, Brazílii a Chile, méně pak v Mexiku), ale nebyl tak výrazný jako v USA a Japonsku (Dominguez 2006: 11–12). Pokud se podíváme na poslední šetření z roku 2017 (tabulka č. 2), zjistíme, že nejvíce kladné hodnocení se vyskytuje v Peru, Venezuele, Brazílii a Chile. Nejvíce pozitivní hodnocení dosáhla ČLR v případě Venezuely v roce 2013. Od té doby zde však příznivý pohled na Čínu klesá (Pew Research Center 2017).

Tabulka č. 1: Americká a Čínská soft power

	<i>Latin America</i>		<i>Africa</i>	
	American Chinese		American Chinese	
<i>Median % positive view of...</i>	%	%	%	%
Scientific & tech. advances	74	72	83	75
Music, movies and television	63	25	58	34
Ways of doing business	50	40	73	59
Ideas about democracy	43	--	73	--
Ideas and customs spreading	32	30	56	46

Latin American countries include: Argentina, Bolivia, Brazil, Chile, El Salvador, Mexico, Venezuela.

African countries include: Ghana, Kenya, Nigeria, Senegal, South Africa, Uganda.

Zdroj: Pew Research Center 2013a

Tabulka č. 2: Pozitivní názor na ČLR

COUNTRY	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2017
Argentina	32	34	42	45	-	-	54	40	53	41
Bolivia	-	-	-	-	-	-	58	-	-	-
Brazil	-	-	-	52	49	50	65	44	55	52
Chile	62	-	-	-	-	-	62	60	66	51
Colombia	-	-	-	-	-	-	-	38	-	43
El Salvador	-	-	-	-	-	-	52	48	-	-
Mexico	43	38	39	39	39	40	45	43	47	43
Nicaragua	-	-	-	-	-	-	-	58	-	-
Peru	56	-	-	-	-	-	-	56	60	61
Venezuela	-	-	-	-	-	-	71	67	58	52

Zdroj: Pew Research Center 2017

3.4.2 Vojská spolupráce

Z bezpečnostního hlediska je Čína vnímaná jako rostoucí vojenská mocnost. ČLR sice disponuje nukleárními zbraněmi, ale z hlediska konvenčních zbraní zůstává její vojenská moc za západem výrazně nerozvinutá. Vojenství zůstává primárně na obranu než projektování moci ve světě. Tato skutečnost se ale pomalu mění – Peoples Liberation Army (PLA) přestává spoléhat na velikost armády a začíná investovat do rozvoje technologií²¹. Přesná čísla o zbraních zůstávají být ale tajemstvím (Lanteigne 2013: 4).

Čínsko-latinskoamerické vojenské vztahy zůstávají v porovnání s jinými oblastmi spolupráce skromné, přesto získávají na významu. Hlavními důvody proč ČLR rozšiřuje vztahy s regionem v bezpečnostní oblasti je ochrana čínských zájmů, tedy plynulé pokračování obchodu a ochrany čínských obyvatel, kteří se do regionu dostali díky rostoucí přítomnosti čínských firem²². I když je čínský vojenský vývoz relativně malý ve srovnání s jiným zbožím „prodej například vojenského oblečení a osobního vybavení v Latinské Americe je často přehlížen, ale jedná se o důležitou oblast podnikání.“ (Ellis 2011: 8). Dalším aspektem této spolupráce je strategická poloha regionu (vzhledem ke strategickým bodům jako je Panamský průplav a blízkost k USA). Blízkost USA je zároveň důvod, proč je Čína ve vojenské spolupráci s regionem opatrná, protože nechce riskovat své hlavní cíle a vztahy s USA (Ellis 2011: 9–10). Čínská vojenská angažovanost se projevuje primárně v pěti oblastech: 1) setkávání vysokých vojenských úředníků 2) interakcí armády na nižší úrovni, 3) vojenský prodej, 4) relevantní obchodní interakce a 5) fyzická přítomnost s vojensko-strategickými důsledky (Ellis 2011: 10).

²¹ Investice do armády byly navýšeny po nástupu prezidenta Xi Jinpinga. Weissman poukazuje na dva důvody – jednak zkušenosti Xi Jingpina z armády a jednak skutečnost, že se více vojenských otázek dostalo do popředí nejvyšší zahraničně politické agendy. Externí tlak, zahrnující konflikt s Japonskem nad ostrovy Senkaku/Diaoyu, otázka Jihočínského moře, ale také kybernetické útoky vedly k tomu, že se PLA začala angažovat v mezinárodním měřítku (Weissman 2015: 159).

²² Příkladem situace kdy se čínští občané dostali do situace, vyžadující pomoc je násilí při stávkách v Andes Petroleum a Petroriental na severu Ekvádoru v roce 2006 a 2007, při stávce v roce 2007 v Buenos Aires, či násilí vůči čínským komunitám v Maracay a Valencii ve Venezuele z listopadu 2004 (Ellis 2011: 6).

V druhé polovině roku 2010 byl počet návštěv vysoce postavených vojenských představitelů obzvláště vysoký – včetně osmi návštěv ministra obrany a nejvyšších vojenských úředníků z ČLR, kteří se setkali s jejich latinskoamerickými protějšky, ze zemí jako Venezuela, Ekvádor, Chile, Mexiko, Brazílie, Kolumbie, Peru a Bolívie. V této oblasti je spolupráce více koncentrovaná ve státech ALBA (Ellis 2011: 10, Ellis 2013: 91).

Na nižší úrovni ČLR také rozšířila rozsah spolupráce, včetně rostoucího množství personálních výměn v rámci vzdělávání a návštěv institucí. Hlavním cílem pro ČLR je budování vztahů na institucionální i osobní úrovni. Na Haiti vojenská policie z PLA působila jako součást mírových sil OSN (MINUSTAH) přítomných v zemi od září 2004 do října 2012²³. V oblasti výcviku a vojenského vzdělávání jsou čínské instituce hostitelem latinskoamerického vojenského personálu v případě prakticky všech zemí regionu, s nimiž má ČLR diplomatické vztahy. Mezi dalšími kontakty patří návštěvy přístavů vojenskými loděmi na obou stranách²⁴. Další z možností spolupráce, kterou obě strany využívají, jsou konference a fóra. Například chilské a čínské námořnictvo udržuje pravidelný kontakt prostřednictvím námořního sympozia západního Pacifiku, přičemž ČLR podpořilo přijetí Chile do této organizace. ČLR hostí další různá fóra, včetně každoročního sympozia pro důstojníky vyšší úrovně v Peking (Ellis 2013: 91).

Mezi vojenské kontakty patří také bilaterální cvičení. V listopadu 2010 se uskutečnilo humanitárním cvičení v Angel de la Paz, kterého se zúčastnilo 39 čínských a 50 peruánských vojáků. Společné cvičení simulovalo reakci na zemětřesení. V prosinci 2011 došlo k dalšímu posunu v této spolupráci, když ČLR nasadila nemocniční loď PLA N866 do Karibiku. Loď jménem *Peace ark* přistála s řadou zdravotní pomoci na Kubě, Jamajce, v Trinidadu a Tobagu a Kostarice jako součást Harmonické mise 2011 (Ellis 2013: 90–97). První společné vojenské cvičení v regionu proběhlo v roce 2013 a čínské flotily PLA se účastnily cvičení spolu s chilským a brazilským námořnictvem (Wilson 2015: 7).

²³ Mimo jiné, účast čínské armády na této misi měla pomáhat v úsilí o zajištění diplomatického uznání na Haiti. Byly zde také oficiálně uznány první čínské vojenské oběti na latinskoamerické půdě (osm obětí při zemětřesení v roce 2009).

²⁴ První takovou návštěvu provedla výcviková loď Esmeralda z chilského námořnictva do přístavu Šanghaj v roce 1972. Do roku 2009 tato loď provedla deset takových cest. V dubnu 1997 navštívila region první čínská námořní flotila (zahrnovala raketové torpédoborce Harbin a Zhuhai a logistickou loď Nancang) a mířili do přístavu v Mexiku, Peru a Chile. V roce 2009 čínské námořní flotily dorazily do přístavu v Chile, Peru a Ekvádoru (Ellis 2013: 96).

Obchod se zbraněmi je další z rozvíjejících se oblastí bezpečnostních spolupráce. V období studené války se obchod se zbraněmi odvíjel od ideologie režimu dané země – Nikaragua, Kuba získávaly zbraně ze Sovětského Svazu²⁵. Zbytek oblasti byl ve sféře USA, odkud tedy putovaly i zbraně (konkrétně byly armády vybaveny francouzskými bojovými letadly, britskými loděmi a americkými transportéry). Po skončení studené války a rozpadu SSSR bylo Rusko nadále důležitým distributorem zbraní do regionu. Hlavní cílovou destinací bylo Peru a drobné prodeje putovaly do Uruguaye. Celkově však pro Latinskou Ameriku byly a nadále zůstává Spojené státy dominantním exportérem zbraní (Badri-Maharaj 2016).

Ve vývoji obchodu se zbraněmi mezi Čínou a regionem lze vidět tři fáze. Období od počátku 90. let 20. století do poloviny roku 2000 znamenalo začátek vojenských výměn, které byly ale celkově na nízké úrovni. ČLR se původně zaměřovala na levnější vojenské zboží, jako osobní vybavení²⁶. Následně se začal rozšiřovat obchod se sofistikovanějšími zbraněmi²⁷ a v tomto období byly také zahájeny výměnné návštěvy (Wilson 2015: 7). V období od poloviny roku 2000 do roku 2015 obchod vzrostl na hodnotu 100 milionů dolarů a nejdůležitější transakce zahrnovaly zbraně vyšší úrovně²⁸. Velkou část obchodu tvořil dovoz do zemí, které jsou členy uskupení ALBA²⁹, které je specifické antiamerickými postoji a v jeho čele stojí Venezuela. Tyto velké kontrakty ukázaly spolehlivost čínských dodávek. Zároveň se začala rozšiřovat vojenská angažovanost na úrovni setkávání mezi vysokými vojenskými představiteli, což jim umožnilo projednávat možnosti budoucích projektů. Největší koncentrace těchto výměn je opět mezi zeměmi ALBA, ale probíhají i v Brazílii, Mexiku, Surinamu a Chile. V listopadu 2012 proběhlo první fórum na vysoké úrovni o obraně v Číně a Latinské Americe

²⁵ Jako například MiG, Sukhoi Su-22, tanky série T a sovětské SAM (Badri-Maharaj 2016).

²⁶ Kromě toho také uniformy, zdravotnické potřeby, nemocniční vybavení a technické vybavení. Prodeji sofistikovanějších zbraní ze začátku bránila obava o kvalitu produktů.

²⁷ Jako například lehké letadlové transportní letouny Y-12 do Peru, rakety (SAM) do Bolívie a protitankové střely do Ekvádoru.

²⁸ Jako jsou letadla L-15 (Venezuela), letadla K-8 (Bolívie, Ekvádor, Venezuela), dopravní letadla Y-8 (Venezuela), letecké radary (Ekvádor, Venezuela), APC (Argentina, Venezuela), pěchotní bojová vozidla (Venezuela) a střely krátkého dosahu (Venezuela).

²⁹ Po vzoru Venezuely začal projevovat zájem o koupi vojenských letadel Ekvádor. Bolívie dokonce kupovala zbraně od Číny již od roku 1997. Obě země také získaly zbraně v rámci pomoci.

v Pekingu, při kterém se setkali vedoucí představitelé obrany z Kolumbie, Ekvádoru, Paraguaye a Uruguaye se svými čínskými protějšky. Další fórum se uskutečnilo v roce 2014³⁰ (Wilson 2015: 7, Ellis 2013:99–100).

Dohoda z roku 2015 s Argentinou by mohla znamenat začátek další fáze, ve které je spolupráce na ještě vyšší úrovni. S objemem obchodu, který dohoda popisuje, se Čína může stát konkurencí pro evropské a ruské dodavatele. Zároveň se také obchod rozšiřuje dál za hranice trhu ALBA. Spolupráce se rozšiřuje nově na společnou produkci a prodej zbraní nové generace. Nově také začíná spolupráce v dalších vojenských odvětvích jako námořní sektor a oblast strategické vesmírné spolupráce zahrnující satelitní ovládání a snímky (Wilson 2015: 7–8). Růst spolupráce v bezpečnostní sféře má své důsledky. Jednak se proměňuje složení importu – ČLR může některým dovozcům konkurovat, nicméně pozice USA (i když podíl dovozu z USA mírně klesá) a tradičních dodavatelů se výrazně v nejbližší době nezmění. Většina ruského a čínského importu od roku 2006 do regionu (až 80 %) putuje do Venezuely. V porovnání s ostatními zeměmi je však čínský dovoz stále poměrně nízký (Wilson 2015: 9).

Přímí a nepřímí příjemci čínských zbraní, kteří jsou jinak z politických důvodů nějakým způsobem izolováni, jako například Kuba, Venezuela, či dříve guerillová skupina FARC v Kolumbii, mohou být příkladem negativních dopadů rostoucího vlivu Číny v regionu. Kroky, které mají zajistit, aby se zbraně nedostaly na černý trh, které podnikli státní zbrojní dodavatelé Číny jako je Norinco, nejsou jasné. Čínská vláda popřela vědomou účast na takovém prodeji s odkazem na předpisy vyhlášené v letech 1996–2002, které takové prodeje zakazují (Wilson 2015: 12).

Jedním ze zásadních aspektů růstu Čínského importu zbraní byla snaha Huga Cháveze o diverzifikaci dodávek zbraní. V roce 2008 vyjednal dohodu s Ruskem o koupi stíhaček Su-30MKV a s Čínou o letadla K-8. Následně

³⁰ Kromě výměn vysokých představitelů došlo také k nárůstu výměn v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, konferencí, fór a humanitárních misí, jako již dříve zmíněné humanitární cvičení s Peru, nasazení nemocniční lodi Peace Ark, či námořní cvičení s Chile a Peru (Wilson 2015: 7).

i prezident Maduro uskutečnil rozsáhlé nákupy z Číny³¹. Další situace, která přispěla k obchodu s Čínou, byla v roce 2009, kdy USA přinutily Českou republiku ke zrušení dohody o prodeji lehkých letadel L-159, využívající americkou technologii, kterou ČR uzavřela s Bolivií. Po zrušení této dohody Bolívie zakoupila od ČLR šest letadel K-8 a šest helikoptér Z-9, s pomocí čínské půjčky. USA nebyly ochotné poskytnout regionu nejmodernější technologie (kromě F-16 dodaných do Chile a Venezuely, dvacet let před nástupem Cháveze). Celkově jsou latinskoamerické armády vybaveny zastaralým vybavením a ochota Číny poskytnout moderní zařízení za výhodné ceny tvoří atraktivní nabídku. Navíc je také ochotná obchodovat se státy, které nemají dobré vztahy s USA a poskytnout jim na nákup půjčky (Badri-Maharaj 2016).

Celkově se spolupráce rozrostla s 18 latinskoamerickými zeměmi, včetně tradičních amerických spojenců, jako je Kolumbie a Mexiko, stejně jako tradičních spojenců ČLR – Kuby³² a Venezuely³³. I přes zvyšování spolupráce v širším kontextu je nutné poznamenat, že celkové vojenské prodeje do Latinské Ameriky znamenaly pouze přibližně 9 % celkového prodeje zbraní z Číny v roce 2010 a přibližně 4 % v roce 2011 (Brand, McEwen-Fial a Muno 2015: 13–14).

³¹ Včetně dopravních letadel, dělostřelectva a obrněných transportérů, z nichž některé byly nasazeny na potlačení demonstrantů v roce 2014.

³² Přestože se jedná o tradičního spojence, vojenská spolupráce je minimální, existují dohady, že dochází k tajné spolupráci (Brand, McEwen-Fial, Muno 2015: 13-14).

³³ V posledních 17 letech se ve světovém žebříčku zemí, které přidělovaly nejvíce zdrojů na vojenství, řadí Venezuela na 21. místo (v rámci regionu se drží na prvním místě) dále se v tomto žebříčku umístili vysoko Chile (na 25. místě), Brazílie (na 29. místě) a Kolumbie na 43. místě (López 2017).

3.4.3 Multilaterální spolupráce

S rostoucím ekonomickým vlivem Číny bylo nutné, aby se začlenila do multilaterálních organizací. Historicky byl tento postup komplikovaný. Čína pod vedením KMT patřila v roce 1948 k zakládajícím členům GATT (předchůdci WTO). Její členství ale přešlo na Taiwan, u kterého setrvalo až do 70. let, kdy se stala ČLR členem OSN. V roce 1980 se ČLR stala reprezentantem Číny ve Světové bance. Po událostech roku 1989 se přijetí do WTO, kvůli čínskému omezování lidských práv, zdrželo do roku 2001³⁴. Od éry studené války Čína působila v mezinárodním prostředí jako jedním z hlavních států v hnutí nezúčastněných pro ochranu zájmů zemí třetího světa. Následně se zapojuje do uskupení BRICS, čímž začíná spolupráce s Brazílií na multilaterální úrovni (Weissman 2015: 153). S narůstajícím vlivem dalších států začaly vznikat požadavky na rozšíření Rady bezpečnosti OSN. Například Brazílie a Mexiko se snažily získat podporu Číny pro jejich vstup do RB OSN. Nicméně Čína se vůči otázce přijetí dalších států stavěla negativně. Čína usiluje o politickou podporu pro politiku jedné Číny a pro západní tlak na Tibet.

Vzhledem k prohlubujícím se vztahům s Latinskou Amerikou se začala zapojovat do latinskoamerických organizací. Má statut pozorovatele skupiny Rio a poradní vztahy s MERCOSUR, Andským společenstvím, Karibským společenstvím a Asociací pro integraci v Latinské Americe (ALADI). V roce 1998 se Čínská lidová banka stala oficiálním členem Karibské rozvojové banky (Dominguez 2006: 25). Tento trend se vyvíjel během prezidentství Hu Jintaa v letech 2003–2012, kdy Čína začala vytvářet regionální partnerství mimo Asii (Weissman 2015: 160). Pro region Latinské Ameriky bylo důležité založení Společenství latinskoamerických a karibských států (CELAC). CELAC byl založen dvaceti čtyřmi latinskoamerickými státy v roce 2011 a hlavním poselstvím této organizace je spolupráce mezi zeměmi Latinské Ameriky a jejich regionálními organizacemi. Slouží tak jako platforma při spolupráci s jinými státy, nebo organizacemi (CELAC 2015). Dalším posunem ve vztazích regionu s Čínou se tak stalo první společné Fórum Číny a CELAC, které se uskutečnilo v lednu

³⁴ Pravidla WTO umožňují členským zemím zavést omezení proti nevhodným praktikám ostatních zemí. Pouze Mexiko se stalo předmětem takového opatření ze strany Číny. Naopak, latinskoamerické země, zejména Argentina, byly mnohem aktivnější v zahájení antidumpingových opatření proti Číně (Dominguez 2006: 23).

2015 v Pekingu a účastnilo se ho všech 33 států CELAC. Při této příležitosti byly projednány možnosti další spolupráce a výsledky shrnují tři dokumenty: Pekingská deklarace, Plán spolupráce Číny s latinskoamerickými a karibskými zeměmi pro období 2015–2019³⁵ a Směrnice k fóru Čína–CELAC (Xinhua 2015b, Doria a Celada 2016: 125).

V roce 2004 získala ČLR v OAS trvalý statut pozorovatele. Čína se stala členem Meziamerické rozvojové banky v roce 2008. Dále se aktivně účastní ve Fóru pro spolupráci východní Asie a Latinské Ameriky a také v Čínsko-latinskoamerickém think tank fóru. Získala také status pozorovatele v Pacifické alianci – regionální organizaci Mexika, Chile, Peru, Kolumbie a Kostariky pro podporu volného obchodu a investic (Brand, McEwen-Fial a Muno 2015: 18–20). Kromě toho se také angažuje ve skupině G5 (Brazílie, Čína, Indie, Mexiko a Jižní Afrika), a skupině BASIC (Brazílie, Jižní Afrika, Indie a Čína) (Das 2016).

Zaměření Pekingu na rozvojový svět a vznikající mocnosti je také součástí zahraničně politické strategie. Čína se snaží zvýšit svůj vliv ve střední Asii, jižní Asii, Latinské Americe a Africe. Zahnuje řadu nových iniciativ, jako je například Silk Road Economic Belt, zaměřený na vytvoření dopravního koridoru z Tichého oceánu do Baltského moře a Maritime Silk Road z Číny do Indie, Afriky a Středomoří, stejně jako vytvoření Asijské infrastruktury (AIIB) a Nová rozvojová banka, známá jako BRICS Bank, (Weissman 2015: 163). Od přijetí do RB OSN využila Čína poprvé práva veta až v roce 1997 a to v případě hlasování o vyslání mírové mise OSN do Guatemaly, protože Guatemala vyjádřila podporu členství Taiwanu v OSN. Hlavním motivem tedy byla politika jedné Číny. V současnosti se ČLR zapojuje do mírových misí a humanitárních operací pod záštitou OSN – v roce 1998 se na mírových operacích podílelo zhruba padesát čínských vojáků, v roce 2004 jich bylo něco přes tisíc (Herberer a Senz 2007: 41).

³⁵ Plán spolupráce Číny s latinskoamerickými a karibskými zeměmi pro období 2015-2019 představuje strategii pro 12 oblastí spolupráce. 1) politika a bezpečnost, 2) mezinárodní vztahy, 3) obchod, investice a finance 4) infrastruktura a doprava, 5) energie a nerostné suroviny, 6) zemědělství, 7) průmysl, věda a technologie, letectví a kosmický prostor, 8) vzdělávání a školení lidských zdrojů, 9) kultura a sport, 10) tisk a média, 11) turismus, 12) ochrana přírody, řízení a snižování rizik, 13) Mezilidská přátelství 14) implementace iniciativ. Většina těchto sektorů vyzdvihuje spolupráci na úrovni výměn, ať už vrcholných představitelů, studentů, spolupráce mezi státními organizacemi, vedení vzájemných fór, ale také navrhuje navýšení objemu obchodu na 500 mld. USD a vzájemných přímých zahraničních investic na 250 mld. USD do 10let (China CELAC Forum, 2015).

4 Případové studie

4.1 Brazílie

Brazílie je nejdůležitější obchodní partner Číny v regionu. Hlavní složky Brazílského exportu do ČLR jsou železná ruda a sojové boby. Čína dováží nejvíce elektroniku. Čína tvoří 19 % exportu a USA 13 % (OEC). Obchodní kontakty začaly v roce 1949 a diplomatické vztahy byly ustaveny v roce 1974. Společně se zřízením diplomatických vztahů Brazílie (stejně jako všechny ostatní státy) uznává, že „*Čínská lidová republika je jedinou zákonnou vládou Číny a Taiwan je neodcizitelnou součástí území Čínské lidové republiky*“ (Ministry of Foreign Affairs Brazil 2018). Čímž přestala uznávat Taiwan jako suverénní a autonomní vládu a přerušila tak diplomatické vztahy s ostrovem³⁶.

O následující rozvoj vztahů se silně zapříčinil prezident Fernando Henrique Cardoso. Jeho hlavní snahou bylo diverzifikovat ekonomiku (což se odrazilo v přístupu k Číně ale i k JAR a Indii) a politické vyvážení americké moci, což bylo atraktivní pro Čínu. Obě země mají zájem na prohlubování své pozice v mezinárodním prostředí a mají zájem na vyvážení moci USA (Domínguez 2006: 27–29). V roce 1993 země označily vztahy mezi sebou za strategické partnerství a v roce 2004 vznikl výbor pro koordinaci a spolupráci na vysoké úrovni Číny a Brazílie (COSBAN). V roce 2010 byl podepsán Společný akční plán pro roky 2010–2014, který definuje cíle pro bilaterální vztahy. „*Tento plán byl zaměřen jak na posilování bilaterální spolupráce a dialogu, stejně jako spolupráce na nejširších multilaterálních otázkách, jako je kontrola zbraní, změna klimatu, koordinace v rámci OSN, WTO a G20, podpora mechanismů spolupráce pro hlavní rozvojové země a ochrana práv a zájmů rozvojových zemí atd.*“ (Haibin, 2010: 186). Aktualizovaná verze plánu, účinná od roku 2015 do roku 2021, byla podepsána prezidentkou Dilmou Rousseffovou a předsedou vlády Li Keqiangem v květnu roku 2015 (Ministry of foreign Affairs Brazil 2018).

³⁶ „*Brazílie podporuje politiku Jedné Číny a mírové úsilí o sjednocení čínského území podle rezoluce Generálního shromáždění OSN č. 2758 (1971), v níž Peking obnovil své místo v OSN, včetně Rady bezpečnosti*“ (Ministry of Foreign Affairs Brazil 2018).

Diplomacie

Po ustavení diplomatických vztahů v roce 1974 byla otevřena velvyslanectví Brazílie v Pekingu a velvyslanectví Číny v Brasílii. Brazílie má Generální konzulát v Šanghaji, Guangzhou, a Hong Kongu. Čína má generální konzuláty v Rio de Janeiru, São Paulu a Recife (Ministry of Foreign Affairs Brazil 2018). V roce 2003 s nástupem prezidenta Luly de Silvy přišel výraznější posun v brazilské zahraniční politice, která byla více kritická vůči procesu asymetrické globalizace a začala více prosazovat brazilské postavení v mezinárodním uspořádání a podporovat světovou multipolaritu. Prezident Lula de Silva se při své návštěvě s čínským prezidentem shodl na prohlubování bilaterálního strategického partnerství a rozhodli o vytvoření společného akčního plánu na období 2010–2014 (The State Council the People's Republic of China 2009). Návštěva prezidenta Hu Jintaa v roce 2004 vedla k podpisu společného prohlášení, memoranda o porozumění a vytvoření sedmnácti dohod, které se týkaly například spolupráce proti mezinárodnímu organizovanému zločinu a vývoje vesmírných satelitů. Brazílie vyjádřila podporu pro členství Číny ve WTO a uznala ČLR za tržní ekonomiku (i přes to, že v letech 1995 až 2004 zahájila 15 antidumpingových opatření proti ČLR podle pravidel WTO) (Domínguez 2006: 28–29, Zhiwei 2012: 136).

V roce 2010 prezident Hu Jintao podnikl další návštěvu Brazílie, s cílem posílit již rostoucí spolupráci a podepsal pětiletý strategický plán spolupráce (Carroll 2010). Prezident Xi Jinping v roce 2010 navštívil Brazílii při cestě do Latinské Ameriky, kdy navštívil také Venezuelu a Kubu a účastnil se setkání představitelů BRICS (DW 2014). Návštěva Dilmy Rousseff vedla k podpisu Čínsko-brazilského společného prohlášení, ve kterém vyjadřují záměr dojít komplexních závěrů v Rozvojové agendě z Doha, které budou řešit problémy nejméně rozvinutých zemí světa (CCTV 2011). V roce 2012 při příležitosti návštěvy předsedy vlády Wen Jiabaa v Brazílii byly vztahy označeny za globální strategické partnerství a byl zřízen Globální strategický dialog mezi ministerstvy zahraničních věcí (Ministry of foreign Affairs Brazil 2018). Další návštěvu podnikl prezident Xi Jinping v červenci 2014 a v září 2016 dorazil prezident Michel Temer do Číny, aby se zúčastnil summitu G20 v Hangzhou (Tao 2016).

Xi Jinping při návštěvě Michela Temera v roce 2017 zdůraznil, že obě strany by měly koordinovaně podporovat výměny a spolupráci v různých oblastech a aktivně spolupracovat na iniciativě *Belt and Road Initiative*. Michel Temer vyjádřil, že Brazílie sdílí podobné postoje v rámci OSN, G20 a WTO a udržují komunikaci a spolupráci v globálních otázkách. Brazílie poskytne Číně plnou podporu pro uskutečnění summitu BRICS ve městě Xiamen a má zájem o prohlubování spolupráce s Čínou v rámci BRICS. Mimo to byl výsledkem těchto jednání podpis více jak deseti bilaterálních dokumentů o spolupráci v oblasti výroby, e-commerce, inspekce kvality, atd. (Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China 2017).

Čínští prezidenti tedy navštívili Brazílii celkem šestkrát: Jiang Zemin v letech 1993 a 2001 a Hu Jintao v roce 2004, 2010 a Xi Jinping v letech 2014 a 2017. Viceprezidenti Xi Jinping v roce 2009 a Li Yuanchao v 2015 a premiéři Wen Jiabao (2012) a Li Keqiang v roce 2015 (Ministry of Foreign Affairs Brazil 2018). Brazilští prezidenti navštívili Čínu celkem čtyřikrát. Prezident Luiz Inácio Lula da Silva navštívil Čínu v roce 2004 a 2009; Prezidentka Dilma Rousseff v roce 2011 a Michel Temer v roce 2017. Viceprezidenti José Alencar (2006) a Michel Temer (2013) (Ministry of Foreign Affairs Brazil 2018).

Soft power

Spolupráce na kulturní úrovni mezi oběma zeměmi roste. V současnosti stále více lidí vyhledává studium čínštiny, jak potvrdil Ma Guangfeng, generální tajemník pro brazilsko-čínské kulturní vztahy. V Brazílii se nachází 10 Konfucius Institutů³⁷, což je více než v jakékoliv jiné zemi regionu³⁸ (Confucius Institute, Xinhua 2015a).

V rámci kulturních výměn se obě země angažují v pořádání událostí, které mají přispět k poznání kultur obou zemí a přiblížit je tak široké veřejnosti.

³⁷ Konkrétně mají Brazilci možnost navštěvovat institut na těchto univerzitách: University of Estadual Paulista Business, FAAP Higher education center, Universidade Federal De Minas Gerais, University of Pernambuco, Federal University of Rio Grand Do Sul, University of Brasília, Pontifical Catholic University of Rio de Janeiro, State University of Campinas, State University of Pará, Federal University of Ceará (Confucius Institute, Xinhua 2015a).

³⁸ Jak podotýká Evan Ellis, počet dostupných jazykových programů čínštiny je ohromující, vzhledem k tomu, že začátkem roku 2000 čínsky nikdo nehovořil ani v brazilských zahraničních službách (Elliott 2017).

V únoru loňského roku se brazilský a čínský ministr kultury setkali, aby diskutovali o rozšiřování kulturní výměny v oblasti literatury, filmu, ale i o spolupráci mezi knihovnami, archivy a muzei. Čínský ministr také zdůraznil, že je důležité rozšiřovat mezinárodní spolupráci při překládání literárních děl. Tajemník ministerstva kultury potvrdil, že Brazilský institut muzeí (Ibram) a Nadace národní knihovny (fungující pod záštitou ministerstva kultury) se budou na této spolupráci podílet. Dalším bodem jejich jednání bylo Mezinárodní umělecké bienále v Curitibě, jehož hlavním partnerem bude právě Čína. Brazilský ministr kultury Roberto Freire také potvrdil plánované setkání s ostatními zeměmi BRICS, v čínském městě Tianjin, jehož hlavním cílem je vytvořit mechanismy kulturní výměny mezi těmito pěti zeměmi, včetně vytvoření Rady kultury BRICS a aliance knihoven, muzeí a uměleckých galerií (Be Brazil 2017).

Dalším příkladem kulturní spolupráce je hostující vystoupení čínských umělců v Rio De Janeiru, při dvojité oslavě 450 let od založení města a čínského Nového roku. Dále se každoročně koná v Rio de Janeiru (od roku 2009) jarní festival čínské kultury – mezinárodní akce zaměřená na propagaci čínské kultury v jiných zemích. V uplynulých letech se konají obvykle alespoň dvě velké události za rok. Velmi oblíbenou oblastí čínské kultury jsou pro Brazilce bojová umění (Xinhua 2015a). Celkově v Brazílii existuje široká podpora rozvoje vztahů s Čínou. Podle průzkumů společnosti Pew Research se s výkyvy kladný názor na Čínu v rámci společnosti pohybuje neustále od roku 2010 do roku 2017 okolo 50 % (Pew Research Center 2017).

Vojenská spolupráce

Vojenské vazby se do roku 2002 pohybovaly pouze na úrovni návštěv zástupců obrany a sporadické výměny studentů. K většímu rozvoji došlo po zvolení prezidenta Luly de Silvy. Nadále je primární oblast výměn, ale spolupráce se rozšířila i do oblasti technologického výzkumu, komunikací a kybernetických hrozeb. Ze zprávy amerických zpravodajských jednotek z roku 2004 obě země spolupracovaly také na citlivých oblastech vojenské technologie, jako například balistické střely a pokročilé komunikace. Hlavním cílem pro ČLR je získání nových technologií vzdálené cenzury výměnou za čínské střely a know-how souvisejícího s vesmírem a vývojem raket pro Brazílii (Horta 2015:13). Čínské

peacekeepingové mise na Haiti slouží pod velením brazilského generála. Nejméně se rozvíjí oblast obchodu se zbraněmi, protože Brazílie je sama velkým producentem zbraní (Domínguez 2006: 28).

Další příklad čínsko-brazilské vojenské spolupráce se ukázal v květnu roku 2009, kdy brazilský ministr obrany Nelson Jomim oznámil, že členové čínské námořní pěchoty projdou výcvikem v brazilském leteckém středisku v Sao Paulu. Toto oznámení přišlo krátce poté, co Peking oznámil, že má v úmyslu v nejbližší době získat letadlovou loď (kterou získali v roce 2011). To svědčí o významu Brazílie jako zdroje vojenské techniky a odborných znalostí pro Čínu. Čína tak poskytne finance na obnovu letadlové lodi Sao Paulo výměnou za výcvik pilotů, které žádá jiná země zjevně není ochotna poskytnout. Na druhou stranu, Čína může pomoci brazilskému námořnictvu při stavbě své první jaderné ponorky, protože Čína začala budovat tento typ ponorek již v 80. letech 20. století (Horta 2015:14). V rámci spolupráce ve výcviku se vojáci z Číny připojili k elitnímu obrannému klubu – Centro de Instrução de Guerra na Selva. Společné cvičení, které probíhalo v brazilské Amazonii, bylo výcvikem pro boj v džungli. Naopak brazilské delegace jezdí do Pekingu a pomáhají s přípravou výcviku v Číně a brazilské námořnictvo vyslalo své důstojníky na roční velitelský kurz v Nanjingu (Elliott 2017).

Pro Brazílii je zajímavá spolupráce v oblasti inovací, protože Čína učinila významný pokrok v technologiích ponorek, družic a kosmických systémů. V roce 2011 podepsala prezidentka Dilma Rousseff několik smluv o spolupráci v oblasti obranných technologií, vojenských cvičení, mírových operací a sdílení informací. Velmi důležitá byla dohoda, kterou podepsal brazilský ministr pro rozvoj Fernando Pimentel – Čína bude investovat 1 mld. USD do brazilského sektoru výzkumu a vývoje, díky čemuž bylo vytvořeno brazilsko-čínské technologické centrum pro inovace. To v důsledku umožní ČLR snazší přístup k brazilskému technologickému know-how a nepřímo tak k západní technologii, zatímco Brazílie bude těžit z velmi potřebného financování (Horta 2015:14). Ministerstva obrany obou zemí se průběžně schází. Brazilská vojenská delegace se v Pekingu zúčastnila 5. schůze Společné komise pro spolupráci ministerstev obrany Číny a Brazílie. Brazilský tajemník Santos uvedl, že Brazílie přikládá velkou důležitost rozvoji státních a vojenských vztahů s Čínou (Tao 2016).

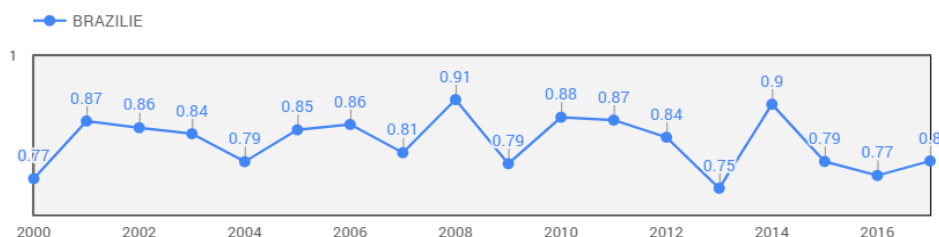
V oblasti vojenství je nutné zmínit spolupráci na velkých strategických projektech jako program China-Brazil Earth Resources Satellites (CBERS), které můžou zmapovat brazilského území, s perspektivou další spolupráce v oblasti jaderné energetiky (Domínguez 2006: 28). Jedná se o průkopnický projekt mezi rozvojovými zeměmi v oblasti špičkových technologií a od té doby bylo vytvořeno pět takových satelitů. V roce 2013 byl podepsán desetiletý plán o vesmírné spolupráci zajišťující kontinuitu programu CBERS a rozšíření spolupráce v oblasti vesmírného výzkumu (Ministry of Foreign Affairs Brazil 2018). Mimo projekty pokročilé technologie a strategického významu, země uzavřely dohodu o modernizaci železniční sítě Brazílie a vybudování transkontinentální železnice Twin ocean Railway, od přístavu Santos v Atlantickém oceánu až po chilský přístav Antofagasta v Tichém oceánu, která je součástí strategie Belt and Road Initiative.

Spolupráce v multilaterálních organizacích

Asi nejdůležitějším ukazatelem spolupráce ČLR a Brazílie na multilaterální úrovni bylo zavedení spolupráce Jih-Jih a vytvoření koalic rozvojových zemí jako G20. Brazílie podporovala snahu Číny o vstup do Meziamerické rozvojové banky a naopak doufala, že Čína bude podporovat její ambice získat trvalé místo v Radě bezpečnosti OSN, což ale ČLR nepodpořila a v roce 2005 se Čína připojila k USA v boji proti nárůstu počtu stálých členů v Radě bezpečnosti. Brazílie a Čína spojily své síly, při jednání o balíčku návrhů proti USA a EU při Dauhá jednání v Cancúnu v roce 2003, což pomohlo získat větší ústupky a vyvážit tak jejich vliv (Domínguez 2006: 29).

Čína a Brazílie udržují kontakt na multilaterální úrovni ve skupině BRICS. Pro Peking je Brazílie důležitým partnerem, pro čínskou představu multipolárního mezinárodního řádu, který má poskytnout větší zastoupení a vliv pro rozvojové země. Brazílie poskytla podporu čínské asijské investiční infrastruktury (AIIB), a stala se tak jedinou zemí Latinské Ameriky, která byla mezi zakládajícími členy (Tiezzi 2015). Prezident Xi Jinping poukázal na to, že spolupráce ČLR s Brazílií „zahájila druhou zlatou dekádu spolupráce v rámci BRICS“ (Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China 2017). Podle grafu č. 9, lze vidět, že Brazílie hlasuje v OSN souhlasně s Čínou relativně stabilně.

Graf. č. 9: Shoda hlasování Brazílie s Čínou v OSN

Zdroj: autorky vlastní výpočty³⁹

4.2 Argentina

Čínsko-argentinské vztahy mají počátek ve stejném období jako v případě Brazílie. V době, kdy Argentina navazuje diplomatické vztahy s Pekingem (tedy v roce 1972) je v zemi u moci vojenská junta a prezidentem je generál Agustín Lanusse, který usiloval o diverzifikaci zahraničních vztahů (Paz 2014: 158). Argentina je důležitým obchodním partnerem a v současnosti největším dovozcem sojových bobů do ČR.

Diplomacie

Yang Shangkun jako první čínský prezident navštívil Buenos Aires v roce 1990 v rámci dříve zmiňované strategie navazování nových kontaktů. Prvním argentinským prezidentem, který navštívil Peking, byl v roce 1980 generál Jorge R. Videla. V této době se pro argentinsko-čínské vztahy ukazuje zásadní podpora Číny pro Argentinu na mezinárodních fórech a v RB OSN ve vztahu ke sporu o Malvíny/Falklandy⁴⁰. Po demokratizaci Argentiny v roce 1983 se počet vzájemných návštěv začne zvyšovat. Hned v roce 1985 podnikl návštěvu Pekingy ministr zahraničí Dante Caputo. Následovala návštěva prezidenta Raúla Alfonsína, jako prvního demokraticky zvoleného prezidenta Argentiny v roce 1988. Po událostech na náměstí Nebeského klidu v roce 1989 se Argentina

³⁹Data autorka získala z veřejné databáze OSN UNBISNET (UNBISNET). Data byla poté normalizována za pomoci Google Sheets a vizualizace byla vytvořena Google Data Studiu. Pokud stát volil stejným způsobem v jednom konkrétním hlasování jako Čína, byla mu přiřazena hodnota 1. Pokud volil jinak, hodnota byla 0. Výsledná čísla poté byla zprůměrována a vizualizována na časovém grafu.

⁴⁰ Spor mezi Argentinou a Velkou Británií o ostrovy u Argentinského pobřeží. Argentina neuznávala britský nárok na ostrovy, Británie je obsadila a došlo k argentinsko-britské válce o Falklandy. V roce 2013 proběhlo referendum o setrvání ostrovů jako britského území.

odmítla připojit k uvalování sankcí vůči Pekingu (Paz 2014: 158–159, Quintana 2009: 6).

Prezident Carlos Menem, který byl zastáncem spolupráce s USA, byl prvním prezidentem na světě, který navštívil Čínu po roce 1989 (konkrétně v listopadu 1990 a následně v roce 1995). Další návštěva následovala v roce 2000, kterou učinil Fernando De la Rúa. Za důležitý milník v čínsko-argentinských vztazích je považován rok 2004 a návštěva Pekingu presidenta Néstora Kirchnera. S přelomem tisíciletí přišla do Argentiny ekonomická krize a kolem roku 2001 došla země do ekonomického kolapsu a ocitla se bez přístupu k mezinárodním finančním trhům. Zároveň s tím, se začala prohlubovat zadluženost země. Argentina musela tyto dluhy splatit a prezident Kirchner se při své návštěvě ČLR snažil získat finanční pomoc (Paz 2014: 159–160). Výsledkem jeho snahy byly půjčky ve výši 20 mld. USD a investice do železniční dopravy. V roce 2004, navštívil Argentinu prezident Hu Jintao a od roku 2004 byly čínsko-argentinské vztahy označeny za strategické partnerství (Quintana 2009: 20).

Dalším tématem měla být případná čínská podpora na zaplacení přibližně 10 miliard dolarů zahraničního dluhu u MMF. Jednalo se o jeden z nejvýraznějších pokusů Argentiny o diverzifikaci svých externích finančních zdrojů a překonání závislosti na MMF, který byl v zemi označován za viníka finanční krize v roce 2001 a nástroj k vyvíjení tlaku na Argentinu k vymáhání Washingtonského konsensu. Čína nakonec pomoc neposkytla, ale krátce na to Brazílie oznámila, že využije rezervy k zaplacení dluhu u MMF na konci roku 2005 (Paz 2014: 159–160). V roce 2014 došlo k dalšímu prohlubování čínsko-argentinských vztahů, jehož vrcholem bylo rozhodnutí o povýšení bilaterálních vztahů (před koncem mandátu Cristiny Kirchnerové) na komplexní strategické partnerství (v té době taky byla Argentina jednou z pěti zemí Latinské Ameriky se statutem strategické partnerství). Od té doby došlo k podepsání více než třiceti dohod a memorand mezi oběma státy, včetně vybudování a provozování vesmírného zařízení – pro Čínu první takové na jižní polokouli (Cardenal 2017: 37–38)

Přesto, že Argentina získávala stále vyšší příjmy z vývozu sójového oleje a dalších základních zemědělských produktů do ČLR, v roce 2010 uvalila vláda

antidumpingové sankce na čínské výrobky. Následující reakce znamenala oznámení, že Čína již nepřijme argentinský sójový olej, kvůli předtím přehlédnuté úrovni kontaminace, která je nyní považována za nepřijatelnou. Potenciální ztráta by podle odhadů znamenala až 600 milionů dolarů ročně. Vláda začala situaci řešit a prezidentka Kirschnerová se vydala na státní návštěvu do ČLR. Prezidentka oznámila čínským společnostem novou obchodní příležitost – projekt na modernizaci železniční infrastruktury Belgrano-Cargas, do níž by mohla ČLR investovat a čínské společnosti by prováděly stavební práce. Přibližně měsíc po této návštěvě čínské úřady obnovily přijetí zásilky sójového oleje, infrastrukturní projekt byl ale vládou odkládán (Ellis 2014). Čínský premiér Wen Jiabao navštívil Argentinu v červnu 2012 a veřejně oznámil zvýšení objemu čínských půjček. Během roku 2013 vstoupila čínská společnost Sinohydro do výběrového řízení jako pravděpodobný kandidát na vybudování dvou obrovských, hydroelektrických projektů podél řeky Santa Cruz: vodní elektrárna Nestor Kirchner v Condor Cliff a vodní elektrárna Jorge Cepernic v La Barrancosa (Ellis 2014). Xi Jinping navštívil Buenos Aires v roce 2014 tedy deset let od ustanovení strategického partnerství mezi zeměmi a při této i řekl, že je potřeba otevřít nové rozměry spolupráce. Země při jeho návštěvě podepsaly dohody o několika půjčkách a investic do Argentiny (South China Morning Post 2014).

Dalším přelomovým bodem v rámci bilaterálních vztahů mezi Čínou a Argentinou je nástup prezidenta Mauricio Macriho v roce 2015. Jeho nástup znamenal další obrat ve směřování Argentinské politiky, protože Macri prosazoval větší liberalizaci ekonomiky a prohloubení vztahů s USA a Evropou. Macri napadl čínské půjčky, které přijala jeho předchůdkyně pro jejich netransparentnost a možný negativní dopad na životní prostředí (Patey 2017). Díky tomu se očekávalo, že se Argentina posune od Číny zpět k západu. Překážkou ale byla smlouva související s výše zmíněnými elektrárnami, kterou uzavřela prezidentka Kirchnerová. Ta obsahovala klauzuli, která výrazně omezila Macriho možnosti na změnu. Po dvou letech jeho vlády se ukázalo, že vztah se Západem opravdu obnovil, ale vztah s Čínou narušen nebyl. Nedošlo ani ke zrušení žádných významných dohod přijatých během předchozí vlády. V důsledku toho má země více mezinárodních partnerů a větší volnost ve vztahu k Peking. Během oficiální návštěvy Macriho v Pekingu v květnu 2017, oba prezidenti

podepsali řadu nových dohod a několik starších bylo ratifikováno (Cardenal 2017: 39).

Celkově tedy čínští prezidenti navštívili Argentinu třikrát. Prezidenti Argentiny podnikli oficiální návštěvy Pekingu celkem sedmkrát. Po ustavení diplomatických vztahů mezi zeměmi byla založena velvyslanectví v Pekingu a Buenos Aires. Argentina má navíc ještě generální konzulát v Guangzhou a v Šanghaji. V souladu s ekonomickým rozmachem bylo otevřeno obchodně-propagační centrum v Šanghaji v květnu roku 2000 (Paz 2014: 161, Embassypages.com).

Soft power

V akademické sféře má více než 25 argentinských univerzit a akademických institucí výměnné programy s Čínskými univerzitami, zatímco osmnáct dalších nabízí studie o současné Číně. Z kulturního hlediska je aktivní čínské velvyslanectví⁴¹, které organizuje oslavy čínského nového roku v Buenos Aires, která každoročně přitahuje několik set tisíc lidí. V posledních letech roste také aktivita Čínské komunistické strany. Spolupráce mezi ČKS a dalšími stranami byla výrazná především v období vlády Kirschnerových. Spolupráce probíhá také na úrovni různých státních organizací jako například Čínská lidová asociace pro přátelství se zahraničními zeměmi, která uskutečňuje setkání s argentinskými podnikateli. Delegace čínských národních nebo provinčních zákonodárných orgánů pravidelně navštěvují své protějšky v Buenos Aires, stejně jako členové obchodní komory Číny a Argentiny. Jednou z dalších aktivit ČKS jsou školení pro další generace politiků. Několikrát ročně se uskutečňují dvanáctidenní tréninky v Číně ve spolupráci s Komunistickou mládežnickou ligou

⁴¹ Nepřehlédnutelnou roli sehrává čínský velvyslanec, který je velmi aktivní - od začátku výkonu služby navštívil osmkrát místní redakce, napsal čtrnáct operand, vydal deset rozhovorů pro místní média, účastnil se akcí organizovaných různými organizacemi a think tanky a navštěvoval univerzity. Yang se také osmkrát setkal se zástupci politických stran a čtrnáctkrát navštívil Kongres. Dále také podnikl řadu oficiálních recepcí a zúčastnil se řady seminářů a setkání se zástupci obchodních komor (Cardenal 2017: 37).

Číny. K roku 2016 proběhlo v Argentině přibližně 20 kurzů pro 2 200 studentů a úředníků⁴² (Cardenal 2017: 37–41).

Dochází také k prohlubování spolupráce na úrovni médií. Čína začala spolupracovat s některými hlavními argentinskými médii a snaží se o zviditelnění v rámci argentinské televize. Dále také využívá školení pro latinskoamerické novináře v Číně. V mediální rovině ČLR spolupracuje se všemi aktéry, kteří mají zájem spolupracovat s ČLR stejně jako v případě politických stran. Jedná se tedy o televize, ochotné vysílat čínský obsah a noviny ochotné vydávat čínské přílohy. Obvykle se jedná o přílohy s obsahem vytvořeným oficiálními čínskými státními médii. Největší rozmach této spolupráce byl v době vlády Kirschnerových⁴³ (Cardenal 2017: 42). Podle průzkumů Pew research můžeme vidět růst kladného vnímání Číny v rámci argentinské společnosti v letech 2007 až 2013, následně data ukazují výkyvy směrem dolů a v roce 2017 vnímá ČLR pozitivně 41 % respondentů (Pew research 2017).

Vojenská spolupráce

Zásadním bodem v rámci spolupráce v oblasti vojenství je komplexní dohoda z roku 2015 o prodeji zbraní a spolupráci v rámci obrany. Dohoda konkrétně zavazuje k nákupu nebo společné produkci argentinských stíhacích letounů čtvrté generace, nejméně 100 obrněných vozů, pěti námořních plavidel, posílení vojenských výměn a výstavba satelitních zařízení v Argentině. Celkově obsah těchto dohod představuje novou fázi spolupráce mezi Čínou a Latinskou Amerikou v bezpečnostní oblasti. Čína veřejně podporuje argentinské nárokování Malvín/Falkland, jelikož tento problém považuje za analogii ke svému nároku na Taiwan. S ohledem na tento fakt může být prodej zbraní z ČLR potenciálním zdrojem nestability (Wilson 2015: 12). Dřívější Čínské vývozy zbraní do Argentiny byly zanedbatelné (v hodnotě okolo 2,6 milionu dolarů v roce 2010).

⁴²Tyto výměnné programy jsou organizované vládou, a tudíž je účastníkům předkládána oficiální perspektivě čínské vlády (Cardenal 2017: 40-41).

⁴³ Například noviny *Tiempo Argentino* měly čtyři stránky *Xinhua* doplňku každý druhý týden. Televizní kanál *CN23* vysílal denní zpravodajský segment o Číně spolu s dokumentárními materiály z *Xinhua* (Cardenal 2017: 42).

Celková hodnota dohody s Argentinou z roku 2015 se odhaduje přibližně od 569 milionů USD do 1 miliardy USD (Wilson 2015: 6).

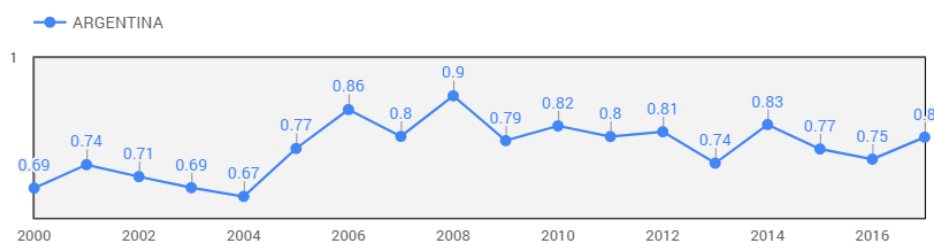
Dalším aspektem čínsko-argentinské bezpečnostní spolupráce jsou dohody o jaderných reaktorech. V květnu roku 2017 strany podepsaly dohodu o jaderné spolupráci, podle které Čína dodá do Argentiny dva jaderné reaktory. Celkově se projekty odhadují na 15 miliard dolarů, z čehož Čína financovala 85 %. Spolupráce v této oblasti začala již dříve a tato dohoda je výsledek smlouvy z roku 2013 o spolupráci na vývoji tlakových trubic reaktorů. Následně v roce 2015 Argentina oznámila, že Čína investovala v argentinském jaderném programu 4,7 miliardy dolarů. V současné době má Argentina tři jaderné reaktory, které generují jednu desetinu elektřiny. Tato spolupráce má možnost snížit náklady a zvýšit domácí výrobu elektřiny. Existují zde ale i obavy z bezpečnostního hlediska, protože vyhořelé palivo lze použít k výrobě plutonia, potřebného k výrobě jaderných zbraní. Argentina je členem Smlouvy o nešíření jaderných zbraní stejně jako Čína⁴⁴. Nicméně nepodepsala dodatkový protokol ke smlouvě Mezinárodní agentury pro atomovou energii, který umožňuje kontrolovat jaderná zařízení signatářských zemí (Ghoshal 2017). Dalším ze strategických aspektů je možnost poskytnout Číně základnu v Argentině. Země podepsaly v roce 2012 smlouvu o vybudování vesmírné stanice. Ta má být čistě vědeckého charakteru, ale existují obavy, že by mohla být využita i k vojenským účelům (Pérez 2016, Global Times).

Spolupráce v multilaterálních organizacích

Spolupráce mezi Argentinou a Čínou na úrovni mezinárodních organizací se koncentruje primárně v rámci G20. Obě země se shodují na představě multilateralismu (Xinhua 2018). Při hlasování v OSN můžeme vidět výrazné zvýšení v souhlasném hlasování od roku 2004, kdy byl prezidentem Néstor Kirchner, který se zasadil o rozvoj vztahů s ČLR. Následoval mírný pokles v období vlády jeho ženy Kristiny, ale i tak byla shoda vysoká. S nástupem prezidenta Macriho by se vzhledem k jeho rétorice dal očekávat výraznější pokles.

⁴⁴Ta umožňuje zemím využívat jadernou energii k vojenským účelům jiným než k vývoji jaderných zbraní – což pravděpodobně Argentina využila a začala pracovat na projektu jaderné ponorky s konvenčními zbraněmi (Ghoshal 2017).

Graf č. 10: Shoda hlasování Argentiny s Čínou v OSN

Zdroj: autorky vlastní výpočty

4.3 Venezuela

Diplomacie

Diplomatické vztahy Číny a Venezuely byly ustanoveny v roce 1974. Před nástupem Huga Cháveze, navštívil Peking pouze jeden prezident – Luis Herrera. Prvním čínským prezidentem, který navštívil Venezuelu po ustavení diplomatických vztahů byl Deng Xiaoping v roce 1981 (Eberling 2017: 265). Krátce po nástupu k moci v roce 1998 začal Hugo Chávez intenzivně budovat vztahy s Čínou (Domínguez 2006: 42). Svou první státní návštěvu Číny uskutečnil v říjnu 1999, kdy se setkal s čínským prezidentem Jiang Zeminem a premiérem Zhu Rhonjiem. Tato návštěva byla první cestou Venezuelského prezidenta do ČLR od roku 1983 a přinesla dohody o uskutečnění 24 hospodářských projektů. V roce 1999 byla již Venezuela největší příjemce čínských investic v Latinské Americe. Ty byly koncentrovány primárně ve dvou venezuelských ropných polích a pocházely primárně z čínské společnosti Petroleum Corporation (Erikson 2005: 416). Obchod vzrostl z nevýrazných 73 milionů dolarů v roce 1993 na 2,14 miliardy USD v roce 2005 a následně na 10,25 miliardy USD v roce 2010 a již 20 miliard USD v roce 2012 (Blanchard 2016: 38).

V roce 2001 se Venezuela posunula na úroveň strategického partnera, i přesto, že v roce 2000 nebyla obchodní výměna (v porovnání s ostatními zeměmi regionu) nikterak vysoká. Ta se sice několikanásobně zvětšila, ale Venezuela byla stále až na sedmém místě v důležitosti pro Čínu v rámci regionu (v roce 2003 venezuelské prodeje ropy představovaly pouze asi jedno procento dovozu ropy do ČLR). Jiang Zeminova návštěva v roce 2001 vedla k uzavření dohod o snižování cel, poskytnutí půjčky a spolupráci v oblastech jako stavebnictví, kulturní výměny

a těžebního průmyslu⁴⁵. V této době se ČLR snažila získat opozici vůči jejímu odsouzení za porušování lidských práv v OSN. Chávez mimo jiné podpořil úsilí Číny hostit Olympijské hry v roce 2008 a co je nejdůležitější, slíbil se postavit proti zmíněné rezoluci OSN (Erikson 2005: 416). Čína podpořila žádost Venezuely o místo v Radě bezpečnosti OSN v roce 2006, která byla ale neúspěšná (Paz 2012: 25).

Při návštěvě Cháveze v prosinci 2004 představitelé zdůraznili svůj zájem na multipolárním uspořádání a uzavřeli dohodu na deset let o průzkumu a prodeji v rámci energetiky (zakládání nových rafinérií a výroby zemního plynu)⁴⁶. Zároveň začali jednat o možném nákupu satelitu pro telekomunikační a radarové vybavení pro národní obranu⁴⁷ (Domínguez 2006: 41–42). Venezuela a Čína také podepsaly strategický energetický plán do roku 2011, který má za cíl zvýšit vývoz ropy. Prezident Hu Jintao navštívil Venezuelu během cesty po Latinské Americe ve spojení s účastí na summitu APEC v listopadu 2004. Chávezovu snahu o intenzivní spolupráci s ČLR ukazuje jeho šest návštěv Pekingem od nástupu k moci (v letech 1999, 2001, 2004, 2006, 2008, 2009) (Erikson 2005: 416–417).

Pro Venezuelu je zásadní snížit závislost na USA, které byly zásadním spotřebitelem venezuelské ropy po dlouhou dobu. Chávezova vláda měla jasnou antiimperialistickou a antiamerickou rétoriku⁴⁸, jejím hlavním proklamovaným politickým cílem bylo vybudovat multipolární svět, k čemuž měl mimo jiné přispět odklon jejich vývozu ropy od USA k Číně prostřednictvím Petrosuru a aktivní účasti v OPEC. Venezuelský vývoz ropy se však potýká s technickými problémy, protože většina zásob je těžká ropa bohatá na síru a většina rafinérií na světě (stejně tak i v Číně) není schopná takovou ropu zpracovat. Modernizace

⁴⁵ Chávez také oznámil, že napíše kondolenci do rodiny čínského pilota, který zemřel při srážce s americkým letadlem o měsíc dříve. Došlo také k podpisu dohod o investicích do továren na zemědělské stroje a řady dohod o energetice a těžbě (Erikson 2005: 416).

⁴⁶ Konkrétně dohody umožnily Čínským společnostem investovat 350 milionů dolarů do patnácti ropných polí ve východní Venezuele a 60 milionů dolarů do projektů těžby zemního plynu (Erikson 2005: 417).

⁴⁷ Mimo jiné, při té příležitosti ve svém projevu na Pekingské univerzitě prohlásil, že jeho vlastního vládní program a Bolívarovská revoluce jsou vystavěny ideologii komunistické Číny (Domínguez 2006: 41).

⁴⁸ Po referendu v roce 2004 Hugo Chávez dokonce obvinil Bushovu administrativu z přípravy atentátu na jeho osobu (Domínguez 2006: 42–43).

nebo budování takových rafinérií v Číně by bylo velmi nákladné. Celkově je i samotná doprava do Číny v porovnání s USA nákladnější a trvá podstatně déle, protože kvůli objemu nelze využívat Panamský průplav. Hlavním důvodem pro spolupráci s Čínou v této oblasti jsou politické aspekty tohoto vztahu (Domínguez 2006: 42–43).

Dvanáct čínsko-venezuelských dohod podepsaných během Madurovi státní návštěvy v Pekingu v září 2013 se zabývalo primárně zlepšení infrastruktury a poskytnutím úvěrů ve výši 5 miliard dolarů z Čínské rozvojové Banky pro rozvoj sociálních programů a vzdělání. V oblasti těžby pak uzavřeli dohodu ve výši 1,4 miliardy dolarů mezi China Petrochemical Corp a PDVSA o spolupráci v pásu Orinoco, který měl produkovat 200 000 barelů ropy denně, společně s půjčkou na výstavbu nového přístavu (Vyas 2013). V polovině roku 2014 (po poklesu ceny ropy) Čína podepsala nový typ úvěru v podobě hotovost za ropu, ve výši čtyř miliard dolarů a souhlasila s tím, že zmírní podmínky splácení úvěru na zbývajících 20 miliard USD. Při druhé návštěvě prezidenta Madura v roce 2015 byla oznámena řada dalších investic (Lansberg-Rodríguez 2017).

Země podepsaly několik dohod o politické a diplomatické spolupráci. Mezi nejdůležitější z nich patří například vzájemná dohoda o vízech pro držitele diplomatických a služebních pasů, memorandum o konzultačním mechanismu mezi ministerstvy zahraničních věcí a dohoda o zachování konzulátu v Hong Kongu. Diplomatické zastoupení funguje od ustavení diplomatických vztahů a země mají svá velvyslanectví v Caracasu a Pekingu. Venezuela má navíc ještě generální konzuláty v Hong Kongu a Šanghaji. Celkově Čínu navštívili venezuelští prezidenti jedenáctkrát – Luis Herrera (1981), Jaime Lusinchi (1985), Rafael Caldera (1996), Hugo Chávez šestkrát (1999, 2001, 2004, 2006, 2008, 2009), Nicolás Maduro (2013, 2015). Čínští prezidenti navštívili Venezuelu čtyřikrát (Deng Xiaoping v roce 1981, Hu Jintao v roce 2004 a 2010 a Xi Jinping v roce 2014) (Eberling 2017: 265).

Soft power

Před diplomatickým uznáním ČLR byly kulturní vztahy minimální přesto již v 50. letech probíhaly výměny v rámci politiky *people to people diplomacy*, kdy v letech 1950–1959 cca 1200 lidí z devatenácti zemí Latinské Ameriky navštívilo Čínu (z toho asi 25 Venezuelanů) (Eberling 2017: 271). V průběhu posledních deseti let obdržela Venezuela více než 62 miliard dolarů z Číny, což je 53 % všech peněz poskytnutých Čínou do Latinské Ameriky, zároveň Čína v současné době vlastní venezuelský zahraniční dluh v hodnotě 23 miliard dolarů, což z Číny činí největšího věřitele země. Klíčovým projevem distancování došlo v prosinci 2017, kdy velká čínská ropná společnost Sinopec žalovala PDVSA, že Venezuela nedodrží smlouvu na rok 2012 za 23,7 milionů dolarů. Avšak vzhledem k omezeným zdrojům země, americkým sankcím a masivním dluhům budou čínské půjčky jednou z mála možností jak získat finanční prostředky pro Madurův režim (Rendon a Baumunk 2018).

Venezuela může být důležitá pro prosazování politiky jedné Číny. Mnoho zemí, které diplomaticky uznávají Taiwan, závisí na Venezuelské ropě, kterou dostávají za příznivých podmínek v rámci společnosti Petrocaribe. Venezuela by tak mohla mít na tyto státy vliv. Může být nápomocná v prosazování čínského vlivu také tím, že je příkladem pro své spojence⁴⁹. Čínské firmy Haier, Huawei a ZTE založily v zemi společné podniky pro výrobu mobilních telefonů. Příkladem ochoty Venezuely propagovat spolupráci s Čínou byl první telefon Vergatario z 2009, který propagoval Chávez v průběhu vysílání *Alo Presidente*. Chávez ve vysílání tímto telefonem zavolal své matce a řekl, že je to nejlepší telefon na světě (Ellis). Celková podpora v rámci společnosti podle průzkumu Pew research byla v roce 2013 nejvyšší v rámci regionu (do roku 2013 nejsou k dispozici data). V roce 2013 měla ČLR podporu 71 % respondentů. Nicméně následující průzkumy ukazují pokles a v roce 2017 vnímá Čínu pozitivně 52 % respondentů – stejně jako v případě Brazílie (Pew research 2017). Venezuela má jeden Konfucius institut na Universidad Bolivariana de Venezuela (Confucius Institute).

⁴⁹ Například v roce 2009 začala ekvádorská armáda jednat o koupi dvou čínských radarů typu prodávaného do Venezuely a zavázala si koupit čtyři, stejně tak Bolívie koupila šest letadel K-8 a družici (Ellis).

Vojenská spolupráce

V posledních 17 letech se Venezuela řadí na 21. místo ve světovém žebříčku zemí, které přidělovaly nejvíce zdrojů na nákup vojenské techniky a na první místo v rámci Latinské Ameriky⁵⁰. „Konkrétně země poskytla pro Bolívarovské národní ozbrojené síly (FANB) v období mezi lety 1999 do roku 2016 na výzbroj a techniku 5,657 milionů dolarů. V období vlády Nicoláse Madura bylo na tuto oblast vynaloženo 27,1% z výše uvedené částky, tedy 1 535 milionů dolarů“⁵¹ (López 2017). Vztah Venezuely s Čínou je nejsilnější v rámci obchodu s vojenským vybavením ze všech zemí regionu. Což je z velké části způsobeno díky zbrojnímu embargu uloženému Spojenými Státy v roce 2006, které donutilo Venezuelu k diverzifikaci importérů zbraní (do té doby Venezuela nakupovala zbraně především od USA). Po roce 2006 se však musela obrátit na dodavatele jako Rusko, Bělorusko a Čínu (Brand, McEwen-Fial a Muno 2015: 13–14).

Čínsko-venezuelské vojenské vztahy se začaly vytvářet hned po diplomatickém uznání. Mezi lety 1981 až 2000 proběhlo cca 12 výměn vysokých armádních úředníků. Od roku 2002 pak proběhlo 13 výměn (dvě návštěvy do ČLR, sedm do Venezuely, jedna konzultace (při Čínsko- latinskoamerickém bezpečnostním fóru) a dvě společná vojenská cvičení zahrnující Mezinárodní armádní hry a jedna studijní výměna, kdy čínské speciální jednotky navštěvovaly venezuelskou vojenskou školu. Země také podepsaly dohodu o akademické spolupráci mezi Univerzitou Obrany v Pekingu a Institutem pro výzkum pokročilé obrany (Eberling 2017: 271). Od roku 2014 nákup vybavení pro Bolívarskou národní gardu pochází primárně z Číny a hlavním dodavatelem je společnost North China Industries Corporation (Norinco)⁵². Další největší dovozci jsou Brazílie⁵³ a Španělsko⁵⁴. Obchod se zbraněmi pokračoval i v období, kdy se ve

⁵⁰ Hlavní dodavatelé byli Rusko, Čína a Španělsko, s obchodem v hodnotě \$ 4.005, \$ 628 v a 290 milionů \$ v tomto pořadí.

⁵¹ Rozpočet pro ministerstvo obrany každoročně vzrostl a ve srovnání s jinými portfoliemi byl upřednostňován. FANB v roce 2015 obdržela 33 miliard Bs, v roce 2016 85,3 miliardy Bs a v roce 2017 B 767,8 miliardy; zatímco ministerstvo potravin dostalo 8,6 miliardy Bs, 21,4 miliardy Bs a 82,2 miliardy B, respektive každý rok.

⁵² Konkrétně obrněné vozy Norinco VN-4, WTC-1, bariéry ABV-1 a 18000 osobních ochranných pomůcek (López 2017).

⁵³ V letech 2002 až 2011 venezuelská vláda koupila brazilské zařízení (granáty, slzný plyn) v hodnotě skoro deset milionů USD.

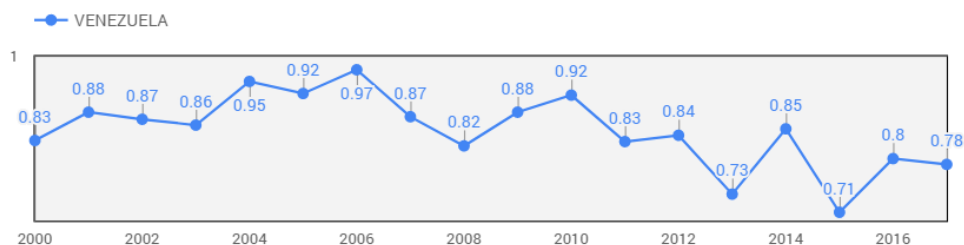
Venezuele začala vážně projevovat krize – nedostatek potravin a léčiv v zemi, přesto dorazilo z Číny 150 nových vozidel Norinco (López 2017).

V letech 2000 až 2017 Venezuela zakoupila zbraně v hodnotě 5,6 miliard dolarů, z toho činil nákup z Číny 628 milionů dolarů. Část těchto zbraní byla použita k represii protestů na jaře roku 2017, kdy bylo zabito 163 lidí a více než 2 000 bylo zraněno (Rendon a Baumunk 2018). Jak již bylo zmíněno dříve, Čína se dlouho soustředila především na lehké vojenské zboží, jako výstroje atd. Díky zájmu Venezuely se jí začalo dařit šířit i další produkty vysoké úrovně na latinskoamerický trh. Další spoluprací byl vývoj a prodej družice Simon Bolivar (Ellis).

Spolupráce v multilaterálních organizacích

V porovnání s ostatními případy, Venezuela hlasuje v OSN nejčastěji stejně jako ČLR. Při pohledu na graf zjistíme, že nejčastěji shodně hlasovala Venezuela v letech 2000–2006.

Graf č. 11: Shoda hlasování Venezuely s Čínou v OSN

Zdroj: autorky vlastní výpočty

⁵⁴ Mezi lety 2008-2009 a 2012-2013 vláda získala zásahové výstroje a slzný plyn v hodnotě přibližně šest milionů eur. Španělsko už dohodu o prodeji neobnovilo. Poslední dodávka, která do země dorazila, byla v roce 2014, podle dříve uzavřených dohod.

4.4 Kolumbie

Do roku 2012 se Čína stala pro Kolumbii druhým největším obchodním partnerem za USA (Ellis 2017). V roce 2014 směřovalo do Číny 11 % kolumbijského exportu, kdy největší část tvoří suroviny a produkty z Číny tvořily 19 % kolumbijského importu. Přestože obchodní vztahy od roku 2000 stabilně rostou, v rámci regionu patří k nižším. Stejně tak oblast mezinárodních půjček je nižší – konkrétně k roku 2015 ČLR poskytla pouze jednu půjčku ve výši 75 milionu dolarů (v porovnání – Venezuela získala 17 půjček ve výši 65 mld. USD, Brazílie 8 – 21,8 mld. USD, Argentina 8 – 15,3 mld. USD, Ekvádor 11 – 15,2 mld. USD a Bolívie 6 – 1,6 mld. USD (Muñoz 2016)). I investice jsou nižší, než u ostatních států regionu (OECD, ECLAC, CAF 2015: 196). Zároveň podmínky Kolumbie činí čínským podnikatelům a pracovníkům obtížné získat víza, stejně jako pro čínské firmy získat zakázky (Ellis 2014).

Diplomacie

Kolumbie ustavila vztahy s Čínou v roce 1980, tedy později než ostatní země regionu. Chladný charakter těchto vztahů odráží historické faktory jako kolumbijský boj proti Číně v Korejské válce. Asociace přátelství Kolumbie a Číny vznikla v roce 1977 a hrála důležitou roli při formalizaci diplomatických vztahů (Gómez 2012). V roce 1985 předseda vlády Zhao Ziyang (pozvaný prezidentem Belisariem Betancurtem) poprvé navštívil Kolumbii. Pro vztahy s Čínou byl důležitý nástup prezidenta Virgilia Barca, který začal prosazovat větší spolupráci s ČLR a Asií celkově. V roce 1987 vznikla kolumbijská Rada o spolupráci v Tichomoří (Bullón a Castiblanco 2017). První návštěvu ČLR podnikl prezident Ernesto Samper v roce 1996 a v roce 1999 následoval Andrés Pastrana. Alvaro Uribe v roce 2005 a Juan Manuel Santos v roce 2012 (Posada 2016).

Země podepsaly přibližně dvacet dohod o spolupráci (většina z nich byla zaměřená na podporu obchodu, či rozvoj technické a infrastrukturní spolupráce. Tři dohody měly zásadní význam v rozvoji partnerství mezi Čínou a Kolumbií: bilaterální investiční smlouva z roku 2008, dohoda o ropné spolupráci z roku 2012 (během cesty prezidenta Juana Manuela Santose v Asii) a dohody podepsané v květnu 2015 během cesty premiéra Li Keqianganga po Latinské Americe (Garzón 2018). Prezident Santos vyjadřoval zájem na diverzifikaci koncentrace vlivu USA

a posílení účasti Kolumbie v institucích, jako UNASUR. Celkově začal prosazovat větší zapojení Kolumbie do bilaterálních a multilaterálních dohod a posilovat vztahy s asijskými zeměmi. V důsledku toho byla uzavřena například dohoda mezi Čínou, Mexikem a Kolumbií na spolupráci v projektech hospodářského rozvoje v Kolumbii (Bullón a Castiblanco 2017).

Čínský prezident Xi Jinping nezahrnul Kolumbii do programu při návštěvě Latinské Ameriky během let 2013 a 2014 navzdory tomu, že navštívil země, s podstatně nižší mírou obchodní spolupráce, včetně Trinidadu a Tobaga, Kostariky a Kuby. Tento rezervovaný postoj souvisí s kolumbijským přístupem k Číně. Ten se ukazuje na nedostatečném pokroku v dohodě o volném obchodu, absenci kolumbijského ministra zemědělství na klíčovém summitu v Pekingu v roce 2013 a také to, že Kolumbie neposkytuje přívětivější prostředí pro prodej čínských výrobků, nebo možnosti účasti Číny na projektech veřejné infrastruktury (Ellis 2014). V květnu 2015 čínský premiér Li Keqiang podepsal s Kolumbií osm bilaterálních dohod, pro posílení obchodu a investic do infrastruktury, stavebnictví, zemědělství, financí a vzdělávání. Celkově Kolumbii nenavštívil žádný čínský prezident. Návštěva premiéra Li Keqiana byla návštěvou čínského představitele po 30 letech. Naopak kolumbijsí prezidenti navštívili Čínu celkem čtyřikrát. Kolumbie má v Číně velvyslanectví a v roce 2013 uskutečnilo otevření dvou konzulátů v Šanghaji a Guangzhou a první proexportní kanceláře v Šanghaji (Bullón a Castiblanco 2017). Čína má v Kolumbii velvyslanectví v Bogotě a generální konzulát v Barranquille (Embassypages.com b).

Soft power

V květnu 2015, čínský premiér Li Keqiang, při podpisu výše zmíněných osmi dohod zdůraznil zájem o spolupráci na studentských jazykových programech, a proto Čína nabídne 200 stipendií a vznikají dohody na výuku španělštiny Kolumbijci v Xianningu (Ellis 2014). V Kolumbii jsou v současné době tři instituce Konfucius. Konkrétně na univerzitě EAFIT v Medellinu, Andské univerzitě a Univerzitě Jorge Tadeo v Bogotě (Confucius Institute). Kromě toho, byly založeny Konfucius třídy na úrovni středních škol, které se nacházejí ve dvou soukromých školách v Bogotě: Vermont a Nueva Granada. Dále se po celé zemi rozšiřují programy v oboru podnikání a sociálních věd se zaměřením na

Čínu⁵⁵ (Ellis 2014). Od roku 2006 poskytuje čínská vláda 40 ročních stipendií pro kolumbijské studenty a 20 pro čínské studenty. První učitelé čínského jazyka vyslaní vládou přijeli v roce 2004, aby učili na národní univerzitě a v andské univerzitě. Od roku 1994 funguje čínské centrum, které vzdělává v oblasti tradiční čínské medicíny (Gómez 2012).

Bilaterální vztahy jsou podporovány činnostmi dvou obchodních komor a již dříve zmíněnou společností přátelství Číny a Kolumbie, která podporuje rozvoj kulturních vazeb. Čínsko-kolumbijské kulturní vazby postupují také na nižší než národní úrovni, včetně aktivit, které mají pomoci zemím si lépe porozumět, jako například spolupráce mezi městy, jako v případě dohody o podpoře jazykové výměny mezi čínským městem Xianning v provincii Hubei a jeho sesterským městem v kolumbijském departementu Bukaramanga (Ellis 2014).

Organizace pro podporu obchodu ProColombia má nadále v Číně jen jednu zastupitelskou kancelář v Pekingu, na rozdíl od většiny ostatních hlavních latinskoamerických zemí, které mají dva nebo tři (Ellis 2017). Dva reportéři z čínských novin Xinhua jsou trvale umístěni v zemi od roku 2012 (Ellis 2014). Jako další příklad kulturní výměny lze jmenovat projekt na seznámení s literaturou druhé země. Tomuto literárnímu sympoziu předsedal prezident Juan Manuel Santos a delegaci Číny na konferenci představovala Mo Yana, vítěz Nobelovy ceny za literaturu a čínský spisovatel Mai Jia. Kolumbii reprezentoval básník Horacio Benavides a autor Santiago Gamboa (The State Council The People's Republic of China 2015).

Vojenská spolupráce

Kolumbijská vláda pravidelně posílá důstojníky a delegaci námořnictva na velitelství PLA, do Nanjingu a na Univerzitu Obrany v Pekingu. Přičemž alespoň 50 čínských důstojníků prošlo programy v kolumbijské vojenské základně. PLA

⁵⁵ Již dříve zmíněná studie otevřela nové středisko pro tichomořské studium v rámci svého mezinárodního podnikatelského programu (kromě EAFIT orientovaného na společenské vědy a Centra pro asijská studia) je tak jedním z prvních programů svého druhu v zemi). V Cali se univerzita Jesuit Javeriana a soukromá univerzita ICESI snaží vytvořit asijsko-pacifické centrum a projekt mapující čínské obchodní a další aktivity v zemi. V Bogotě již takový projekt funguje na univerzitě Jorge Tadeo. Další důležité studijní programy o Číně existují i v prestižních soukromých univerzitách, jako Rosario University (Ellis 2014).

má zájem především o školení v oblastech, jako je odstraňování nášlapných min, boj proti únosům a speciální operace v rámci kurzu *Lanceros*, zaštitěný kolumbijskou armádou. Jako v případě většiny zemí se dlouhodobě prodej zbraní orientoval primárně na výstroj. Do jisté míry se zde ukázal odklon USA, jelikož v roce 2013 Spojené státy snížily rozpočet na vojenskou pomoc Kolumbii o 50 milionů dolarů, což zemi donutilo obrátit se na Čínu a Rusko. Jedním z důležitých témat bezpečnostní roviny čínsko-kolumbijských vztahů je otázka organizovaného zločinu, protože dochází k pašování chemických složek z Číny a Indie pro výrobu kokainu a syntetických drog a vývozu (byť ve světovém měřítku malého množství) drog do čínských přístavních měst jako je Šanghaj a například mexický kartel Sinaloa, který pašuje drogy do Asie, má složky v přístavním kolumbijském městě Buenaventurii⁵⁶ (Ellis 2014).

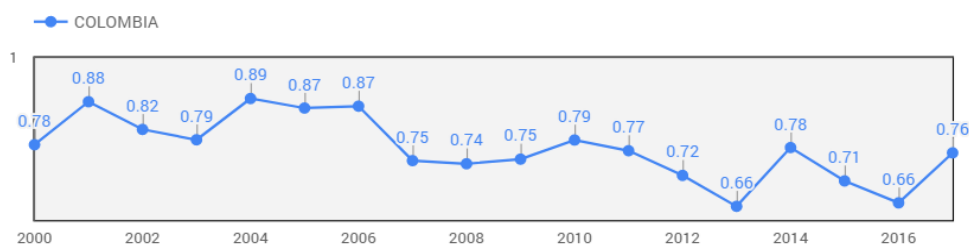
Čína Kolumbii poskytovala pomoc v podobě vojenského vybavení, které obvykle dosahovalo hodnoty maximálně 1 milion dolarů ročně. V říjnu 2013 darovala ČLR sedm pontonů do Kolumbie a v dubnu 2014 poskytla zemi dvě vojenská dopravní letadla v oblasti Harbin Y-12. Kolumbijská Univerzita obrany spolupracuje na základě bilaterální dohody s Čínskou národní obrannou univerzitou (Ellis 2017:6).

Spolupráce v multilaterálních organizacích

V multilaterální sféře Čína podpořila Kolumbii ve svém úsilí stát se Členem APEC, a snahu stát se nestálým členem RB OSN. Kolumbie naopak podporovala čínskou snahu vstoupit do WTO a Meziamerické rozvojové banky. Mimo to, Kolumbie také podporovala kandidaturu Pekingu na organizaci Olympijských her v roce 2008 a výběr Šanghaje jako místa konání Světové výstavy v roce 2010 (Gómez 2012). V rámci hlasování v OSN, Kolumbie hlasovala stejně jako Číny přibližně tak často jako například Argentina. Podle grafu tendence hlasovat stejně jako ČLR ale s časem klesá.

⁵⁶ Nejméně šest Kolumbijců bylo uvězněno v Číně za pašování drog. Malá velikost čínské komunity v Kolumbii omezuje možnosti čínských skupin organizovaného zločinu v zemi, přesto se hovoří o přítomnosti čínských triád v Buenaventurii (Ellis 2014).

Graf č. 12: Shoda hlasování Kolumbie s Čínou v OSN

Zdroj: autorky vlastní výpočty

4.5 Panama

Panama byla historickým spojencem Taiwanu, ale 13. června 2017 přesunula své diplomatické uznání na Peking. Panama je specifická svým geostrategickým významem, díky své poloze a přítomnosti Panamského kanálu, který je zásadní pro obchod. Právě díky strategickému významu bylo pro ČLR důležité získat jejich diplomatické uznání a o to větší ztráta je to pro Taiwan. Panamská ekonomika se velmi rychle rozvíjí a průplav dává zemi jedinečnou pozici ve světovém obchodu⁵⁷. Čína je druhým největším uživatelem Panamského průplavu po Spojených státech a největším vývozcem do zóny volného obchodu Colon Free Zone⁵⁸ (Heine 2018). Historické vztahy Číny s Panamou sahají do 19. století s příchodem čínských přistěhovalců. Zároveň se zde nachází nejpočetnější čínská menšina v rámci střední Ameriky, která se odhaduje na 130 až 200 tisíc obyvatel a tvoří zhruba 4–6 % obyvatelstva (Lifang 2017).

V roce 2003, tedy v době, kdy Panama diplomaticky uznávala Taiwan, země podepsaly dohodu o volném obchodu. Taiwanská vláda poskytovala podle odhadů cca 125 milionů dolarů ročně během vlády prezidenta Martina Torrijose (dále poskytovala stipendia pro studium na Taiwanu a dotace různým ministerstvům). Prezident Ricardo Martinelli v roce 2009 prosazoval ustavení diplomatických vztahů s ČLR, ale Taiwan nadále poskytoval finanční prostředky k zachování podpory Martinelliho vlády (Globalsecurity). Generální konzulát

⁵⁷ Zboží přichází do Číny o 15 dní rychleji než při cestě přes mys Dobré naděje v Jižní Africe (Semana 2017).

⁵⁸ Colon Free Zone je druhá největší zóna volného obchodu na světě (Globalsecurity.com).

Taiwanu v Panamě byl založen v roce 1922 v Panama City a následně byl povýšen do kategorie velvyslanectví v roce 1954. Panama založila velvyslanectví na Taiwanu v roce 1933. Taiwan byl také aktivní v prosazování kultury a zasadil se o vytvoření čínského-panamského kulturního centra – Sun Yat-sen centra. Další takovou iniciativou byl Čínsko-panamský přátelský park, jako symbol přátelství mezi oběma zeměmi, který byl slavnostně otevřen v Panamě v roce 1980. V roce 2005 vyvezl Taiwan zboží do Panamy v hodnotě přibližně 26 milionů dolarů a Panama vyvážela na Taiwan v hodnotě přibližně 20 milionů dolarů. V porovnání s obchodem s ČLR (popsaným níže) byl tedy výrazně menší (Paladini 2015: 59).

Diplomacie

Přesun uznání bylo možné očekávat vzhledem k rostoucímu obchodu. Již v roce 2004 překračoval 2 miliardy dolarů, což byl patnáctinásobek hodnoty obchodu mezi Panamou a Taiwanem v daném roce. V roce 2016 dosáhl bilaterální obchod již na 6,38 miliardy USD a přímé zahraniční investice přesáhly 230 milionů dolarů (Xuequan 2017). V posledních deseti letech je Čína druhým největším obchodním partnerem Panamy a Panama je největším partnerem Číny ve Střední Americe (Tao 2017). Čínské lodní společnosti posílají přes kanál více lodí, než kterékoliv jiné společnosti a v roce 2016 přepravila prostřednictvím kanálu 38 milionů tun nákladu, což představuje 18,9 % z celkového množství převezeného zboží. Od roku 2000 Hongkongská společnost Hutchison Whampoa, provozuje přístavy na obou koncích kanálu: jeden v Balboa (na straně Pacifiku) a druhý v Christopher (na straně Atlantiku) (Semana 2017). V květnu roku 2017 koupila největší přístav Panamy čínská soukromá společnost Landbridge Group. Společnost plánuje vybudovat moderní přístav v Colónu na Atlantické straně (Tao 2017).

Pět měsíců poté, co Čína a Panama založily oficiální diplomatické vztahy, navštívil panamský prezident Juan Carlos Varela Rodriguez Peking. Během své návštěvy slavnostně otevřel velvyslanectví Panamy v Pekingu a konzulát v Šanghaji⁵⁹. Zároveň s čínským prezidentem podepsali společné prohlášení a

⁵⁹ Konkrétně byla 13. července 2017 obchodní kancelář Číny v Panamě modernizována na velvyslanectví a zahájila svou činnost (Xuequan 2017).

přijali 19 dohod, z nichž nejdůležitější je asi dohoda o zařazení Panamy do BRI (Hsiang 2018). Během této historické návštěvy země oznámily zahájení společné studie proveditelnosti dohody o volném obchodu mezi Čínou a Panamou. Obě strany se také rozhodly podepsat mezivládní dohodu o námořní dopravě. Delegation se údajně skládala z podnikatelů Panamy a vyšších úředníků z odvětví financí, obchodu a průmyslu, záležitostí v oblasti kanálu, veřejné bezpečnosti a cestovního ruchu (Xuequan 2017). Za 11 měsíců spolupráce s Čínou dosáhla Panama většího zisku než Kostarika za jedenáct let či Kolumbie za 38 let (Heine a Beal 2018). Ačkoli nebyly stanoveny žádné termíny, prezident Xi Jinping by měl zemi navštívit v prosinci letošního roku, při cestě na summit G20 v Argentině (Barton 2018).

Obě vlády podepsaly celkem již 23 dohod, které pokrývají celou řadu oblastí (od hospodářských záležitostí a obchodu, cestovního ruchu, lodní dopravy, infrastruktury až po spolupráci v oblasti rozvojových a kulturních iniciativ). V listopadu roku 2017 představitelé zřídili komisi pro zkoumání proveditelnosti projektu 450 km dlouhé železniční tratě z Panama City do David v provincii Chiriqui (na kostarické hranici). Náklady na projekt se odhadují na 5,5 miliardy USD. Dalším příkladem spolupráce je otevření pobočky Bank of China v Panama City, která má sloužit jako řídicí centrum banky pro region (Heine 2018).

Soft power

Vzhledem k tomu, že státy ustanovily diplomatické vztahy teprve nedávno, není k dispozici příliš mnoho dat o prosazování Soft power. Mezi dostupnými informacemi je prakticky okamžité založení Konfucius institutu. Ten byl založen na státní univerzitě v Panamě, kde se také se připravují nová zařízení, včetně dvou učeben pro začátečníky a pokročilé studenty čínštiny (Lifang 2017).

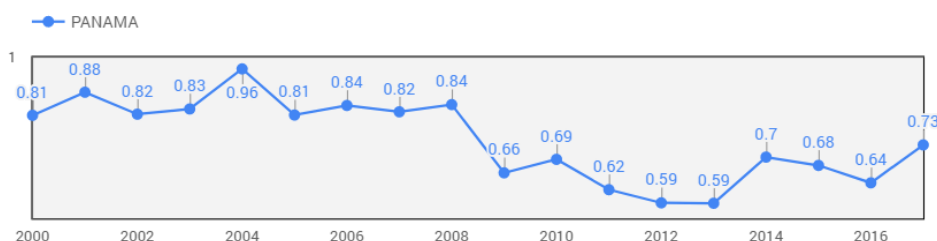
Vojenská spolupráce

Vzhledem k tomu, že Panama nemá armádu jako takovou (pouze určité bezpečnostní složky), jsou vojenské vztahy omezené na minimum, nebo o nich neexistují data.

Multilaterální spolupráce

Na multilaterální úrovni je z hlediska hlasování viditelné, že hodnoty jsou spíše nižší, až v roce 2016 se začínají zvyšovat, ale v porovnání s ostatními případy jsou celkově výrazně nižší.

Graf č. 13: Shoda hlasování Panamy s Čínou v OSN

Zdroj: autorky vlastní výpočty

4.6 Honduras

Honduras udržuje diplomatické vztahy s Taiwanem od roku 1941 do současnosti. Zároveň patří mezi země, které tvrdí, že mohou jako členové WTO s Čínou obchodovat i bez diplomatických vztahů. V roce 2012 obchod Taiwan uzavřel s Hondurasem dohodu o volném obchodu (kromě hondurasu také s Panamou, Guatemalou, Nikaraguou a Salvadorem). Honduras dováží z Taiwanu ocelářské a automobilové díly a vyváží hovězí maso (Centralamericadata 2014). Obchod s ČLR ale výrazně převyšuje obchod s Taiwanem (Everington 2018). Konkrétně v roce 2013 činil objem obchodu s Taiwanem 103 milionu USD (Luxner 2014). V daném roce činil export do ČLR 200 milionu USD a Čína dovezla do Hondurasu zboží v hodnotě 799 milionu USD (OEC).

Diplomacie

V roce 2013 se v případě Hondurasu diskutovala možnost vytvoření diplomatických vztahů s Pekingem. Ministryně zahraničních věcí Mireya Aguero uvedla, že „Honduras je otevřen diplomatickým vztahům s Čínou“. Dodala také, že utvoření vztahů s Pekingem by Hondurasu umožnilo lépe dosahovat svých cílů v mezinárodních vztazích (The Straits Times 2013). Následovaly spekulace o přesunu diplomatického uznání k Pekingu. Honduraský velvyslanec na Taiwanu Rafa Sierra ale potvrdil, že bilaterální vztahy s Taiwanem zůstávají silné a navíc viceprezident Ricardo Alvarez Arias a prezident Honduranského národního kongresu Mauricio Oliva Herrera nedávno navštívili Taiwan, což znamená, že

vztahy mezi oběma zeměmi jsou lepší, než kdy jindy (Focus Taiwan 2017). Této spekulaci předcházela cesta tehdejšího ministra zahraničních věcí Arturo Corrales a ministra financí Wilfreda Cerrata do ČLR, kde hledali podporu pro infrastrukturní projekty, včetně Patuca III – hydroelektrické přehrady a železnice propojující Pacifik a Atlantik (Centralamericadata 2013).

Podle Mario Bustillo, výkonného ředitele Obchodní a průmyslové komory Tegucigalpa, Honduras s ČLR aktivně obchoduje a otevření obchodní kanceláře v Číně by nemělo podkopávat vztahy s Taiwanem (Centralamericadata 2012a). Peking již investuje do Hondurasu prostřednictvím projektu Patuca III, který by mohl být rozšířen na další projekty (Centralamericadata 2012b). Konkrétně na tento projekt půjčila Hondurasu Průmyslová a komerční banka Číny 297,7 milionu dolarů (Urcuyo 2014).

Soft power

V případě Hondurasu nejsou k dispozici data o názoru veřejnosti o ČLR, ani informace o jiné spolupráci v této oblasti, což není překvapivé u zemí, které neudržují diplomatické vztahy.

Vojenská spolupráce

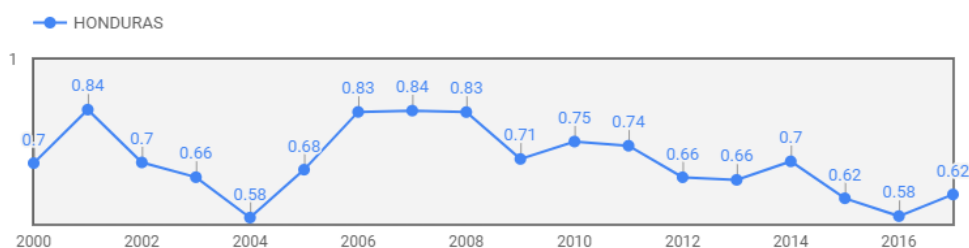
V oblasti vojenské spolupráce Hondurasu s ČLR nedochází, či o ní nejsou k dispozici data, což je stejně jako v případě soft power v souladu s očekáváním. V této oblasti Honduras spolupracuje s Taiwanem a jejich vztahy se pohybují v oblasti vojenských výměn, které probíhají primárně od poloviny osmdesátých let⁶⁰ (Gobierno de la Republica de Honduras 2017b).

Spolupráce v rámci multilaterálních organizací

Ani v rámci organizací nedochází k žádné spolupráci nebo o ní nebyly nalezeny informace. Při hlasování na půdě OSN můžeme vidět, že Honduras hlasuje stejně jako Čína z vybraných případů nejméně často.

⁶⁰ Dochází také k setkávání vysokých úředníků, při jedné z posledních návštěv bylo uděleno taiwanskému ministru obrany Feng Shih-Kuan vyznamenání, a ministra obrany Taiwanu předal vyznamenání svému honduraskému protějšku Fredy Santiago Diazu Zelayaovi (Gobierno de la Republica de Honduras 2017a).

Graf č. 14: Shoda hlasování Hondurasu s Čínou v OSN

Zdroj: autorky vlastní výpočty

4.7 Shrnutí

Případové studie objasnili základní fakta o vztazích Číny s vybranými zeměmi v rámci zahraniční politiky. Každý případ je specifický a ovlivňuje ho historický vývoj, ideologie režimu, hlavní exportní komodity či další specifika země. Přesto můžeme identifikovat určité společné charakteristiky a vedoucí aspekty v rámci regionu. Při porovnání zemí mezi sebou se jako základní členění nabízí rozdělení regionu na státy Střední a Jižní Ameriky. Obecně se jedná o historicky a politicky odlišné celky, v případě vztahu k ČLR se zde ukazuje jako zásadní politika jedné Číny, protože 9 zemí nadále uznává Taiwan. Obecně se jedná o země (kromě Mexika), které nejsou obchodně tak konkurenceschopné, bohaté na suroviny, ani se nejedná o potenciálně velké trhy.

Ze skupiny případových studií to byla Panama, která v posledních letech přesunula své diplomatické uznání směrem k ČLR. Panama je zásadní svým strategickým významem díky Panamskému kanálu. Ještě před tím, než došlo k navázání diplomatických vztahů, docházelo ke spolupráci – Čína poskytovala investice a hned po přesunu diplomatického uznání bylo podepsáno několik dohod a prezident Xi Jinping plánuje návštěvu v nejbližší době (což je v kontrastu například s Kolumbií, kterou ještě nenavštívil, přesto že s ní ČLR obchoduje více). Vzhledem k ekonomické síle Číny se ve většině případů jedná o asymetrický vztah jak u států Střední, tak i Jižní Ameriky. Druhou případovou studií ze Střední Ameriky byl Honduras, který diplomaticky uznává Taiwan. Díky tomu by nemělo docházet ke spolupráci v zahraniční politice. Tento předpoklad se potvrdil a vztahy Hondurasu s ČLR jsou koncentrovány do roviny obchodu a investic. Jedinou informací o další spolupráci byla cesta ministra zahraničních věcí a ministra financí do ČLR.

Protipólovou skupinou zemí, kterou můžeme vidět, jsou země s velkým obchodním potenciálem, které jsou pro Čínu rovnocenným partnerem. Jedná se o skupinu zemí v čele s Brazílií, Chile, Peru a Argentinou. Brazílii lze vzhledem k velkému hospodářskému a politickému potenciálu chápat jako samostatný případ. Jedná se regionální velmoc, vedoucí stát mezi rozvojovými zeměmi a člena BRICS, díky čemuž je zásadním aktérem, který může přispět k prosazování multipolárního světa, na jehož představě se Brazílie s Čínou shoduje (Pereira a Neves 2011: 9). Právě proto je ČLR ve vztazích s Brazílií aktivní. V Brazílii bylo založeno k letošnímu roku celkem 10 Konfucius institutů, tedy podstatně více, než v ostatních zemích regionu.

Argentina je příkladem schopnosti přizpůsobit se poptávce, protože produkce sóji dříve nepředstavovala významné hospodářského odvětví. Zároveň je důležité, že zemědělské produkty nejsou, na rozdíl od nerostných surovin, limitované (Paz 2014: 154). Spolupráce se zintenzivnila především za vlády Néstora a Cristiny Kirschnerových. Jednak se jednalo o levicové křídlo Justicialistické strany, které bylo u moci, a jednak se země nacházela v ekonomické krizi a měla dluh u MMF, což jí posunulo směrem k Číně. V tomto období se však na ČLR stala ekonomicky závislá (Cardenal 2017: 37–38). Tento případ ilustruje čínskou alternativu k západním institucím a zájem latinskoamerických zemí o tuto možnost (Ellis 2014).

Další skupina jsou státy, které se hlásí k levicové ideologii. Práce rozebírala případ Venezuely (dále by do této skupiny spadala Kuba a státy, které se hlásí k socialismu 21. století, tedy Bolívie, Nikaragua a Ekvádor za vlády Rafaela Correy). Tyto státy se na ČLR obracejí jako na alternativu vůči západu, ale mnohem více politicky, protože následují Chávezovskou rétoriku antiamerikanismus a antiimperialismu, a častokrát ji chápou jako ideologický a rozvojový vzor. Zásadním aspektem byl Chávezův cíl snížení závislosti na USA, a zlepšení pozice země v rámci regionu. Spojení s Čínou usnadnilo Chávezovu revoluci, protože vzájemný obchod posílil schopnost země plnit své domácí ekonomické sliby a ignorovat požadavky západních mezinárodních finančních institucí (Blanchard 2016: 38). ČLR se do těchto vztahů nezapojuje tak intenzivně z několika důvodů – mimo dlouhodobě nestabilního stavu, který vyvrcholil současnou extrémní krizí, je to ostrá vyhraněnost Venezuelského

režimu a špatné vztahy s USA nejsou vhodné pro snahu Číny o větší angažovanost v západním ekonomického řádu a spolupráci s USA.

Kolumbie je spolu s Mexikem ve skupině zemí, které jsou historicky pod silným vlivem USA. Navzdory dědictví více než 60 let násilí a občanské války, má Kolumbie potenciál vytvořit s ČLR výhodnou spolupráci díky funkční obchodní, finanční, logistické a právní infrastruktuře. Přesto zatím žádný čínský prezident Kolumbii nenavštívil. Omezené vztahy mají původ v historii (boj Kolumbie proti čínským komunistům v Korejské válce), pozdním diplomatickém uznání, ale i kolumbijskou neaktivitou v budování vztahů s ČLR (Ellis 2014).

V oblasti vojenství ztěžuje hodnocení nedostatek oficiálních informací. Spolupráci v bezpečnostním sektoru lze rozdělit na dvě základní složky – výměny, společné cvičení atd. a za druhé nákup zbraní. V nakupování je jednoznačně nejaktivnější Venezuela v kontrastu s Brazílií, která je nemá potřebu je nakupovat. Pro Brazílii je nejdůležitější oblast technologických inovací. Spolupráce s Kolumbií se v této oblasti rozvíjí. V tomto případě mají vliv úzké vztahy v oblasti bezpečnostní spolupráce s USA a obava, že by je spolupráce s Čínou mohla poškodit (Ellis 2017). Argentina je v této oblasti také aktivní, především pak v oblasti inovací. Panama nemá armádu a Honduras bez diplomatického uznání nemá možnost této spolupráce. Čína vyčlenila samostatné zdroje na poznání svých nových partnerů – pozvala ministry financí do Pekingu a otevřela v posledních letech kolem 65 center pro studium Latinské Ameriky, stejně jako kurzy španělštiny a portugalštiny. Latinská Amerika se často potýká s nedostatkem odborných znalostí na nejvyšších úrovních, ale zájem o Čínu a studium čínštiny roste (Margolis 2017).

V rámci kulturní spolupráce roste počet výměnných programů a institucí zaměřených na studium čínštiny. Počet Konfucius je nejnižší ve Venezuele, která má jeden. V Argentině byly založeny dva, což je méně než v Kolumbii, která má tři, což je vzhledem k omezeným vztahům s Kolumbií zajímavé. Naopak v Panamě byl tento institut založen jen několik měsíců po navázání diplomatických vztahů. V názoru na ČLR mezi veřejností nejsou podle Pew research až tak velké rozdíly. Výjimečným případem je Venezuela, kde měli lidé k ČLR nejvíce kladný postoj. Ten ale postupem času začal klesat. V porovnání

stejného hlasování v OSN, které může naznačovat podobné postoje opět výrazně vyčnívá Venezuela, která s ČLR při hlasování shodovala v 85 % případů. Podobně často hlasovala souhlasně Brazílie. Nejmenší shodu ze sledovaných případů ukázal Honduras. Proti očekávání se ukázal případ Kolumbie, která hlasovala podobně jako Argentina.

Tabulka č. 3: Porovnání shody hlasování s Čínou v OSN

	STÁT	Shoda v %
1.	VENEZUELA	85.120%
2.	BRAZIL	83.126%
3.	COLOMBIA	77.753%
4.	ARGENTINA	77.575%
5.	PANAMA	75.419%
6.	HONDURAS	70.678%

Zdroj: autorky vlastní výpočty

Závěr

Cílem této práce bylo zobrazit zahraničněpolitický rozměr vztahu Číny s Latinskou Amerikou a objasnit, zda rostoucí míra ekonomické angažovanosti vede k prohlubování politické spolupráce. Tato úvaha vycházela zároveň z faktu, že vztahy zemí Latinské Ameriky s USA dlouhodobě ochlazují. Tyto výchozí úvahy, jako hlavní hypotézy práce, byly podpořeny teorií přesunu moci a teorií konvergence moci, které práce objasnila v první kapitole a nastínila z jejich pohledu případ USA a Číny. Na základě toho druhá kapitola objasnila, jak roste vliv Číny v regionu v ekonomické oblasti a jaké jsou jeho hlavní aspekty. Následující kapitola představila hlavní aspekty a vývoj vztahů Číny Latinské Ameriky v oblasti zahraniční politiky. Poslední kapitola obsahovala šest případových studií

Ve vztahu ČLR a regionu můžeme vidět několik určitých tendencí. Hlavní motivací Číny pro spolupráci s Latinskou Amerikou je potenciál nových trhů a celkové rozšiřování vlivu ve světě. Pro státy Latinské Ameriky znamená spolupráce s ČLR možnost diverzifikovat export, přičemž ČLR je obrovský trh. Zároveň je Čína ochotná poskytovat investice a půjčky čímž se jeví jako alternativa k západu a západním institucím. Jedna z výzkumných otázek směřovala k charakteristikám vztahu ČLR s regionem v zahraniční politice: *Jaké jsou základní charakteristiky zahraničně politické spolupráce vybraných případů s Čínou a co determinuje zahraniční politiku Číny vůči těmto státům?*

V zahraniční politice Číny lze sledovat dva hlavní cíle – prosazování politiky jedné Číny a představy multipolárního světa. Jak práce ukázala, politika jedné Číny se jí daří prosazovat. Diplomacké uznání z Taiwanu na ČLR přesunuly v posledních letech tři státy (konkrétně Kostarika, Panama a nejnověji Dominikánská Republika). V tomto ohledu se ukázala ekonomická síla Číny, kterou Taiwan není schopný překonat (například Kostarika přesunula diplomacké uznání po tom, co Čína koupila kostarické dluhopisy v hodnotě 300 milionů dolarů. Panama však získala od ČLR ještě mnohem více, což je důsledkem jejího strategického významu).

Postup Číny na západní polokouli nejsou samostatné kroky ale spíše součást celkového plánu prosazování multipolarismu a čínského vlivu.

Ekonomická síla ČLR se ukázala i mimo snahu o diplomatickou izolaci Taiwanu. Například Argentina v době krize zvolila půjčky z Číny (namísto západních institucí). Dalším efektem přílivu čínských ekonomických prostředků je možnost protizápadně orientovaných vlád jako (Venezuela, Bolívie, Nikaragua) zachovat si tuto orientaci.

Většina států vítá možnost rozšířit spolupráci, alternativu k USA a politiku nezasahování (v kontrastu s politikou USA a Washingtonským konsensem). Již v průběhu historie, kdy jednotlivé státy navazovaly diplomatické vztahy s Čínou, vojenské vlády Argentiny, Brazílie a Chile rozvíjeli tyto vztahy jako prostředek protiváhy k americkým silám. V současnosti je pro všechny státy zásadní ekonomická příležitost. Pro levicově orientované státy je typické, že vyhledávají Čínu i jako alternativu politickou. Úspěch politiky jedné Číny a podpora multipolárního uspořádání ukazuje, že ekonomická síla ČLR se přelévá i do zahraniční politiky. Předpoklad ekonomické budoucnosti vede státy nejen v Latinské Americe k práci na rozvoji tohoto vztahu.

Další otázka se týkala rozložení zahraničněpolitických vztahů v regionu ve vztahu k obchodním vztahům. *Spolupracují s ČLR na úrovni zahraniční politiky více státy, které s Čínou více obchodují?* Rozvoj spolupráce v zahraniční politice lze vidět napříč všemi zeměmi, ale v rámci regionu můžeme vidět rozdíly. Z případových studií vyplývá, že ekonomické vztahy nejsou jedinou příčinou rozvoje zahraniční spolupráce. V případě Brazílsko-čínských vztahů se předpoklad víceméně naplnil, vztahy jsou nejvíce aktivní v oblasti diplomacie (6 návštěv čínských prezidentů a 4 návštěvy brazilských prezidentů), zřizování výměnných programů a výukových center (10 Konfucius institutů). V bezpečnostní oblasti funguje spolupráce primárně na úrovni výměn a technologií, obchod je však nízký, díky tomu, že Brazílie sama je velký producent zbraní. Zájem o Brazílii je jednak způsoben velikostí a vlivem země v ekonomické oblasti ale je také zásadním strategickým partnerem v oblasti politické (například důležitým partnerem pro prosazování multipolarismu a spolupráci v multilaterálních organizacích).

Argentina jako země s relativně vysokou mírou obchodu a důležitý zdroj zemědělských produktů pro ČLR nemá tolik pozornosti, jak by se dalo očekávat. Prezidentské návštěvy ze strany ČLR proběhly dvě (v porovnání s čtyřmi

návštěvami Venezuely). Zároveň má pouze jeden Konfucius institutů (Kolumbie má dva). Prezidentské návštěvy do Číny byly poměrně časté, jejich počet se navýšil v době krize, kdy země potřebovala finanční pomoc a její závislost na Číně se zvýšila, což odpovídá teoretickému předpokladu o snaze země, která je na vztahu závislá. Oblast Střední Ameriky a Karibiku je specifická díky udržování diplomatických vztahů s Taiwanem v mnoha případech. Jedná se o výrazně menší ekonomiky s nízkou měrou obchodní spolupráce s Čínou, a proto by měla být spolupráce nižší. V případech zemí, které udržují diplomatické styky s Taiwanem ČLR zahraničně politické vztahy neudrzuje, ale naopak zde poskytuje výrazné finanční investice v rámci diplomacie šekových knížek. V případě Panamy, která nedávno přesunula uznání k ČLR se ukázala okamžitá intenzivní spolupráce. O spolupráci s Panamou má ČLR velký zájem díky jejímu strategickému významu. Střední Amerika je tedy oblastí, které neodpovídá teoretickým předpokladům, protože důležitější roli než obchod, zde hraje politika jedné Číny.

V případě Venezuely, která je na Číně závislá z ekonomických i politických důvodů se předpoklad potvrzuje v aktivních prezidentských návštěvách, které zahájil Hugo Chávez. Venezuela vybočuje v objemu nákupu zbraní a názoru společnosti, který v poslední době ale poklesl. Jedna z výzkumných otázek směřovala k ideologii režimu: *Má ideologická spřízněnost vlády vliv na vztahy s Čínou?* Pro ČLR to není podstatný faktor, jediný příklad, který by se dal považovat za ovlivněný ideologií je posun Venezuely na status strategického partnera po aktivní snaze Huga Cháveze (i přesto, že obchod byl na nižší úrovni). Pro dané země je však prvek ideologie důležitý, protože se jednak s Čínou ztotožňují a jednak je pro ně alternativou vůči západu a navíc může finanční pomocí přispět ke snazšímu plnění domácích politických cílů.

Pokud by byl čínský vliv směřován do regionu na základě zvažování vlivu USA, bylo by logické, aby se Čína nesnažila o silnější spolupráci se zeměmi, kde je vliv USA historicky silný. S tím souvisela další otázka: *Soustředí se Čína více na země se slabým vlivem USA?* V případě Kolumbie, která zastupuje stát s nižší měrou obchodu a zároveň silným vlivem USA, můžeme vidět nižší zájem na úrovni návštěv, protože zemi žádný čínský prezident nenavštívil a návštěvy podnikal vždy premiér. Cesty kolumbijských prezidentů jsou přibližně podobné, jako u většiny zemí. Vztahy jsou aktivní v oblasti vojenských výměn, protože

ČLR má zájem o konkrétní kolumbijský výcvik. Nižší zájem je způsoben jednak vlivem USA, protože Kolumbie neměla takovou potřebu hledat nové trhy, ale zároveň měl vliv dlouholetý konflikt s FARC, který zapříčiňoval nestabilitu země a investičního prostředí. V tomto ohledu je nutné zmínit Mexiko, které mělo asi nejslabší vztahy s ČLR a velkou nedůvěrou v obchodní spolupráci, kterou spousta podnikatelů považovala spíše za škodlivou. V současnosti se ukáže, jak se bude vyvíjet politika USA vůči Mexiku, což bude zásadní pro další směřování země a zda to přispěje k zvýšení spolupráce s Čínou.

Hypotéza práce zněla: *S rostoucím obchodem mezi Čínou a státy Latinské Ameriky, roste spolupráce na úrovni zahraniční politiky.*

Rozvoj spolupráce v zahraniční politice jde ruku v ruce s prohlubováním ekonomických vztahů. Před rokem 2000 byly vztahy na mnohem nižší úrovni, než dnes. Jednak se ČLR teprve začala snažit o spolupráci se vzdálenějšími regiony a jednak byla ekonomická oblast prioritou. Až později začala rozšiřovat vojenskou spolupráci a prosazování soft power, který by neměl výraznější smysl, dokud nebyla ČLR ekonomicky tak významná. Zároveň je nutné si uvědomovat, že se jedná o kontinuální proces, který je ovlivněn více faktory.

Celkově v oblasti diplomacie opět vyčnívá Brazílie, dále jsou vztahy aktivní v případě Argentiny a Venezuely. V případě Kolumbie se naopak v oblasti oficiálních návštěv ukázala spolupráce na nízké úrovni. Panamě se dostávalo pozornosti již dlouhodobě a i za krátkou dobu oficiálních vztahů se spolupráce výrazně rozšířila, což poukazuje na strategický význam této země. V případě obchodu se zbraněmi dominuje Venezuela, naopak minimální obchod probíhá s Brazílií a Panamou, která nemá armádu (pouze některé ozbrojené složky). Spolupráce Brazílie s ČLR je nejdůležitější v oblasti inovací. Poměrně vysoká spolupráce v této oblasti probíhá s Argentinou, u které se hovoří o možném zpřístupnění vojenské základny. Je nutné podotknout, že Čína neprodukuje v porovnání s jinými zeměmi tak velké množství zbraní a do nedávna se soustředila především na vojenské vybavení jako výstroj, než zbraně jako takové. Celkově se tato spolupráce postupně rozvíjí, stejně jako celý čínský vojenský průmysl, který nebyl do nedávna nikterak silný.

Až s potenciálem stát se světovou mocností má výraznější smysl pracovat na vnímání země ostatními. Soft power zahrnuje kulturní spolupráci a podporu veřejnosti pro daný stát. Pro vztahy s Čínou existuje ve většině latinskoamerických zemí poměrně široká podpora. Podle průzkumu Pew research se vyjadřuje nejvíce kladně respondentů ve Venezuele a Brazílii. Venezuela dosahovala nejvyšších hodnot v rámci regionu v roce 2013, následně ale došlo k poklesu. Problém těchto měření je, že nejsou prováděna ve všech zemích a každý rok. V posledním roce měření, se podpora projevuje nejvíce v Peru. Mimo to, se zde ukazuje vliv ČLR na úkor USA, jejichž podpora klesá. Z hlediska kulturní spolupráce byl zásadní rok 2016, který byl označen za rok čínské kultury a proběhlo mnoho akcí na podporu vzájemného poznání kultur.

V celkovém pohledu má přítomnost ČLR v regionu strategické implikace, se zvýšenou spoluprací s regionem se Číně otevírají dveře ke strategickým bodům a odvětvím. Stejně tak můžeme vidět, že na spolupráci s latinskoamerickými státy se ukazuje, že spolupráce s USA je pro Čínu mnohem důležitější než podpora jakéhokoliv režimu. Čína má potenciál předčít mocensky USA, ale prosazuje představu multipolarismu. Do budoucna je pravděpodobné že vztahy ČLR s regionem budou pokračovat v tomto duchu i nadále. ČLR bude pokračovat ve snaze o diplomatickou izolaci Taiwanu a diplomacii šekových knížek. Vzhledem k původní myšlence, že prostor pro Čínský vliv v regionu se otevřel díky odklonu USA, je nutné poznamenat, že tento trend pokračuje a vzhledem k politice Donalda Trumpa, jeho negativnímu postoji k některým zemím a nezájmu současné americké vlády o spolupráci s Latinskou Amerikou je možné, že se země k Číně posunou ještě více. Závěrem je nutné podotknout, že prohlubování vztahů na politické úrovni je přirozeným rozvojem obchodních vztahů a celkové angažovanosti Číny v regionu. Stejně tak hraje roli postupný rozvoj jednotlivých oblastí spolupráce, jako vývoj technologií v oblasti vojenství, či postupná práce na prohlubování soft power Číny. Pravděpodobným cílem přístupu k Latinské Americe je zajištění dlouhodobých strategických stabilních vztahů v souladu s hlavními politickými a hospodářskými cíly Číny. Celkové prohlubování přítomnosti v regionu poukazuje na komplexnost růstu čínské moci a Číny jako zásadního aktéra mezinárodních vztahů.

Zdroje

Literatura

Avendano, Rolando, Melguizo, Angel a Miner, Sean. 2017. *Chinese FDI in Latin America: New Trends with Global Implications*. New York: Atlantic Council.

Badri-Maharaj, Sanjay. 2016. „China’s Growing Arms Sales to Latin America.“ *Institute for Defence Studies and Analysis*. Dostupné na: https://idsa.in/idsacomments/china-growing-arms-sales-to-latin-america_sbmarahaj_200616 (11. 7. 2018).

Baldwin, David, A. 2016. *Power and International Relations: A Conceptual Approach*. Princeton: Princeton University Press.

Blanchard, Jean-Marc F. 2016. „Political Aspects of Chinese Investment In Latin America“. *Tempo do Mundo* 2. č. 2. 35-51.

Brand, Aexander, McEwen-Fial, Susan, a Muno Wolfgang. 2015. „An ‘Authoritarian Nexus’? China’s Alleged Special Relationship with Autocratic States in Latin America.“ *European Review of Latin American and Caribbean Studies*. č. 99. 7-28.

Bullón, Javier, Ramirez a Castiblanco, Lizeth Ayala. 2017. *China’s importance in the foreign policy of Colombia and Peru: A comparative perspective*. Paper prepared for ISA ’ s 58 th Annual Conference Baltimore. Dostupné na: http://www.academia.edu/34391066/Chinas_importance_in_the_foreign_policy_of_Colombia_and_Peru_A_comparative_perspective (11. 7. 2018).

Caballero, Jorge; O'Connor, Ernesto; a Amado, Blanca. 2011. *Latin America's agricultural exports to China: Recent trends*. Příspěvek přednesený na konferenci Leibniz Institut für Agrarentwicklung in Mittel- und Osteuropa (IAMO) Forum 2011, Halle, 23-24. června. 2011.

Casanova, Carlos, Xia, Le a Ferreira, Romina. 2015. *Measuring Latin America’s export dependency on China*. Working Paper. 15/26. BBVA. Dostupné na: https://www.bbvaresearch.com/wp-content/uploads/2015/08/15-26_Working-Paper_China-and-Latin-America.pdf (11. 7. 2018).

Denoon, David, B. H. Ed. 2017. China, *The United States, and the Future of Latin America: U.S.-China Relations*. Vol III. New York: New York University press.

Domínguez, Jorge, I. 2006. *China's Relations With Latin America: Shared Gains, Asymmetric Hopes*. Working paper. Inter-American Dialogue.

Doria, Gaio, Mario, Goulart a Celada, Nehemias, Jose, Jaen. 2016. „CELAC and China in Perspective: Regional Integration and Engagement Redefinition.“ In: *China And Latin America In Transition*. Eds. Shoujun, Cui a García, Manuel, Pérez. New York: Palgrave Macmillan.

Eberling, George, G. 2017. *China's Bilateral Relations with Its Principal Oil Suppliers*. Lanham: Lexington Books

Ellis, Evan. 2010. *Venezuela's Relationship with China: Implications for the Chavez Regime and the Region*. Miami: University of Miami.

Ellis, Evan. 2011. *China-Latin America Military Engagement: Good Will, Good Business, and Strategic Position*. Carlisle: The Strategic Studies Institute.

Ellis, Evan. 2013. *The Strategic Dimension of Chinese Engagement with Latin America*. Perry Paper Series, No. 1, Washington, DC: William J. Perry Center for Hemispheric Defense Studies (11. 7. 2018).

Erikson, Daniel. 2005. „Cuba, China, Venezuela: New Developments.” ASCE. Dostupné na: <https://ascecuba.org/c/wp-content/uploads/2014/09/v15-erikson.pdf> (11. 7. 2018).

Farmer, Brian, R. 1999. *The Question of Dependency and Economic Development: A Quantitative Analysis*. Lanham: Lexington Books.

Ferchen, Matt. 2018. „Why Has Chinese Lending in Latin America Declined?.” *Center for global policy*. Dostupné na: <https://carnegietsinghua.org/2018/03/27/why-has-chinese-lending-in-latin-america-declined-pub-75947> (11. 7. 2018).

Flores-Macía, Gustavo A. a Kreps, Sarah E. 2013. „The Foreign Policy Consequences of Trade: China's Commercial Relations with Africa and Latin America, 1992–2006.” *The Journal of Politics* 75, č. 2, 357–371.

Garzón, Paulina. 2018. „Where are Sino-Colombian relations headed?.” *Diálogo Chino*. Dostupné na: <http://dialogochino.net/where-are-sino-colombian-relations-headed/> (11. 7. 2018).

Gilpin, Robert. 1981. *War and Change in World Politics*. Cambridge: Cambridge University Press

Haibin, Niu. 2010. „Emerging Global Partnership: Brazil and China.“ *Revista Brasileira de Política Internacional* 53. č. special, 183-192.

Heberer, Thomas a Senz, Anja D. 2007. *China's Significance in International Politics: Domestic and external developments and action potentials*. Discussion Paper. Bonn: Deutsches Institut für Entwicklungspolitik. Dostupné na: http://edoc.vifapol.de/opus/volltexte/2011/3257/pdf/1_2007.pdf (11. 7. 2018).

Heine, Jorge a Beal, Anders. 2018. „The Strategy Behind China's Diplomatic Offensive in Latin America.“ *Americas Quaterly*. Dostupné na: <http://www.americasquarterly.org/content/strategy-behind-chinas-diplomatic-offensive-latin-america> (11. 7. 2018).

Herrera-Sobek, María. ed. 2012. *Celebrating Latino Folklore: An Encyclopedia of Cultural Traditions*. Vol. I. Santa Barbara: ABC CLIO.

Hirschman, Albert, O. 1945. *National Power and the Structure of Foreign Trade*. California: University of California Press,

Horta, Loro. 2015. *Brazil-China Relations*. Working paper 287. S. Rajaratnam School of International Studies Singapore. Dostupné na: <https://www.files.ethz.ch/isn/189585/WP287.pdf> (11. 7. 2018).

Hsiang, Antonio, C. 2016. „Power Transition: The U.S. vs. China in Latin America.“ *JCIR*. Special Issue. 44-72.

Jenkins, Rhys a Peters, Enrique, Dussel. eds. 2009. *China and Latin America : economic relations in the twenty-first century*. Bonn: Deutsches Institut für Entwicklungspolitik.

Keohane, Robert. 2005. *After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy*. Princeton: Princeton University Press.

Kindleberg, Charles P. 1973. *The World in Depression, 1929-1939*. California: University of California Press.

Kugler, Jacek a Organski, Abramo, Fimo, Keneth. 1980. *The war ledger*. Chicago: The University of Chicago Press.

Kugler, Jacek, a Tammen, Ronald, L. 2006. „Power Transitions and China-US Conflicts.“ *Chinese Journal of International Politics* 1, no. 1: 35-55. Dostupné na: <http://cjp.oxfordjournals.org/cgi/content/full/1/1/35> (11. 7. 2018).

Kugler, Jacek. a Tammen, Ronald. L. 2008. *Implications of Asia's rise to global status*, in: Thompson, William. R. (eds., 2008): *Systemic transitions: past, present, future*. New York: Palgrave Macmillan,

Lai, David. 2011. *The United States and China in Power transition*. Carlisle: Strategic Studies Institute.

Lai, Walton, Look. 1998. *The Chinese in the West Indies, 1806-1995: A Documentary History*. Kingston: University of the West Indies,

Lanteigne, Marc. 2013. *Chinese Foreign Policy: An Introduction*. 2. vyd. Abingdon: Routledge.

Liu, Guoli. 2016. *China Rising: Chinese Foreign Policy in a Changing World*. London: Palgrave Macmillan.

Locatelli, Niccolo. *China in Latin America: Political and Economic Implications of Beijing's Involvement in the Region*. Boca Raton: Dissertation.com.

Margolis, Mac. 2017. „Latin America Needs a China Strategy.“ *Bloomberg*. Dostupné na: <https://www.bloomberg.com/view/articles/2017-12-14/latin-america-needs-a-china-strategy> (11. 7. 2018).

Meardon, Stephen. 2013. *On Kindleberger and Hegemony: From Berlin to M.I.T. and Back*. Working Paper Series. Paper 4. Economics Department. Dostupné na: <http://digitalcommons.bowdoin.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1003&cont> (11. 7. 2018).

Montt, Maria, Strabucchi. 2010. „The PRC’s Cultural Diplomacy Towards Latin America in the 1950s and 1960s.“ *International Journal of Current Chinese Studies* 1. 53-83

Organski, Kenneth, Abramo, Fimo. 1958. *World Politics*. New York: Alfred Knopf Publisher.

Organski, Kenneth, Abramo, Fimo. 1969. *World politics*. 2. vyd. New York : A.A. Knopf.

Paladini, Stefania. 2015. *Asian Worlds in Latin America*. London: Routledge.

Paz, Gonzalo, Sebastián. 2012. „China, United States and Hegemonic Challenge in Latin America: An Overview and Some Lessons from Previous Instances of Hegemonic Challenge in the Region“. *The China Quarterly* 209. 18–34.

Paz, Gonzalo Sebastián. 2014. „Argentina and Asia: China’s Reemergence, Argentina’s Recovery.” In: *Reaching Across the Pacific: Latin America and Asia in the New Century*. Eds. Arnson Cynthia J, Heine, Jorge a Zaino, Christine. Washington: Wilson Center. 153-187

Pereira, Carlos a Neves, João, Augusto de Castro. 2011. *Brazil and China: South-South Partnership or North-South Competition?* Washington: Brookings.

Perrotti, Daniel, E. 2015. „The People’s Republic of China and Latin America: the impact of Chinese economic growth on Latin American exports.“ *CEPAL Review* 116. 48-59.

Quintana, Juan, Uriburu. 2009. *The Argentina-China Relations: A Peripheral Realist Analysis*. Příspěvek přednesený na: XXI IPSA World Congress, Santiago, Chile, 12-16. července 2009. Dostupné na: http://paperroom.ipsa.org/papers/paper_1435.pdf (11. 7. 2018).

Ray, Rebecca a Gallagher, Kevin. 2017. *China-Latin America Economic Bulletin 2017 Edition*. Working paper 1. Global Economic Governance Initiative. Dostupné na: https://www.bu.edu/pardeeschool/files/2014/11/Economic-Bulletin.16-17-Bulletin.Draft_.pdf (11. 7. 2018).

Rendon, Moises a Baumunk, Sarah. 2018. „When Investment Hurts: Chinese Influence in Venezuela.” *Center for Strategic and International Studies*. Dostupné na: <https://www.csis.org/analysis/when-investment-hurts-chinese-influence-venezuela> (11. 7. 2018).

Slack, Edward. R. „Sinyfying New Spain: Cathay’s Influence on Colonial Mexico via the Nao de China. “ In: Lai, Walton, Look a Tan, Chee Beng. eds. 2010. *The Chinese in Latin America and the Caribbean*. Leiden: BRILL. 7-35.

Tammen, Ronald. L. et al. 2000. *Power Transitions: Strategies for the 21st Century*. New York: Chatham House.

Urdinez, Francisco et al. 2016. *Economic Statecraft and U.S. Hegemony in Latin America: An Empirical Analysis, 2003–2014*. Miami: University of Miami.

Van de Maele, Leiva, Diego. 2017. „Xi Jinping and The Sino–Latin American Relations in The 21stCentury: Facing The Beginning of A New Phase?.” *JCIR* 5, č. 1. 35-67.

Weissmann, Mikael. 2015. „Chinese Foreign Policy in a Global Perspective: A Responsible Reformer “Striving For Achievement”.” *JCIR* 3, č. 1.

Wilson 2015. „China’s Military Agreements with Argentina: A Potential New Phase in ChinaLatin America Defense Relations.” *U.S.-China Economic and Security Review Commission*.

Xu, Yanran. 2016. *China's Strategic Partnerships in Latin America: Case Studies of China's Oil Diplomacy in Argentina, Brazil, Mexico, and Venezuela, 1991–2015*. Lanham: Lexington Books.

Zhang, Baohui. 2010. „Chinese Foreign Policy in Transition: Trends and Implications.” *Journal of Current Chinese Affairs* 39. č. 2. 39-68.

Zhiwei, Zhou. 2012. „Analysis on Brazil and China’s rapid Development and Mutual Policy.” In: Weiguang, Liu, Baiyi, Wu a Tongchang Cai. eds.2012. *China - Latin America Relations: Review and Analysis*. b.m.: Social science academic press a Path International Ltd. 130-141.

Prameny

Barton, Jeff. 2018. „China President Set To Visit Panama.“ *Panama Property News*. Dostupné na: <http://www.puntapacificarealty.com/panama-news/china-president-set-visit-panama/> (11. 7. 2018).

Be Brazil. 2017. „Brazil expands its cultural exchange with China.“ Dostupné na: <http://www.bebrazil.com.br/en/news/brazil-expands-its-cultural-exchange-with-china> (11. 7. 2018).

Brînză, Andreea. 2018. „Redefining the Belt and Road Initiative.“ *The diplomat*. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2018/03/redefining-the-belt-and-road-initiative/> (11. 7. 2018).

Cardenal, Juan, Pablo. 2017. *Sharp Power: Rising Authoritarian Influence: New Forum Report*. National Endowment for Democracy. Dostupné na: <https://www.ned.org/wp-content/uploads/2017/12/Sharp-Power-Rising-Authoritarian-Influence-Full-Report.pdf> (11. 7. 2018).

Carroll, Rory. 2010. „China pours its wealth into Latin America.“ *The Guardian*. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/world/2010/apr/18/china-brazil-south-america-trade> (11. 7. 2018).

CCTV. 2011. „China & Brazil sign trade agreement.“ Dostupné na: <http://english.cntv.cn/program/newsupdate/20110413/103959.shtml> (11. 7. 2018).

Central America Data. 2012a. „Businesses Applaud Relationship Between Honduras-China.“ Dostupné na: https://www.centralamericadata.com/en/article/home/Businesses_Aplaud_Relationship_Between_Honduras__China (11. 7. 2018).

Central America Data. 2012b. „Honduras Seeks Diplomatic Relations with China.“ Dostupné na: https://www.centralamericadata.com/en/article/home/Honduras_Seeks_Diplomatic_Relations_with_China (11. 7. 2018).

Central America Data. 2013. „Honduras Also Approaches China.“ Dostupné na: https://www.centralamericadata.com/en/article/home/Honduras_Also_Approaches_China (11. 7. 2018).

Central America Data. 2014. „Taiwan and Central America: Trade and Diplomacy.“ Dostupné na: https://www.centralamericadata.com/en/article/home/Taiwan_and_Central_America_Trade_and_Diplomacy (11. 7. 2018).

Coyer, Paul. 2016. „Undermining America While Washington Sleeps: China In Latin America.“ *Forbes*. Dostupné na: <https://www.forbes.com/sites/paulcoyer/2016/01/31/undermining-america-while-washington-sleeps-china-in-latin-america/#3450d58e6c23> (11. 7. 2018).

Confucius Institute. Dostupné na: http://english.hanban.org/node_10971.htm (11. 7. 2018).

Das, Shaheli. 2016. „How Important Is Latin America on China’s Foreign Policy Agenda?.“ *The diplomat*. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2016/11/how-important-is-latin-america-on-chinas-foreign-policy-a-genda/> (11. 7. 2018).

DW. 2014. „Xi Jinping’s visit to Brazil is all about business.“ Dostupné na: <http://www.dw.com/en/xi-jinpings-visit-to-brazil-is-all-about-business/a-17784924> (11. 7. 2018).

Elliott, Lucinda. 2017. „Beyond Soybeans and Samba: China’s Future in Brazil.“ *Emerge eighty five*. Dostupné na: <https://emerge85.io/articles/beyond-soybeans-and-samba-chinas-future-in-brazil/> (11. 7. 2018).

Ellis, Evan. 2014. „Chinese “Face” and Soft Power in Argentina.” *The Manzella Report*. Dostupné na: <http://www.manzellareport.com/index.php/world/792-chinese-face-and-soft-power-in-argentina> (11. 7. 2018).

Ellis, Evan. 2014. „New Developments in China-Colombia Engagement.“ *The Manzella Report*. Dostupné na: <http://www.manzellareport.com/index.php/world/910-new-developments-in-china-colombia-engagement> (11. 7. 2018).

Ellis, R. Evan, 2017. „Chinese Advances and Setbacks in Colombia.” *Econvue*. Dostupné na: <https://econvue.com/pulse/chinese-advances-and-setbacks-colombia> (11. 7. 2018).

Embassypages.com. b. Embassy of Colombia in Beijing, China. Dostupné na: <https://www.embassypages.com/missions/embassy20449/> (11. 7. 2018).

Embassypages.com. Dostupné na: <https://www.embassypages.com/missions/embassy13442/> (11. 7. 2018).

Everington, Keoni. 2018. „Taiwan allies Haiti, Honduras could be next to fall to China Haiti and Honduras are the next allies of Taiwan likely to switch their allegiance to China.“ *Taiwan News*. Dostupné na: <https://www.taiwannews.com.tw/en/news/3421921> (11. 7. 2018).

Focus Taiwan. 2017. „Taiwan-Honduras relations remain strong: Honduran ambassador.“ Dostupné na: <http://focustaiwan.tw/news/aip/201707110031.aspx> (11. 7. 2018).

Forum China-CELAC. 2015. *Cooperation Plan (2015-2019)*. Dostupné na: http://www.chinacelacforum.org/eng/zywj_3/t1230944.htm (11. 7. 2018).

Ghoshal, Debalina. 2017. „Argentina China Nuclear Cooperation: Is China's Influence in South America a Concern for the United States?." *Modern Diplomacy*. Dostupné na: <https://moderndiplomacy.eu/2017/09/16/argentina-china-nuclear-cooperation-is-china-s-influence-in-south-america-a-concern-for-the-united-states/> (11. 7. 2018).

Gillespie, Patrick. 2018. „China sees an opening as Trump loses confidence of Latin America.“ *CNN*. Dostupné na: <http://money.cnn.com/2018/02/09/news/economy/china-latin-america-trump/index.html> (11. 7. 2018).

Global Times. 2012. China, Argentina ink deal for space exploration. Dostupné na: <http://www.globaltimes.cn/content/724264.shtml> (11. 7. 2018).

Globalsecurity. *Panama - China Relations*. Dostupné na: <https://www.globalsecurity.org/military/world/centam/pa-forrel-prc.htm> (11. 7. 2018).

Gobierno de la Republica de Honduras. 2017a. *Honduras y China-Taiwán afianzan estrechas relaciones de amistad y hermandad*. Dostupné na: <http://sedena.gob.hn/2017/08/28/6364/> (11. 7. 2018).

Gobierno de la Republica de Honduras. 2017b. *Secretarios de Defensa de Honduras y Taiwán fortalecen lazos de amistad e intercambio militar*. Dostupné na: <http://sedena.gob.hn/2017/08/28/secretarios-de-defensa-de-honduras-y-taiwan-fortalecen-lazos-de-amistad-e-intercambio-militar/> (11. 7. 2018).

Gómez, Diana Andrea. 2012. „La evolución de las relaciones entre Colombia y China.” *China Hoy*. Dostupné na: http://www.chinatoday.mx/pol/content/2012-02/29/content_429136.htm (11. 7. 2018).

Heine, Jorge. 2018. „Chinese inroads in Panama: Transport hubs and BRI in the Americas.” *The Global Americans*. Dostupné na: <https://theglobalamericans.org/2018/06/chinese-inroads-in-panama-transport-hubs-and-bri-in-the-americas/> (11. 7. 2018).

Hillman E. Jonathan. 2018. „The Rise of China-Europe Railways.” *CSIS*. Dostupné na: <https://www.csis.org/analysis/rise-china-europe-railways> (11. 7. 2018).

Hong Kong Free Press. 2017. „Could more Central American countries follow Panama in ditching Taiwan?”. Dostupné na: <https://www.hongkongfp.com/2017/06/14/central-american-countries-follow-panama-ditching-taiwan/> (11. 7. 2018).

Hsiang, Antonio, C. 2018. „As America Withdraws From Latin America, China Steps in.” *The diplomat*. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2018/01/as-america-withdraws-from-latin-america-china-steps-in/> (11. 7. 2018).

China Culture. 2016. *China-Latin America and Caribbean 2016 Year of Cultural Exchange*. Dostupné na: http://en.chinaculture.org/2016-03/15/content_723972.htm (11. 7. 2018).

Lansberg-Rodríguez, Daniel. 2017. „Exit the Dragon: Why China Should Stop Supporting Venezuela.” *The New York Times*. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2017/02/15/opinion/exit-the-dragon-why-china-should-stop-supporting-venezuela.html> (11. 7. 2018).

Li, Xue a Yanzhuo, Xu. 2015. „Why China Shouldn't Get Too Invested in Latin America.“ *The diplomat*. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2015/03/why-china-shouldnt-get-too-invested-in-latin-america/> (11. 7. 2018).

Lifang, Song. 2017. „Confucius Institute to open new headquarters in Panama to boost cultural ties.“ *Xinhua*. Dostupné na: http://www.xinhuanet.com/english/2017-09/19/c_136621199.htm (11. 7. 2018).

López, Abel. 2017. „Venezuela gastó \$ 5,6 millardos para armar a la FANB en los últimos 17 años.” *El Nacional*. Dostupné na: http://www.el-nacional.com/noticias/gobierno/venezuela-gasto-millardos-para-armar-fanb-los-ultimos-anos_186657 (11. 7. 2018).

Luxner, Larry. 2014. „Costa Rica still ranks as Taiwan's top Central America trade partner.“ *The Tico Times*. Dostupné na: <http://www.ticotimes.net/2014/07/22/even-without-diplomatic-ties-costa-rica-still-ranks-as-taiwans-top-central-america-trade-partner> (11. 7. 2018).

Malkin, Elisabeth. 2017. „Taiwan Works to Keep Its Central America Friends (Among Its Few).“ *The New York Times*. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2017/01/13/world/americas/taiwan-president-tsai-central-america-china.html> (11. 7. 2018).

Margolis, Mac. 2017. „Latin America Needs a China Strategy.“ *Bloomberg*. Dostupné na: <https://www.bloomberg.com/view/articles/2018-06-07/plastic-straws-aren-t-the-problem> (11. 7. 2018).

Melguizo, Angel. 2017. It's time for a new era of China-Latin America business relations. World Economic Forum. <https://www.weforum.org/agenda/2017/03/its-time-for-a-new-era-of-china-latin-america-business-relations/> (11. 7. 2018).

Ministry of Foreign Affairs Brazil. Dostupné na: <http://www.itamaraty.gov.br/en/component/content/article?id=5988:people-s-republic-of-china> (11. 7. 2018).

Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. 2016. China's Policy Paper on Latin America and the Caribbean. Dostupné na: http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1418254.shtml (11. 7. 2018).

Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. 2017. *Xi Jinping Holds Talks with President Michel Temer of Brazil The Two Heads of State Agree to Advance China-Brazil Comprehensive Strategic Partnership for New and Greater Development*. Dostupné na:

http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1489991.shtml (11. 7. 2018).

Muñoz, Jairo. 2016. „Will China Make the Most of Colombia's Peace Deal With FARC?“. *The Diplomat*. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2016/09/will-china-make-the-most-of-colombias-peace-deal-with-farc/> (11. 7. 2018).

Naylor, William. 2017. „A shifting trade landscape in Latin America favors China and globalization.“ *The Global Americans*. Dostupné na: <https://theglobalamericans.org/2017/07/shifting-trade-landscape-latin-america-favors-china-globalization/> (11. 7. 2018).

OECD. Dostupné na: <https://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/bra/> (11. 7.2018).

Patey, Luke. 2017. „China Made Mauricio Macri a Deal He Couldn't Refuse.“ *Foreign policy*. Dostupné na: <http://foreignpolicy.com/2017/01/24/china-made-mauricio-macri-a-deal-he-couldnt-refuse/> (11. 7. 2018).

Pérez, Cristina. 2016. „Lo que se sabe de la misteriosa base que China está construyendo en la Patagonia argentina.“ *BBC*. Dostupné na: http://www.bbc.com/mundo/noticias/2016/03/160317_misteriosa_base_china_patagonia_argentina_lb (11. 7. 2018).

Pew Research Center. 2013a. „America's Global Image Remains More Positive than China's.“ Dostupné na: <http://www.pewglobal.org/2013/07/18/americas-global-image-remains-more-positive-than-chinas/> (11. 7. 2018).

Pew Research Center. 2013b. „Global Image of the United States and China.“ Dostupné na: <http://www.pewglobal.org/2013/07/18/global-image-of-the-united-states-and-china/> (11. 7. 2018).

Pew Research Center. 2017. „Global Indicators Database.“ Dostupné na: <http://www.pewglobal.org/database/indicator/24/group/2/> (11. 7. 2018).

Ponniah, Kevin. 2017. „Taiwan: How China is poaching the island's diplomatic allies.“ *BBC News*. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/world-asia-40263581> (11. 7. 2018).

Posada, Cano, Enrique. 2016. „Las relaciones entre Colombia y China entran en la edad adulta.“ *El Tiempo*. Dostupné na: <http://www.eltiempo.com/archivo/documento/CMS-16481293> (11. 7. 2018).

Prasad, Binay. 2017. „A Latin American Battle: China vs. Taiwan.“ *The Diplomat*. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2017/08/a-latin-american-battle-china-vs-taiwan/> (11. 7. 2018).

Scott, Malcolm a Sam, Cedric. 2018. Here's How Fast China's Economy Is Catching Up to the U.S. *Bloomberg*. Dostupné na: <https://www.bloomberg.com/graphics/2016-us-vs-china-economy/> (11. 7. 2018).

Semana. 2017. China y Panamá: nuevos aliados. Dostupné na: <https://www.semana.com/contenidos-editoriales/portico-la-bahia-es-el-futuro/articulo/relaciones-entre-china-y-panama/546527> (11. 7. 2018).

Shixue, Jiang. 2006. „Una mirada China a las relaciones con América Latina.“ *Nueva Sociedad*. Dostupné na: <http://nuso.org/articulo/una-mirada-china-a-las-relaciones-con-america-latina/> (11. 7. 2018).

South China Morning Post. 2014. „Xi Jinping hails 'new horizons' for China and Argentina on visit to Buenos Aires.“ Dostupné na: <http://www.scmp.com/news/china/article/1556670/xi-jinping-hails-new-horizons-china-and-argentina-visit-buenos-aires> (11. 7. 2018).

Straits Times. 2013. „Honduras open to diplomatic ties with China: Minister.“ Dostupné na: <https://www.straitstimes.com/world/honduras-open-to-diplomatic-ties-with-china-minister> (11. 7. 2018).

Tao, Zhang. 2016. „China, Brazil vow to strengthen military ties Source.“ *China military*. Dostupné na: http://eng.chinamil.com.cn/view/2016-11/16/content_7362708.htm (11. 7. 2018).

Tao, Zhang. 2017. „China's growing ties with Panama not aimed at US Global Times.“ *China Military*. Dostupné na: http://eng.chinamil.com.cn/view/2017-11/22/content_7837116.htm (11. 7. 2018).

The Dialogue. Dostupné na: https://www.thedialogue.org/map_list/ (11. 7. 2018).

The New York Times. 2007. „Reversal by tiny St. Lucia angers China.“ Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2007/05/02/world/asia/02iht-island.1.5529756.html> (11. 7. 2018).

The State Council the People's Republic of China. 2009. *Brazil's President in China for talks cementing partnership*. Dostupné na: http://www.gov.cn/misc/2009-05/19/content_1319097.htm (11. 7. 2018).

The State Council The People's Republic of China. 2015. *Cultural exchange to usher in new era of China LatAm cooperation*. Dostupné na: http://english.gov.cn/premier/news/2015/05/31/content_281475118163086.htm (11. 7. 2018).

Tiezzi, Shannon. 2015. „In Brazil, Chinese Premier Looks to Jumpstart Trade.“ *The Diplomat*. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2015/05/in-brazil-chinese-premier-looks-to-jumpstart-trade/> (11. 7. 2018).

Torres, Carlos a Woods, Randy. 2018. „China Is Boosting Ties in Latin America. Trump Should Be Worried.“ *Bloomberg*. Dostupné na: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-07-10/bmw-finalizes-accord-to-start-producing-electric-minis-in-china> (11. 7. 2018).

UNBISNET. Dostupné na: <http://unbisnet.un.org/> (11. 7. 2018).

Urcuyo, Constantino. 2014. *China's Strategy in Central America*. Houston: Rice University's Baker Institute for Public Policy,

Vyas, Kejal. 2013. „Venezuela Secures Energy Deals With China.“ *The Wall Street Journal*. Dostupné na: <https://www.wsj.com/articles/venezuela-secures-energy-deals-with-china-1379548812> (11. 7. 2018).

Wike, Richard et. al. 2017. Globally, More Name U.S. Than China as World's Leading Economic Power But balance shifts in eyes of some key U.S. trading partners and allies. *Pew Research Center*. Dostupné na:

<http://www.pewglobal.org/2017/07/13/more-name-u-s-than-china-as-worlds-leading-economic-power/> (11. 7. 2018).

Wike, Richard. 2013. „China finding superpower path no cakewalk.“ *CNN*. Dostupné na: <http://globalpublicsquare.blogs.cnn.com/2013/08/06/china-finding-superpower-path-no-cakewalk/> (11. 7. 2018).

Willige, Andrea. 2016. „The world’s top economy: the US vs China in five charts.“ *World Economic forum*. Dostupné na: <https://www.weforum.org/agenda/2016/12/the-world-s-top-economy-the-us-vs-china-in-five-charts/> (11. 7. 2018).

WITS. Dostupné na: <https://wits.worldbank.org/> (11. 7. 2018).

Worldometers 2018. Dostupné na: <http://www.worldometers.info/world-population/china-population/> (11. 7. 2018).

Xinhua. 2015a. „Brazil-China closer relations boost cultural exchange.“ Dostupné na: http://www.xinhuanet.com/english/2015-03/08/c_134047959.htm (11. 7. 2018).

Xinhua. 2018. „Xinhua Headlines: G20 ministerial meeting achieves consensus on multilateralism, global governance.“ Dostupné na: http://www.xinhuanet.com/english/2018-05/23/c_137200654.htm (11. 7. 2018).

Xinhua. 2015b. „China, CELAC deepen cooperation with major documents.“ Dostupné na: http://www.xinhuanet.com/english/china/2015-01/09/c_133909004.htm (11. 7. 2018).

Xuequan, Mu. 2017. „Commentary: China-Panama relations set to open new horizons.“ *Xinhua*. Dostupné na: http://www.xinhuanet.com/english/2017-11/17/c_136760992.htm (11. 7. 2018).

Seznam grafů

Graf č. 1: Obchod ČLR a Latinské Ameriky jako podíl latinskoamerického HDP

Graf č. 2: Složení exportu z Latinské Ameriky do ČLR

Graf č. 3: PZI podle sektoru

Graf č. 4: Rozložení PZI v rámci regionu

Graf č. 5: Čínské půjčky podle sektorů

Graf č. 6: Export a import zemí Latinské Ameriky a ČLR

Graf č. 7: Celkový obchod zemí Latinské Ameriky s ČLR

Graf č. 8: Export nerostných surovin porovnání USA a ČLR

Graf č. 9: Shoda hlasování Brazílie s Čínou v OSN

Graf č. 10: Shoda hlasování Argentiny s Čínou v OSN

Graf č. 11: Shoda hlasování Venezuely s Čínou v OSN

Graf č. 12: Shoda hlasování Kolumbie s Čínou v OSN

Graf č. 13: Shoda hlasování Panamy s Čínou v OSN

Graf č. 14: Shoda hlasování Hondurasu s Čínou v OSN

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Americká a Čínská Soft power

Tabulka č. 2: Pozitivní názor na ČLR

Tabulka č. 3: Porovnání shody hlasování s Čínou v OSN u vybraných případů

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 Mezinárodní uspořádání podle teorie přesunu moci

Obrázek č. 2 Rozložení vlivu USA v rámci Latinské